

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

DEPARTAMENTO FILOSOFÍA

Curso 2022-23

O presente documento contén o desenvolvemento do currículo establecido de cada materia dos cursos pares asignada ao Departamento didáctico segundo a RESOLUCIÓN do 26 de maio de 2022, da Secretaría Xeral de Educación e Formación Profesional, pola que se ditan instrucións para o desenvolvemento das ensinanzas de educación infantil, educación primaria, educación secundaria obrigatoria e bacharelato no curso académico 2022/2023 do currículo establecido no Decreto 86/2015, do 25 de xuño, da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia.

Índice

Información xeral: departamento, materias, grupos.....	9
1- MATERIA Valores éticos 2ºESO.....	10
a) Introducción e contextualización.....	10
b) Contribución ao desenvolvemento das competencias clave	10
c) Concreción, de ser o caso, dos obxectivos para o curso.....	11
d) Concreción para cada estándar de aprendizaxe avaliable de:.....	13
1. Temporalización	
2. Grao mínimo de consecución para superar a materia	
3. Procedementos e instrumentos de avaliación	
e) Concrecións metodolóxicas que require a materia.....	21
f) Materiais e recursos didácticos que se vaia utilizar.....	21
g) Criterios sobre a avaliación, cualificación e promoción do alumnado.....	22
h) Indicadores de logro para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente.....	23
i) Organización das actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes.....	24
j) Organización dos procedementos que lle permitan ao alumnado acreditar os coñecementos necesarios en determinadas materias, no caso do bacharelato.....	24
k) Deseño da avaliación inicial e medidas individuais ou colectivas que se poidan adoptar como consecuencia dos seus resultados	24
l) Medidas de atención á diversidade	25
m) Concreción dos elementos transversais que se traballarán no curso que corresponda	26
n) Actividades complementarias e extraescolares programadas por cada departamento didáctico.....	27
o) Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións didácticas en relación cos resultados académicos e procesos de mellora	27
2- MATERIA Valores éticos 4º ESO.....	28
a) Introducción e contextualización.....	28
b) Contribución ao desenvolvemento das competencias clave	28
c) Concreción, de ser o caso, dos obxectivos para o curso.....	29
d) Concreción para cada estándar de aprendizaxe avaliable de:.....	31
1. Temporalización	
2. Grao mínimo de consecución para superar a materia	
3. Procedementos e instrumentos de avaliación	
e) Concrecións metodolóxicas que require a materia.....	39
f) Materiais e recursos didácticos que se vaia utilizar.....	40
g) Criterios sobre a avaliación, cualificación e promoción do alumnado.....	40
h) Indicadores de logro para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente.....	42
i) Organización das actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes.....	43
j) Organización dos procedementos que lle permitan ao alumnado acreditar os coñecementos necesarios en determinadas materias, no caso do bacharelato.....	43
k) Deseño da avaliación inicial e medidas individuais ou colectivas que se poidan adoptar como consecuencia dos seus resultados	43
l) Medidas de atención á diversidade	44
m) Concreción dos elementos transversais que se traballarán no curso que corresponda	45
n) Actividades complementarias e extraescolares programadas por cada departamento didáctico.....	46

o)	Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións didácticas en relación cos resultados académicos e procesos de mellora	46
3- MATERIA Filosofía 4º ESO.....		47
a)	Introdución e contextualización.....	47
b)	Contribución ao desenvolvemento das competencias clave	47
c)	Concreción, de ser o caso, dos obxectivos para o curso.....	48
d)	Concreción para cada estándar de aprendizaxe avaliable de:.....	49
	1. Temporalización	
	2. Grao mínimo de consecución para superar a materia	
	3. Procedementos e instrumentos de avaliación	
e)	Concrecións metodolóxicas que require a materia.....	63
f)	Materiais e recursos didácticos que se vaia utilizar.....	63
g)	Criterios sobre a avaliación, cualificación e promoción do alumnado.....	63
h)	Indicadores de logro para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente.....	65
i)	Organización das actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentas.....	66
j)	Organización dos procedementos que lle permitan ao alumnado acreditar os coñecementos necesarios en determinadas materias, no caso do bacharelato.....	66
k)	Deseño da avaliación inicial e medidas individuais ou colectivas que se poidan adoptar como consecuencia dos seus resultados	66
l)	Medidas de atención á diversidade	66
m)	Concreción dos elementos transversais que se traballarán no curso que corresponda	67
n)	Actividades complementarias e extraescolares programadas por cada departamento didáctico.....	68
o)	Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións didácticas en relación cos resultados académicos e procesos de mellora	68
4- MATERIA Historia da Filosofía 2º Bacharelato		69
a)	Introdución e contextualización.....	69
b)	Contribución ao desenvolvemento das competencias clave	69
c)	Concreción, de ser o caso, dos obxectivos para o curso.....	70
d)	Concreción para cada estándar de aprendizaxe avaliable de:.....	71
	1. Temporalización	
	2. Grao mínimo de consecución para superar a materia	
	3. Procedementos e instrumentos de avaliación	
e)	Concrecións metodolóxicas que require a materia.....	82
f)	Materiais e recursos didácticos que se vaia utilizar.....	82
g)	Criterios sobre a avaliación, cualificación e promoción do alumnado.....	83
h)	Indicadores de logro para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente.....	85
i)	Organización das actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentas.....	86
j)	Organización dos procedementos que lle permitan ao alumnado acreditar os coñecementos necesarios en determinadas materias, no caso do bacharelato.....	86
k)	Deseño da avaliación inicial e medidas individuais ou colectivas que se poidan adoptar como consecuencia dos seus resultados	86
l)	Medidas de atención á diversidade	86
m)	Concreción dos elementos transversais que se traballarán no curso que corresponda	87
n)	Actividades complementarias e extraescolares programadas por cada departamento didáctico.....	87

o)	Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións didácticas en relación cos resultados académicos e procesos de mellora	87
5- MATERIA Psicoloxía 2ºBacharelato		88
a)	Introdución e contextualización.....	88
b)	Contribución ao desenvolvemento das competencias clave	88
c)	Concreción, de ser o caso, dos obxectivos para o curso.....	89
d)	Concreción para cada estándar de aprendizaxe avaliable de:.....	89
	1. Temporalización	
	2. Grao mínimo de consecución para superar a materia	
	3. Procedementos e instrumentos de avaliación	
e)	Concrecións metodolóxicas que require a materia.....	102
f)	Materiais e recursos didácticos que se vaia utilizar.....	103
g)	Criterios sobre a avaliación, cualificación e promoción do alumnado.....	103
h)	Indicadores de logro para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente.....	103
i)	Organización das actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentas.....	106
j)	Organización dos procedementos que lle permitan ao alumnado acreditar os coñecementos necesarios en determinadas materias, no caso do bacharelato.....	106
k)	Deseño da avaliación inicial e medidas individuais ou colectivas que se poidan adoptar como consecuencia dos seus resultados	106
l)	Medidas de atención á diversidade	106
m)	Concrecións dos elementos transversais.....	107
n)	Actividades complementarias e extraescolares programadas por cada departamento didáctico.....	107
o)	Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións didácticas en relación cos resultados académicos e procesos de mellora	107
6- MATERIA Ética e Filosofía do Dereito 2ºBacharelato.....		108
a)	Introdución e contextualización.....	108
b)	Contribución ao desenvolvemento das competencias clave	108
c)	Concreción, de ser o caso, dos obxectivos para o curso.....	109
d)	Concreción para cada estándar de aprendizaxe avaliable de:.....	110
	1. Temporalización	
	2. Grao mínimo de consecución para superar a materia	
	3. Procedementos e instrumentos de avaliación	
e)	Concrecións metodolóxicas que require a materia.....	121
f)	Materiais e recursos didácticos que se vaia utilizar.....	122
g)	Criterios sobre a avaliación, cualificación e promoción do alumnado.....	122
h)	Indicadores de logro para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente.....	124
i)	Organización das actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentas.....	125
j)	Organización dos procedementos que lle permitan ao alumnado acreditar os coñecementos necesarios en determinadas materias, no caso do bacharelato.....	125
k)	Deseño da avaliación inicial e medidas individuais ou colectivas que se poidan adoptar como consecuencia dos seus resultados	125
l)	Medidas de atención á diversidade	125
m)	Concreción dos elementos transversais que se traballarán no curso que corresponda	126
n)	Actividades complementarias e extraescolares programadas por cada departamento didáctico.....	126
o)	Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións didácticas en relación cos resultados académicos e procesos de mellora	126

REFERENCIAS LEGAIS

.....127

INFORMACIÓN XERAL: DEPARTAMENTO, MATERIAS, GRUPOS

PROFESORADO DO DEPARTAMENTO DE FILOSOFÍA:

Genoveva Cabo Aparicio. Xefa do Departamento de Filosofía

Elisa Bentos-Pereyra Rey

Santiago Vázquez Vázquez

MATERIAS E GRUPOS:

MATERIA	CURSO	GRUPOS	PROFESOR/A
Valores éticos	2º ESO	2	A+C,B SantiagoVázquez
Valores éticos	3º ESO	4	A,B: Santiago Vázquez C,D:Elisa Bentos- Pereyra
Valores éticos	4º ESO	2	A+C, B: Genoveva Cabo
Filosofía	4º ESO	1	A+B+C:Elisa Bentos- Pereyra
Filosofía	1º Bach	3	Genoveva Cabo
Antropoloxía	1º Bach	1	A+B+C: Elisa Bentos-Pereyra
Hª Filosofía	2º Bach	2	A+B,C: Elisa Bentos- Pereyra
Psicoloxía	2º Bach	2	Genoveva Cabo
Ética e Fª do Dereito	2º Bach	1	A+B+C:Elisa Bentos- Pereyra

MATERIA: VALORES ÉTICOS. 2º ESO

A) Introducción e contextualización

CENTRO: Ies Isaac Díaz Pardo
LOCALIDADE: Sada, A Coruña
CURSO: 2º ESO
GRUPOS: 2 (A+C,B)
PROFESOR: Santiago Vázquez Vázquez

“A materia de Valores Éticos ten como obxectivo básico orientar o alumnado adolescente na escollo do seu proxecto de vida persoal. A orientación de Valores Éticos permitirá que ese proxecto se vaia enchendo de xeito acorde coa racionalidade práctica.”

“ Pola dimensión práctica desa racionalidade, o proxecto requirirá que o alumnado vaia construíndo, desde a reflexión, un código ético de valores e normas que determinarán as súas decisións para guiar a súa conduta de tal xeito que realce a súa dignidade persoal e, ao mesmo tempo, permita a súa realización plena e feliz como persoas e a promoción de relacións sociais marcadas polo recoñecemento das outras persoas, o respecto cara a elas, e pola finalidade de alcanzar cotas cada vez maiores de xustiza, tanto no nivel máis próximo á persoa como no nivel global.”

En segundo de ESO abórdanse as achegas que, no campo da reflexión moral , fixeron os grandes pensadores e filósofos da historia, así como as conexións necesarias entre o campo da ética, o do dereito e o da política; conexións nas que o concepto de xustiza ocupa un papel central. Abordaranse todos estes temas adaptándoos á idade e os coñecementos previos do alumnado, polo que non terá para o profesorado do departamento tanta importancia o coñecemento directo e memorístico dos pensadores e as súas teorías como a adquisición dunha moral propia e autónoma por parte dos alumnos e alumnas, construíndo uns valores vitais, positivos, solidarios e democráticos, que lles permitan acadar vidas felices e respectuosas consigo mesmos e cos demais.

b) Contribución ao desenvolvemento das competencias clave

As competencias clave que se establecen na lexislación vixente son as seguintes:

Comunicación lingüística (CCL).
Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT).
Competencia dixital (CD).
Aprender a aprender (CAA).
Competencias sociais e cívicas (CSC).
Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE).
Conciencia e expresións culturais (CCEC).

A Unión Europea considera que “as competencias clave son aquelas que todas as persoas precisan para a súa realización e desenvolvemento persoal, así como para a cidadanía activa, a inclusión social e o emprego”.

Valores Éticos contribúe á consecución das competencias clave. Resulta evidente que o obxectivo de alcanzar maiores competencias sociais e cívicas está na súa propia constitución como materia. Pero a reflexión ética tamén require a posta en práctica da competencia comunicación lingüística, pola necesidade de rigor e claridade na exposición das propias ideas, e da capacidade dialóxica para comprender os puntos de vista alleos e aprender deles. Tamén resulta indispensable fomentar tanto a competencia de aprender a aprender como a de sentido da iniciativa e espírito emprendedor, pois ambas inciden na necesidade de crecemento persoal, tanto na orde do exercicio dos procesos cognitivos como na do aprecio pola creatividade, o sentido crítico e o non-estancamento. Para a reflexión ética, ademais, é necesario coñecer e dialogar con pensadores/as que, coas súas teorías antropolóxicas, éticas e políticas, foron moldeando tanto a nosa cultura como os valores de respecto, non-violencia, liberdade, igualdade entre as persoas, solidariedade e pluralismo; valores que son o corazón da Declaración Universal dos Dereitos Humanos (DUDH). É desde eses valores como tamén se analiza o traballo científico e tecnolóxico, polo que tamén se traballa a competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, non desde unha perspectiva substantiva, pero si desde a análise da actividade científico-tecnolóxico como actividade que debe ser acorde a valores éticos universais, tanto nos seus procedementos como nos resultados que dela se poidan obter. Por último, a materia préstase a desenvolver nos alumnos e nas alumnas, tanto en traballos colaborativos como en tarefas individuais, a competencia dixital, que lles permita acceder e seleccionar información, procesala e plasmar as súas creacións en produtos cunha innegable capacidade para a comunicación.

Todas as competencias clave traballaránse en todos os bloques da materia de Valores Éticos, aínda que se incidirá nas máis salientables ou evidentes para cada un deles.

c) Concreción dos obxectivos para o curso

Segundo a lexislación vixente:

A educación secundaria obrigatoria contribuirá a desenvolver nos alumnos e nas alumnas as capacidades que lles permitan:

a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade

de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.

b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitarse a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra

condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.

d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.

e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.

f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.

g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.

h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.

i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.

l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.

m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.

o) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

Na materia de Valores Éticos traballaranse todos os obxectivos, como se indica na programación detallada.

d) Concreción para cada estándar de aprendizaxe avaliable de

1. Temporalización:

1ª Avaliación: Bloques 1 e 2

2ª Avaliación: Bloques 3 e 4

3ª Avaliación: Bloques 5 e 6

2. Grao mínimo de consecución de obxectivos:

Estándares de aprendizaxe e competencias imprescindibles	
Criterio de avaliación	Estándar de aprendizaxe
Construír un concepto de persoa, consciente de que esta é indefinible, valorando a dignidade que posúe polo feito de ser libre.	Explica e valora a dignidade da persoa que, como ente autónomo, se converte nun "ser moral"
Comprender a crise da identidade persoal que xorde na adolescencia e as súas causas, e describir as características dos grupos que forman e a influencia que exercen sobre os seus membros, coa finalidade de tomar conciencia da necesidade que ten, para seguir medrando moralmente e pasar á vida adulta, do desenvolvemento da súa autonomía persoal e do control da súa conduta.	Elabora conclusións sobre a importancia que ten para o/a adolescente desenvolver a autonomía persoal e ter o control da súa propia conduta conforme aos valores éticos libremente elixidos
Analizar en que consiste a intelixencia emocional e valorar a súa importancia no desenvolvemento moral do ser humano.	Define a intelixencia emocional e as súas características, valorando a súa importancia na construción moral do ente humano Explica en que consisten as emocións e os sentimentos, e como se relacionan coa vida moral Emprega a introspección como medio para recoñecer as propias emocións, os sentimentos e os estados de ánimo, coa finalidade de ter un maior control deles e ser capaz de automotivarse, converténdose no dono da propia conduta
Comprender e apreciar a capacidade do ser humano, para influír de maneira consciente e voluntaria na construción da súa propia identidade, consonte os valores éticos.	Toma conciencia e aprecia a capacidade que posúe para modelar a propia identidade e facer de si mesmo/a unha persoa xusta, sincera, tolerante, amable, xenerosa, respectuosa, solidaria, honesta, libre, etc., nunha palabra, digna de ser apreciada por si mesmo/a.
Xustificar a importancia dos valores e das virtudes éticas para conseguir unhas relacións interpersoais xustas, respectuosas e satisfactorias.	Identifica a adquisición das virtudes éticas como unha condición necesaria para lograr unhas boas relacións interpersoais, entre elas a prudencia, a lealdade, a sinceridade, a xenerosidade, etc.
Comprender a importancia da existencia da DUDH e a súa utilidade. Comprender por que é importante a DUDH para denunciar o seu incumplimento. Estimar a importancia do problema actual do exercicio dos dereitos da muller, da infancia e doutros colectivos en gran parte do mundo, coñecendo as súas causas e tomando conciencia deles, coa finalidade de promover a súa solución.	Xustifica a necesidade de actuar en defensa dos Dereitos Humanos. Xustifica a necesidade de actuar en defensa dos dereitos da muller e contra calquera clase de desigualdade ou violencia por razón de xénero ou orientación sexual. Xustifica a necesidade de actuar en defensa dos dereitos da infancia.
Comprender a importancia de aplicar na práctica as nocións aprendidas.	Participa con corrección nos debates. Expresa as súas opinións con respecto polas opinións alleas. Emprega termos respectuosos nas discusións ou debates. Respecta os turnos de palabra. Argumenta as súas opinións. Elabora as súas propias definicións. Resolve dilemas morais sinxelos. Busca contraexemplos das súas opinións. Emprega termos axeitados para referirse as súas emocións e sentimentos. Adquire habilidades e estratexias que lle permiten tomar decisións adecuadas no seu desenvolvemento para ampliar a súa autonomía persoal.

3. Procedementos e instrumentos de avaliación:

- a) Observación da participación nas tarefas.
- b) Observación do grao de inclusión na aula, interaccións cos compañeiros e compañeiras, coa profesora, interese pola materia, etc.
- c) Observación e valoración do emprego do equipo E-Dixgal.
- d) Valoración cuantitativa e cualitativa dos traballos e proxectos persoais e grupais.
- e) Valoración cuantitativa e cualitativa das intervencións nos debates e das exposicións orais.

Valores éticos. 2º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	Indicadores de logro (Xerais)
Bloque 1. A dignidade da persoa					
a d h l	B1.1. Conceptos de persoa achegados pola filosofía.	B1.1. Construír un concepto de persoa, consciente de que esta é indefinible, valorando a dignidade que posúe polo feito de ser libre.	VEB1.1.1. Sinala as dificultades para definir o concepto de persoa, analizando algunhas definicións achegadas por filósofos/as.	CCL	Participa con corrección nos debates. Expresa as súas opinións con respecto polas opinións alleas. Emprega termos respectuosos nas discusións ou debates. Respecta os turnos de palabra. Argumenta as súas opinións.
a c d h l	B1.2. Visión kantiana: a persoa como suxeito autónomo e como un fin en si mesma.	B1.2. Identificar os conceptos de heteronomía e autonomía, mediante a concepción kantiana da persoa, coa finalidade de valorar a súa importancia e aplicala na realización da vida moral.	VEB1.2.1. Explica a concepción kantiana do concepto de persoa, como suxeito autónomo capaz de ditar as súas propias normas morais.	CSC	Elabora as súas propias definicións. Resolve dilemas morais sinxelos. Fai pequenas composicións escritas sobre os contidos básicos da materia. Escribe con corrección ortográfica e gramatical. Busca contraexemplos das súas opinións
			VEB1.2.2. Comenta e valora a idea de Kant ao concibir a persoa como un fin en si mesma, rexeitando a posibilidade de ser tratada por outros como instrumento para alcanzar fins alleos a ela.	CSC	Emprega termos axeitados para referirse as súas emocións e sentimentos. Elabora a súa propia definición razoada de persoa. Elabora a súa propia definición de liberdade. Elabora a súa propia definición de felicidade. Elabora a súa propia definición de xustiza..
a b d h l	B1.3. Noción aristotélica da virtude: relación cos actos, os hábitos e o carácter. Virtudes éticas.	B1.3. Entender a relación entre os actos, os hábitos e o desenvolvemento do carácter, mediante a comprensión do concepto de virtude en Aristóteles e, en especial, o relativo ás virtudes éticas, pola importancia que teñen no desenvolvemento da personalidade.	VEB1.3.1. Sinala en que consiste a virtude e as súas características en Aristóteles, indicando a súa relación cos actos, os hábitos e o carácter.	CSC	Emprega o verbo “poder” distinguindo as acepcións física, legal e moral. Elabora listaxes de normas morais e as relaciona co seu fundamento ético. Fai hipóteses sobre o resultado dunha liberdade sen responsabilidade..
			VEB1.3.2. Enumera algúns dos beneficios que, segundo Aristóteles, achegan as virtudes éticas ao ser humano, identifica algunhas destas e ordénaas segundo un criterio racional.	CAA CCL CSC	Participa axeitadamente nun debate sobre a orixe das normas éticas. Expón as súas opinións sobre o tipo de ética que predomina na actualidade. Participa nun debate sobre a importancia da felicidade individual e a felicidade social. Elabora o programa dun partido que pretenda conciliar ética e política.
Bloque 2. A comprensión, o respecto e a igualdade nas relacións interpersoais					Fai un traballo sobre algunha ONG e identifica os DDHH que defende. Participa nun debate sobre o emprego do móbil.
a b e g h	B2.1. Diferenzas entre ética e dereito. B2.2. Posibles conflitos entre os valores que regulan a vida privada e os que regulan a vida pública.	B2.1. Distinguir, na persoa, os ámbitos da vida privada e da vida pública, a primeira regulada pola ética e a segunda polo dereito, coa finalidade de identificar os límites da liberdade persoal e social.	VEB2.1.1. Distingue entre os ámbitos de acción que corresponden á ética e ao dereito, e expón as súas conclusións mediante unha presentación elaborada con medios informática.	CCL CD	Fai un traballo sobre o emprego axeitado das TIC e os posibles perigos das redes sociais. Participa nun debate sobre a experimentación científica con animais e seres humanos e os seus límites.
			VEB2.1.2. Reflexiona	CCL	

Valores éticos. 2º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	Indicadores de logro (Xerais)
			<p>arredor do problema da relación entre estes dous campos, o privado e o público, e a posibilidade de que exista un conflito de valores éticos entre ambos, así como a forma de atopar unha solución baseada nos valores éticos, exemplificando de maneira concreta tales casos, e expón as súas posibles solucións fundamentadas eticamente.</p>	<p>CSC CSIEE</p>	
Bloque 3. A reflexión ética					
ad h	<p>B3.1. Diferenza entre ética e moral. B3.2. Reflexión ética como guía racional de conduta.</p>	<p>B3.1. Distinguir entre ética e moral, sinalando as semellanzas e as diferenzas entre elas, e estimando a importancia da reflexión ética como un saber práctico necesario para guiar de xeito racional a conduta do ser humano á súa plena realización.</p>	<p>VEB3.1.1. Recoñece as diferenzas entre a ética e a moral, no que se refire á súa orixe e á súa finalidade.</p>	CSC	
			<p>VEB3.1.2. Achega razóns que xustifiquen a importancia da reflexión ética, como unha guía racional de conduta necesaria na vida do ser humano, expresando de forma apropiada os argumentos en que se fundamenta.</p>	CSC	
ab d g h	<p>B3.3. Estrutura moral da persoa. B3.4. Etapas do desenvolvemento moral en Piaget e Kohlberg. Paso da heteronomía á autonomía moral.</p>	<p>B3.2. Destacar o significado e a importancia da natureza moral do ser humano, analizando as súas etapas de desenvolvemento e tomando conciencia da necesidade que ten de normas éticas, libre e racionalmente asumidas, como guía do seu comportamento.</p>	<p>VEB3.2.1. Sinala en que consiste a estrutura moral da persoa como ser racional e libre, razón pola que esta é responsable da súa conduta e das consecuencias desta.</p>	CSC	
			<p>VEB3.2.2. Explica as tres etapas do desenvolvemento moral na persoa, segundo a teoría de Piaget ou a de Kohlberg, e as características propias de cada unha, destacando como se pasa da heteronomía á autonomía moral.</p>	CCL CSC	
ag	<p>B3.5. A liberdade como raíz da estrutura</p>	<p>B3.3. Recoñecer que a liberdade constitúe a raíz da estrutura moral</p>	<p>VEB3.3.1. Describe a relación entre a liberdade e os</p>	CCL	

Valores éticos. 2º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	Indicadores de logro (Xerais)
h	moral da persoa.	na persoa, e apreciar o papel da intelixencia e da vontade como factores que incrementan a capacidade de autodeterminación.	conceptos de persoa e estrutura moral.		
a b c d e g h	B3.6. Características distintivas dos valores éticos. B3.7. Valores éticos e dignidade humana.	B3.4. Resaltar a importancia dos valores éticos, as súas especificacións e a súa influencia na vida persoal e social do ser humano, destacando a necesidade de ser recoñecidos e respectados por todos.	VEB3.4.1. Describe as características distintivas dos valores éticos, utilizando exemplos concretos deles e apreciando a súa relación esencial coa dignidade humana e a conformación dunha personalidade xusta e satisfactoria.	CCL	
			VEB3.4.2. Emprega o espírito emprendedor para realizar, en grupo, unha campaña destinada a difundir a importancia de respectar os valores éticos, tanto na vida persoal como na social.	CSC CSIEE	
a b h l	B3.8. Normas. Especificidade das normas éticas. B3.9. Relativismo moral dos sofistas. B3.10. Intelectualismo moral en Sócrates e Platón. B3.11. Relativismo moral fronte a obxectivismo moral.	B3.5. Establecer o concepto de normas éticas e apreciar a súa importancia, identificando as súas características e a natureza da súa orixe e validez, mediante o coñecemento do debate ético que existiu entre Sócrates e os sofistas.	VEB3.5.1. Define o concepto de norma e de norma ética, distinguíndoa das normas xurídicas, relixiosas, etc.	CCL	
			VEB3.5.2. Sinala quen foron os sofistas e algúns dos feitos e das razóns en que se fundamentaba a súa teoría relativista da moral, destacando as consecuencias que esta ten na vida das persoas.	CCEC	
			VEB3.5.3. Coñece os motivos que levaron a Sócrates a afirmar o "intelectualismo moral", e explica en que consiste e a postura de Platón ao respecto.	CCEC	
			VEB3.5.4. Compara o relativismo e o obxectivismo moral apreciando a vixencia destas teorías éticas	CCL CSC	

Valores éticos. 2º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	Indicadores de logro (Xerais)
			na actualidade, e expresa opinións de forma argumentada.		
b e g h l	B3.12. Clasificación das teorías éticas: éticas de fins e éticas procedimentais. B3.13. A ética de Epicuro como ética de fins.	B3.6. Explicar as características e os obxectivos das teorías éticas, así como a súa clasificación en éticas de fins e éticas procedimentais, sinalando os principios máis destacados do hedonismo de Epicuro.	VEB3.6.1. Enuncia os elementos distintivos das "teorías éticas" e argumenta a súa clasificación en éticas de fins e éticas procedimentais, e elabora un esquema coas súas características máis destacadas.	CAA CCL	
			VEB3.6.2. Enuncia os aspectos fundamentais da teoría hedonista de Epicuro e os valores éticos que defende, destacando as características que a identifican como unha ética de fins.	CCEC	
			VEB3.6.3. Elabora, en colaboración co grupo, argumentos a favor e/ou en contra do epicureísmo, e expón as súas conclusións cos argumentos racionais correspondentes.	CAA CCL	
b h l	B3.14. O eudemonismo aristotélico como ética de fins. B3.15. O ben supremo da persoa en Aristóteles e as tres tendencias da alma.	B3.7. Entender os principais aspectos do eudemonismo aristotélico, identificándoo como unha ética de fins e valorando a súa importancia e a vixencia actuais.	VEB3.7.1. Explica o significado do termo "eudemonismo" e o que para Aristóteles significa a felicidade como ben supremo, e elabora e expresa conclusións.	CCL	
			VEB3.7.2. Distingue os tres tipos de tendencias que hai no ser humano, segundo Aristóteles, e a súa relación co que el considera como ben supremo da persoa.	CCEC	
			VEB3.7.3. Achega razóns para clasificar o eudemonismo de Aristóteles dentro da categoría da ética de fins.	CCL	
b	B3.16. O utilitarismo como ética de fins:	B3.8. Comprender os elementos máis	VEB3.8.1. Fai unha recensión das ideas	CCL	

Valores éticos. 2º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	Indicadores de logro (Xerais)
g h l	principio de utilidade; concepto de pracer; compatibilidade do egoísmo individual co altruísmo universal; localización do valor moral nas consecuencias da acción.	significativos da ética utilitarista e a súa relación co hedonismo de Epicuro, clasificándoa como unha ética de fins e elaborando argumentos que apoien a súa valoración persoal arredor desta formulación ética.	fundamentais da ética utilitarista: o principio de utilidade, o concepto de pracer, a compatibilidade do egoísmo individual co altruísmo universal e a localización do valor moral nas consecuencias da acción, entre outras.		
			VEB3.8.2. Enumera as características que fan do utilitarismo e do epicureísmo unhas éticas de fins.	CCEC	
			VEB3.8.3. Argumenta racionalmente as súas opinións sobre a ética utilitarista.	CCL CSIEE	
Bloque 4. A xustiza e a política					
a b e h l	B4.1. Relación entre ética, política e xustiza no pensamento aristotélico. B4.2. Semellanzas, diferenzas e relacións entre valores éticos e valores cívicos.	B4.1. Comprender e valorar a importancia da relación entre os conceptos de ética, política e xustiza, mediante a análise e a definición destes termos, destacando o vínculo entre eles no pensamento de Aristóteles.	VEB4.1.1. Explica e aprecia as razóns que dá Aristóteles para establecer un vínculo necesario entre ética, política e xustiza.	CCEC	
			VEB4.1.2. Utiliza e selecciona información sobre os valores éticos e cívicos, identificando e apreciando as semellanzas, as diferenzas e as relacións entre eles.	CAA	
b e g h l	B4.3. A política de Aristóteles. B4.4. Concepto aristotélico de xustiza e a súa relación co ben común e a felicidade.	B4.2. Coñecer e apreciar a política de Aristóteles e as súas características esenciais, e entender o seu concepto de xustiza e a súa relación co ben común e a felicidade, elaborando un xuízo crítico sobre a perspectiva deste filósofo.	VEB4.2.1. Elabora, recorrendo á súa iniciativa persoal, unha presentación con soporte informático, sobre a política aristotélica como unha teoría organicista, cunha finalidade ética e que atribúe a función educativa ao Estado.	CSIEE CD CSC	
			VEB4.2.2. Selecciona e usa información, en colaboración co grupo, para entender e apreciar a importancia que Aristóteles lle dá á xustiza como valor ético no que se	CAA CCL	

Valores éticos. 2º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	Indicadores de logro (Xerais)
			fundamenta a lexitimidade do Estado e a súa relación coa felicidade e o ben común, e expón as súas conclusións persoais debidamente fundamentadas.		
Bloque 5. Os valores éticos, o dereito, a Declaración Universal dos Dereitos Humanos (DUDH) e outros tratados internacionais sobre dereitos humanos					
b e h	B5.1. Relacións entre ética e dereito.	B5.1. Sinalar a vinculación entre a ética, o dereito e a xustiza, a través do coñecemento das súas semellanzas, diferenzas e relacións.	VEB5.1.1. Procura e selecciona información en páxinas web, para identificar as diferenzas, as semellanzas e os vínculos entre a ética e o dereito.	CCL CD	
Bloque 6. Os valores éticos e a súa relación coa ciencia e a tecnoloxía					
a b d e f g h m	B6.1. Dimensión moral da ciencia e da tecnoloxía polo seu impacto en todos os ámbitos da vida humana. B6.2. Valores recollidos na DUDH como criterio para fixar límites á investigación científico-tecnolóxica.	B6.1. Recoñecer a importancia da dimensión moral da ciencia e a tecnoloxía, así como a necesidade de establecer límites éticos e xurídicos, coa finalidade de orientar a súa actividade consonte os valores defendidos pola DUDH.	VEB6.1.1. Utiliza información de distintas fontes para analizar a dimensión moral da ciencia e a tecnoloxía, avaliando o impacto positivo e negativo que estas poden ter en todos os ámbitos da vida humana (social, económico, político, ético e ecolóxico, etc.). VEB6.1.2. Achega argumentos que fundamenten a necesidade de pór límites éticos e xurídicos á investigación práctica, tanto científica como tecnolóxica, tomando a dignidade humana e os valores éticos recoñecidos na DUDH como criterio normativo. VEB6.1.3. Recorre á súa iniciativa persoal para expor as súas conclusións sobre o tema tratado, utilizando medios informáticos e audiovisuais, de xeito argumentado e	CAA CMCCT CSC CCL CMCCT CSC CD CSIEE	

Valores éticos. 2º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	Indicadores de logro (Xerais)
			ordenado racionalmente.		
a d g m	B6.3. Problemas da tecnodependencia.	B6.2. Entender e valorar o problema da tecnodependencia e a alienación humana á que conduce.	VEB6.2.1. Destaca o problema e o perigo que representa para o ser humano a tecnodependencia, sinalando os seus síntomas e as súas causas, e estimando as súas consecuencias negativas, como unha adición incontrolada aos dispositivos electrónicos, aos videoxogos e ás redes sociais, que conduce as persoas cara a unha progresiva deshumanización.	CMCCT	
a b d e f g h m	B6.4. Dilemas morais que presentan os avances en medicina e biotecnoloxía.	B6.3. Utilizar os valores éticos contidos na DUDH no campo científico e tecnolóxico, coa finalidade de evitar a súa aplicación inadecuada e solucionar os dilemas morais que ás veces se presentan, nomeadamente no terreo da medicina e a biotecnoloxía.	VEB6.3.1. Analiza información seleccionada de diversas fontes, coa finalidade de coñecer en que consisten algúns dos avances en medicina e biotecnoloxía, que formulan dilemas morais (utilización de células nai, clonación, euxeñese, etc.), sinalando algúns perigos que estes encerran de prescindir do respecto á dignidade humana e os seus valores fundamentais.	CCL CMCCT CSC	
			VEB6.3.2. Presenta unha actitude de tolerancia e respecto ante as opinións que se expresan na confrontación de ideas, coa finalidade de solucionar os dilemas éticos, sen esquecer a necesidade de empregar o rigor na fundamentación racional e ética de todas as alternativas de solución formuladas.	CSC CSIEE	

e) **Concrecións metodolóxicas que require a materia**

Na materia de Valores Éticos é fundamental a participación e boa vontade do alumnado. Para acadar o ambiente necesario para que os alumnos e as alumnas se sintan motivados é necesario que o profesor asuma as tarefas organizativas e de dirección da clase desde unha perspectiva de aprendizaxe coasociativa, na que os alumnos e as alumnas aprendan a traballar e debater de xeito autónomo e autorregulado e a plantexar eles mesmos temas de interese. Esta metodoloxía ten un dos seus referentes na lexislación vixente:

“ Apúntase, tamén, a oportunidade que brinda a materia para pór en práctica metodoloxías didácticas activas e contextualizadas que faciliten a participación do alumnado en traballos cooperativos, a realización de tarefas, a aprendizaxe baseada en problemas, o estudo de casos, o traballo por retos, etc., metodoloxías todas elas que lle confiren ao alumnado o papel de axente activo da súa propia formación. “

Os modelos metodolóxicos que se van a empregar serán:

Modelo experiencial
Modelo discursivo/ expositivo
Aprendizaxe colaborativa e coasociativa

O traballo será individual, en pequeno grupo e en gran grupo.

f) **Materiais e recursos didácticos que se van a utilizar:**

1.- TIC:

E-Dixgal. Todo o alumnado de 2º ESO ten acceso á plataforma. Na plataforma aparecerán os contidos da materia, as tarefas encargadas e os materiais necesarios para o alumnado. Os traballos, cuestionarios e outras tarefas escritas realizaranse e entregaranse ao profesor mediante a plataforma. O alumnado tamén poderá empregala para facer consultas e comunicarse co profesor se non puidera asistir ás clases presenciais. Sempre que sexa posible e para protexer á saúde do alumnado e do profesor, todo o traballo escrito do alumnado e todas as instrucións do profesor entregarase de xeito dixital mediante a plataforma.

2.- Proposta de lecturas (libros, artigos e outros) para afondar nos temas tratados. Todas as lecturas terán carácter voluntario para fomentar a percepción da lectura como unha actividade pracenteira e interesante por si mesma. Animarase ao alumnado a ler os libros da Biblioteca do centro marcados cunha estrela azul.

g) **Criterios sobre a avaliación, cualificación e promoción do alumnado:**

1.- Cualificacións trimestrais:

Participación 20%
Amosar respecto polos compañeiros e compañeiras e as súas opinións 20%
Realizar as tarefas propostas 20%
Presentar correctamente os traballos seguindo as indicacións do profesor 20%
Asistir as clases co material axeitado 20%

2.- Cualificación final da Avaliación Ordinaria (AO):

Polo carácter continuo da materia, os alumnos e alumnas que acaden na 3ª Avaliación unha cualificación superior á media das outras avaliacións obterán na Avaliación Ordinaria a cualificación da 3ª Avaliación. **Farase** a media aritmética e se o resultado fora inferior a 4,5 o alumno ou alumna terá dereito a unha proba final escrita.

3.- No curso 2022/2023 non haberá Avaliación Extraordinaria polo que a cualificación definitiva da materia será a cualificación da Avaliación Ordinaria.

4.- Cando unha avaliación suspensa non sexa recuperada terase en conta para a cualificación final da AO a nota máis alta. Para a media aritmética da AO teranse en conta as cualificacións máis altas (sexan previas ou posteriores ao redondeo) das avaliacións ou recuperacións e se o resultado fora inferior a 4,5 o alumno ou alumna terá dereito a unha proba final escrita.

5.- Recuperacións: Os alumnos que suspendan unha avaliación farán unha proba escrita ou un pequeno traballo escrito para recuperala

6.- Redondeo: Decimais iguais ou superiores a 0,5 redondeados ao enteiro superior. Decimais inferiores a 0,5 redondeados ao enteiro inferior.

7.- Fraudes nas probas: A cualificación da totalidade da proba será 0. Cando o traballo ou proba sexa confeccionado fora da aula ou empregando medios ou canles dixitais para a súa entrega, o profesor poderá facer unha entrevista ao alumno ou alumna para comprobar a autoría do mesmo.

8.- Criterios de promoción: Segundo a Concreción Curricular que se reflicte no PEC, o alumnado que promociione coa materia de Valores Éticos suspensa deberá recuperala nos seguinte curso e constará como materia pendente ata que o alumno ou alumna a recupere.

h) Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente

	ESCALA			
	1	2	3	4
1. O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado.				
2. Conseguiuse crear o interese que favoreceu a aprendizaxe.				
3. Conseguiuse motivar para lograr a aplicación e transferencia do coñecemento.				
4. Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado.				
5. Adoptáronse as medidas curriculares adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
6. Atendeuse adecuadamente a diversidade do alumnado.				
7. Usáronse distintos instrumentos de avaliación.				
8. Correspondeuse o traballo do alumnado dentro do grupo coa avaliación obxectiva da materia.				
9. A avaliación foi obxectiva.				
10. A asistencia e compromiso coa materia foi a adecuada.				

	ESCALA			
	1	2	3	4
1. Como norma xeral, fanse explicacións xerais para todo o alumnado.				
2. Ofrécenselle a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa.				
3. Elabóranse actividades atendendo á diversidade.				
4. Elabóranse probas de avaliación adaptadas ás necesidades do alumnado con NEAE.				
5. Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas para tratar.				
6. Combínase o traballo individual e en equipo.				
7. Poténcianse estratexias de animación á lectura.				
8. Poténcianse estratexias tanto de expresión como de comprensión oral e escrita.				
9. Incorpóranse as TIC aos procesos de ensino-aprendizaxe.				
10. Préstase atención aos elementos transversais vinculados a cada estándar.				
11. Ofrécenselle ao alumnado de forma rápida os resultados das probas, traballos etc.				
12. Analízanse e coméntanse co alumnado os aspectos máis significativos derivados da avaliación.				
13. Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus acertos e erros.				
14. Grao de implicación do profesorado nas funcións de tutoría e orientación.				
15. Os materiais son axeitados ás capacidades do alumnado e aos contidos da materia.				
16. Os cuestionarios son adecuados a cada bloque temático.				
17. Avalíase a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación...				

A práctica docente avaliarase con relación aos momentos de exercicio seguintes:

- 1.- Programación: para facilitar a corrección, aplicación e elaboración da dos vindeiros cursos.
- 2.- Desenvolvemento das clases, actividades, contidos e temporalización.
- 3.- Avaliación: valoración dos procedementos de avaliación, recuperación e cualificación e información ao alumnado sobre os mesmos.

i) Organización das actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes.

O profesorado elaborará o correspondente Plan de Reforzo para o alumnado coa materia de valores Éticos de 2º ESO pendente. O alumnado que supere as dúas primeiras avaliacións da materia de valores Éticos do curso seguinte terá aprobada a materia pendente coa cualificación media da 1ª e da 2ª avaliación . Para o alumnado que non supere deste xeito a materia pendente, haberá un exame final dos contidos mínimos da materia.

j) Organización dos procedementos que lle permitan ao alumnado acreditar os coñecementos necesarios en determinadas materias, no caso do bacharelato.

Non é pertinente

k) Deseño da avaliación inicial e medidas individuais ou colectivas que se poidan adoptar como consecuencia dos seus resultados

A avaliación inicial, por ser unha materia de unha única hora semanal, incluírase nas primeiras clases do curso e realizarase con contidos da propia materia do curso. Fundaméntase no modelo KWL (“O que penso que sei”, “o que quero aprender” e “como vou aprendelo?”) e na observación do alumnado e da dinámica do grupo nas primeiras clases, con especial atención á expresión oral, o razoamento, ás referencias culturais, sociais e aos xuízos morais que emitan nos primeiros debates. Empregarase tamén un cuestionario sobre o que esperan da materia e os coñecementos previos que teñan dela segundo o modelo KWL. Na semana previa á reunión das xuntas de avaliación para poñer en común os resultados da avaliación inicial, o alumnado fará un cuestionario KWL sobre o aprendido (“O que aprendín”, “como o vou aplicar?” e “que novas preguntas teño?”). A avaliación inicial do alumnado rexistrarase nunha “plantilla de competencias” na que o profesorado que imparte a materia avaliará as competencias sociais e cívicas, de comunicación lingüística, de aprender a aprender, de iniciativa e espírito emprendedor e a competencia para a conciencia e expresións culturais . Polo pouco tempo dispoñible para facer a avaliación inicial, o resto das competencias (competencias científicas, competencia dixital) non se avaliarán especificamente. A competencia dixital avaliarase cando o

alumnado acceda á plataforma E-Dixgal para facer as tarefas ou buscar información. Para a avaliación inicial consultarase co Departamento de Orientación.

I) Medidas de atención á diversidade

Para calquer alumno ou alumna que precise algunha medida especial, consultarase co Departamento de Orientación segundo as directrices do Plan de Atención á Diversidade. O alumnado que precise algunha medida de reforzo (ampliación do tempo das probas, redacción especial dos ítems das probas, etc.) terá a marca correspondente na acta de avaliación. O profesorado elaborará os correspondentes planes e informes para todo o alumnado que precise alguna medida especial (Plan de Reforzo para o alumnado da ESO con materias de cursos anteriores sen superar, Plan específico personalizado para alumnado que repita curso, Informe Individual Final sobre medidas de Reforzo Educativo).

Para o alumnado que precise a aplicación dunha AC recolleremos información a través de distintos elementos, entre os que destacarán os seguintes apartados:

1- Observación directa do alumno, tendo en conta os seguintes aspectos:

- * Actitudes de interese no traballo
- * Hábitos no traballo, observando se trata de resolver as cuestións propostas ou simplemente espera a que outros as resolvan
- * Actitude diaria cara ós compañeiros e profesor

2.- Caderno de traballo do alumno. Poderase esixir segundo das características do alumnado no mesmo quedarán reflectidas tódalas actividades que constitúen a unidades didácticas, e valoraranse os seguintes aspectos:

- * Pulcritude e orden nas anotacións realizadas.
- * Entrega nas datas sinaladas.

3.- Probas escritas. A importancia deste tipo de probas baséanse en que:

- * Se valorará a correcta comprensión dos conceptos estudados.
- * Capacidade de utilización de estratexias na resolución de problemas
- * Capacidade de aplicación dos conceptos estudados na explicación dos fenómenos do seu contorno.

4.-Probas orais de comprobación de coñecementos.

5.-Traballos propostos nas distintas áreas: Lectura de libros, proxectos, láminas

Criterios cualificación alumnado AC	
Traballo diario e actitude 50%	Probas(escritas e orais) 50%
<ul style="list-style-type: none"> • Traballo aula (observación directa) • Corrección 30% • Presentación , (limpeza, orde e claridade do traballo realizado) 10% 	Pode ser unha ou o resultado da media de varias, tamén incluimos aquí os traballos do punto 5.

<ul style="list-style-type: none"> • Actitude (cara á materia, interese, realización de tarefas na casa) 10% 	
--	--

PROMOCIÓN ALUMNADO AC:

O alumno ou alumna promocionará:

1.-Si supera os obxectivos contemplados na distintas áreas curriculares.2.-Por continuar integrado no seu grupo-clase.

m) Concreción dos elementos transversais

Na materia de Valores Éticos os elementos transversais do currículo son o eixe do mesmo. Toda a materia e todas as sesións dedicaranse a traballar estes contidos.

“ 1. A comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as tecnoloxías da información e da comunicación, o emprendemento, e a educación cívica e constitucional traballaranse en todas as materias, sen prexuízo do seu tratamento específico nalgunhas das materias de cada etapa.

2. A consellería con competencias en materia de educación fomentará o desenvolvemento da igualdade efectiva entre homes e mulleres, a prevención da violencia de xénero ou contra persoas con discapacidade, e os valores inherentes ao principio de igualdade de trato e non discriminación por calquera condición ou circunstancia persoal ou social. Do mesmo xeito, promoverá a aprendizaxe da prevención e resolución pacífica de conflitos en todos os ámbitos da vida persoal, familiar e social, así como dos valores que sustentan a liberdade, a xustiza, a igualdade, o pluralismo político, a paz, a democracia, o respecto aos dereitos humanos, o respecto por igual aos homes e ás mulleres, e ás persoas con discapacidade, e o rexeitamento da violencia terrorista, a pluralidade, o respecto ao Estado de dereito, o respecto e a consideración ás vítimas do terrorismo, e a prevención do terrorismo e de calquera tipo de violencia.

A programación docente debe abranguer en todo caso a prevención da violencia de xénero, da violencia contra as persoas con discapacidade, da violencia terrorista e de calquera forma de violencia, racismo ou xenofobia, incluído o estudo do Holocausto xudeu como feito histórico.

Evitaranse os comportamentos e os contidos sexistas e os estereotipos que supoñan discriminación por razón da orientación sexual ou da identidade de xénero, favorecendo a visibilidade da realidade homosexual, bisexual, transexual, transxénero e intersexual.

3. A consellería con competencias en materia de educación fomentará as medidas para que o alumnado participe en actividades que lle permitan afianzar o espírito emprendedor e a iniciativa empresarial a partir de aptitudes como a creatividade, a autonomía, a iniciativa, o traballo en equipo, a confianza nun mesmo e o sentido crítico.

4. No ámbito da educación e a seguridade viaria, promoveranse accións para a mellora da convivencia e a prevención dos accidentes de tráfico, coa finalidade de que os/as alumnos/as coñezan os seus dereitos e deberes como usuarios/as das vías, en calidade de peóns, viaxeiros/as e condutores/as de bicicletas ou vehículos a motor, respecten as normas e os sinais, e se favoreza a convivencia, a tolerancia, a prudencia, o autocontrol, o diálogo e a empatía con actuacións adecuadas tendentes a evitar os accidentes de tráfico e as súas secuelas.”

Fomentarase o respecto pola natureza e e por todos os seres vivos.

Promoverase o respecto e coidado da propia saúde e da dos demais.

“Poucas materias afondan no tratamento dos elementos transversais do currículo como a de Valores Éticos, tendo algún deses elementos, como a educación cívica e constitucional, como parte nuclear, e necesitando o concurso dos outros, como a comprensión de lectura, a corrección na expresión oral e escrita, o uso de ferramentas para a comunicación audiovisual e outros elementos de TIC, ou a aposta polo emprendemento como antítese do estancamento e a pasividade. Pero, ademais, na materia abórdanse temas como o desenvolvemento sustentable, o abuso e o maltrato de persoas con discapacidade, ou o fomento da igualdade de oportunidades, porque nestes e en outros é a reflexión ética a quen ten que orientar a nosa conduta.”

n) Actividades complementarias e extraescolares programadas polo departamento

No curso 2022-2023 o alumnado de Valores Éticos participará nas actividades organizadas en colaboración con outros departamentos e pola Biblioteca do centro, especialmente nas conmemoración do día da paz, , do día contra a violencia de xénero, do día da muller, etc.

o) Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións didácticas

Como é preceptivo, unha reunión do Departamento de cada mes lectivo terá na orde do día a revisión e seguimento da programación. Ao rematar o curso, a Memoria do Departamento será o mellor instrumento para valorar e avaliar a programación e propor as correccións e melloras que se farán na seguinte programación.

MATERIA: VALORES ÉTICOS. 4º ESO

A) Introducción e contextualización

CENTRO: Ies Isaac Díaz Pardo
LOCALIDADE: Sada, A Coruña
CURSO: 4º ESO
GRUPOS: 2 (A+C,B)
PROFESORA: Genoveva Cabo Aparicio

“A materia de Valores Éticos ten como obxectivo básico orientar o alumnado adolescente na escollo do seu proxecto de vida persoal. A orientación de Valores Éticos permitirá que ese proxecto se vaia enchendo de xeito acorde coa racionalidade práctica.”

“ Pola dimensión práctica desa racionalidade, o proxecto requirirá que o alumnado vaia construíndo, desde a reflexión, un código ético de valores e normas que determinarán as súas decisións para guiar a súa conduta de tal xeito que realce a súa dignidade persoal e, ao mesmo tempo, permita a súa realización plena e feliz como persoas e a promoción de relacións sociais marcadas polo recoñecemento das outras persoas, o respecto cara a elas, e pola finalidade de alcanzar cotas cada vez maiores de xustiza, tanto no nivel máis próximo á persoa como no nivel global.”

“No cuarto curso da ESO retómanse desde un nivel de afondamento superior todos os temas que foron tratados nos cursos previos, tendo como horizonte que o alumnado, ao final da etapa, xa estea capacitado para levar a cabo o proxecto máis importante de aqueles nos que se embarcará: o dunha vida persoal e social digna e satisfactoria”

Como nos cursos anteriores, a pretensión do profesorado do departamento de filosofía non é tanto que o alumnado estude e memorice as teorías éticas dos distintos autores , como que alcance a súa autonomía e madurez moral, construíndo uns valores vitais, positivos, solidarios e democráticos, que lle permitan acadar unha vida feliz e respectuosa consigo mesmo e cos demais.

b) Contribución ao desenvolvemento das competencias clave

As competencias clave que se establecen na lexislación vixente son as seguintes:

Comunicación lingüística (CCL).
Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT).
Competencia dixital (CD).
Aprender a aprender (CAA).
Competencias sociais e cívicas (CSC).
Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE).
Conciencia e expresións culturais (CCEC).

A Unión Europea considera que “as competencias clave son aquelas que todas as persoas precisan para a súa realización e desenvolvemento persoal, así como para a cidadanía activa, a inclusión social e o emprego”.

Valores Éticos contribúe á consecución das competencias clave. Resulta evidente que o obxectivo de alcanzar maiores competencias sociais e cívicas está na súa propia constitución como materia. Pero a reflexión ética tamén require a posta en práctica da competencia comunicación lingüística, pola necesidade de rigor e claridade na exposición das propias ideas, e da capacidade dialóxica para comprender os puntos de vista alleos e aprender deles. Tamén resulta indispensable fomentar tanto a competencia de aprender a aprender como a de sentido da iniciativa e espírito emprendedor, pois ambas inciden na necesidade de crecemento persoal, tanto na orde do exercicio dos procesos cognitivos como na do aprecio pola creatividade, o sentido crítico e o non-estancamento. Para a reflexión ética, ademais, é necesario coñecer e dialogar con pensadores/as que, coas súas teorías antropolóxicas, éticas e políticas, foron moldeando tanto a nosa cultura como os valores de respecto, non-violencia, liberdade, igualdade entre as persoas, solidariedade e pluralismo; valores que son o corazón da Declaración Universal dos Dereitos Humanos (DUDH). É desde eses valores como tamén se analiza o traballo científico e tecnolóxico, polo que tamén se traballa a competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, non desde unha perspectiva substantiva, pero si desde a análise da actividade científico-tecnolóxica como actividade que debe ser acorde a valores éticos universais, tanto nos seus procedementos como nos resultados que dela se poidan obter. Por último, a materia préstase a desenvolver nos alumnos e nas alumnas, tanto en traballos colaborativos como en tarefas individuais, a competencia dixital, que lles permita acceder e seleccionar información, procesala e plasmar as súas creacións en produtos cunha innegable capacidade para a comunicación.

Todas as competencias clave traballaránse en todos os bloques da materia de Valores Éticos, aínda que se incidirá nas máis salientables ou evidentes para cada un deles.

c) Concreción dos obxectivos para o curso

Segundo a lexislación vixente:

A educación secundaria obrigatoria contribuirá a desenvolver nos alumnos e nas alumnas as capacidades que lles permitan:

a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade

de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.

b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades

entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.

d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.

e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.

f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.

g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.

h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.

i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.

l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.

m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.

o) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersonal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras

linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

Na materia de Valores Éticos traballaranse todos os obxectivos, como se indica na programación detallada.

d) Concreción para cada estándar de aprendizaxe avaliable de

1. Temporalización:

1ª Avaliación: Bloques 1 e 2

2ª Avaliación: Bloques 3 e 4

3ª Avaliación: Bloques 5 e 6

2. Grao mínimo de consecución de obxectivos:

Criterio de Avaliación	Estándar de Aprendizaxe
B1.1. Interpretar e valorar a importancia da dignidade da persoa como o valor do que parte e no que se fundamenta a DUDH, subliñando os atributos inherentes á natureza humana e os dereitos inalienables e universais que derivan dela, como o punto de partida sobre o que deben xirar os valores éticos nas relacións humanas a nivel persoal, social, estatal e universal	VEB1.1.1., VEB1.1.3. Identifica a orixe dos dereitos inalienables e universais que establece a DUDH na dignidade do ser humano en tanto que persoa e os atributos inherentes á súa natureza e relaciona os termos e expresións seguintes: dignidade da persoa, fraternidade, liberdade humana, trato digno, xuízo xusto, trato inhumano ou degradante, etc
B2.1. Explicar, baseándose na DUDH, os principios que deben rexer as relacións entre a cidadanía e o Estado, co fin de favorecer o seu cumprimento na sociedade en que viven.	VEB2.1.1., VEB2.1.2. Comenta, segundo o establecido pola DUDH, os dereitos do individuo que o Estado debe respectar e fomentar, así como os límites do Estado ao determinar as liberdades dos cidadáns e das cidadás que este debe protexer e respectar.
B2.2. Explicar en que consiste a socialización global e a súa relación cos medios de comunicación masiva, valorando os seus efectos na vida e no desenvolvemento moral das persoas e da sociedade, e reflexionar acerca do papel que deben ter a ética e o Estado en relación con este tema	VEB2.2.1., VEB2.2.2. Describe e avalía o proceso de socialización global, mediante o que se produce a interiorización de valores, normas, costumes, etc., e sinala os perigos que encerra este fenómeno se desenvolve á marxe dos valores éticos universais. VEB2.2.3. Diserta acerca do impacto que teñen os medios de comunicación masiva na vida moral das persoas e da sociedade, expresando as súas opinións con rigor intelectual. VEB2.2.4. Valora a necesidade dunha regulación ética e xurídica en relación co uso de medios de comunicación masiva, respectando o dereito á información e á liberdade de expresión que posúen os cidadáns e as cidadás.
B3.1. Recoñecer que a necesidade dunha regulación ética é fundamental no mundo actual de grandes e rápidos cambios, debido á magnitude dos perigos aos que se enfrenta o ser humano, polo que resulta necesaria a súa actualización e a ampliación aos novos campos de acción da persoa, co fin de garantir o cumprimento dos dereitos humanos	VEB3.1.1. Xustifica racionalmente e estima a importancia da reflexión ética no século XXI, como instrumento de protección dos dereitos humanos ante o perigo que poden representar entes posuidores de grandes intereses políticos e económicos e grupos violentos, que teñen ao seu alcance armamento de grande alcance científico e

	tecnolóxico, capaces de pór en grande risco os dereitos fundamentais da persoa
B3.3. Distinguir os principais valores éticos nos que se fundamentan as éticas formais, establecendo a súa relación coa ética kantiana e sinalando a importancia que este filósofo lle atribúe á autonomía da persoa como valor ético fundamental.	VEB3.3.1. Define os elementos distintivos das éticas formais (a kantiana) e compáraos cos relativos ás éticas materiais resaltando o seu o seu fundamento na autonomía da persoa como valor ético esencial e a súa manifestación no imperativo categórico e as súas formulacións
Comprender a importancia de aplicar na práctica as nocións aprendidas	<p>Participa con corrección nos debates.</p> <p>Expresa as súas opinións con respecto polas opinións alleas.</p> <p>Emprega termos respectuosos nas discusións ou debates.</p> <p>Respecta os turnos de palabra.</p> <p>Argumenta as súas opinións.</p> <p>Elabora as súas propias definicións.</p> <p>Resolve dilemas morais complexos.</p> <p>Fai pequenas composicións escritas sobre os contidos básicos da materia.</p> <p>Fai pequenas disertacións sobre os contidos da materia.</p> <p>Escribe con corrección ortográfica e gramatical.</p> <p>Busca contraexemplos das súas opinións</p> <p>Emprega termos axeitados para referirse as súas emocións e sentimentos.</p> <p>Emprega axeitadamente a terminoloxía da materia.</p> <p>Emprega o verbo “poder” distinguindo as acepcións física, legal e moral.</p>

3. Procedementos e instrumentos de avaliación:

- a) Observación da participación nas tarefas
- b) Observación do grao de inclusión na aula, interaccións cos compañeiros e compañeiras, coa profesora, interese pola materia, etc.
- c) Observación e valoración do emprego do equipo E-Dixgal.
- d) Valoración cuantitativa e cualitativa dos traballos e proxectos persoais e grupais.
- e) Valoración cuantitativa e cualitativa das intervencións nos debates e das exposicións orais.

Valores éticos. 4º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	Indicadores de logro (Xerais)
Bloque 1. A dignidade da persoa					
a b c d h	B1.1. A dignidade do ser humano como valor básico no que se asenta a DUDH. B1.2. Atributos esenciais do ser humano na DUDH: razón, conciencia e liberdade. B1.3. Léxico do bloque: dignidade da persoa, fraternidade, liberdade humana, trato digno, xuízo xusto, trato inhumano ou degradante, detención arbitraria, presunción de inocencia, discriminación, violación de dereitos, etc.	B1.1. Interpretar e valorar a importancia da dignidade da persoa como o valor do que parte e no que se fundamenta a DUDH, subliñando os atributos inherentes á natureza humana e os dereitos inalienables e universais que derivan dela, como o punto de partida sobre o que deben xirar os valores éticos nas relacións humanas a nivel persoal, social, estatal e universal.	VEB1.1.1. Identifica a orixe dos dereitos inalienables e universais que establece a DUDH na dignidade do ser humano en tanto que persoa e os atributos inherentes á súa natureza.	CSC	Participa con corrección nos debates. Expresa as súas opinións con respecto polas opinións alleas. Emprega termos respectuosos nas discusións ou debates. Respecta os turnos de palabra. Argumenta as súas opinións. Elabora as súas propias definicións.
			VEB1.1.2. Identifica na DUDH os atributos esenciais do ser humano: razón, conciencia e liberdade.	CCL	Resolve dilemas morais complexos. Fai pequenas composicións escritas sobre os contidos básicos da materia. Fai pequenas disertacións sobre os contidos da materia.
			VEB1.1.3. Relaciona adecuadamente os termos e as expresións seguintes, que se utilizan na DUDH: dignidade da persoa, fraternidade, liberdade humana, trato digno, xuízo xusto, trato inhumano ou degradante, detención arbitraria, presunción de inocencia, discriminación, violación de dereitos, etc.	CAA	Escribe con corrección ortográfica e gramatical. Busca contraexemplos das súas opinións Emprega termos axeitados para referirse as súas emocións e sentimentos. Emprega axeitadamente a terminoloxía da materia. Elabora a súa propia definición razoada de persoa. Elabora a súa propia definición de liberdade. Elabora a súa propia definición de felicidade.
Bloque 2. A comprensión, o respecto e a igualdade nas relacións interpersoais					
a b c d e g h	B2.1. Dereitos e liberdades dos individuos establecidos na DUDH que o Estado debe respectar.	B2.1. Explicar, baseándose na DUDH, os principios que deben rexer as relacións entre a cidadanía e o Estado, co fin de favorecer o seu cumprimento na sociedade en que viven.	VEB2.1.1. Comenta, segundo o establecido pola DUDH nos artigos do 12 ao 17, os dereitos do individuo que o Estado debe respectar e fomentar, nas relacións existentes entre ambos.	CCL	Elabora a súa propia definición de xustiza.. Emprega o verbo “poder” distinguindo as acepcións física, legal e moral. Elabora listaxes de normas morais e as relaciona co seu fundamento ético. Fai hipóteses sobre o resultado dunha liberdade sen responsabilidade.. Participa axeitadamente nun debate sobre a orixe das normas éticas. Expón as súas opinións sobre o tipo de ética que predomina na actualidade.
			VEB2.1.2. Explica os límites do Estado que establece a DUDH nos artigos do 18 ao 21, ao determinar as liberdades dos cidadáns e das cidadás que este debe protexer e respectar.	CCL	Participa nun debate sobre a importancia da felicidade individual e a felicidade social. Elabora o programa dun partido que pretenda conciliar ética e política. Fai un traballo sobre algún DH e a situación actual do mesmo no mundo.
			VEB2.1.3. Elabora unha presentación con soporte informático e audiovisual que ilustre os contidos máis sobresaíntes tratados no tema, e expón as súas conclusións de xeito argumentado.	CCL CD CSIEE	Participa nun debate sobre as vantaxes e inconvenientes das novas tecnoloxías da comunicación. Fai pequenas disertacións sobre os contidos da materia. Participa nun debate sobre ciencia e principios éticos da mesma.

Valores éticos. 4º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	Indicadores de logro (Xerais)
a c d g h	B2.2. Fenómeno da socialización global. B2.3. Perigos da socialización global á marxe dos valores éticos universais. B2.4. Medios de comunicación de masas e socialización global. Conflito entre liberdade de expresión outros dereitos.	B2.2. Explicar en que consiste a socialización global e a súa relación cos medios de comunicación masiva, valorando os seus efectos na vida e no desenvolvemento moral das persoas e da sociedade, e reflexionar acerca do papel que deben ter a ética e o Estado en relación con este tema.	VEB2.2.1. Describe e avalía o proceso de socialización global, mediante o que se produce a interiorización de valores, normas, costumes, etc.	CCEC CCL	
			VEB2.2.2. Sinala os perigos que encerra o fenómeno da socialización global se se desenvolve á marxe dos valores éticos universais, e debate acerca da necesidade de establecer límites éticos e xurídicos neste tema.	CSC	
			VEB2.2.3. Diserta acerca do impacto que teñen os medios de comunicación masiva na vida moral das persoas e da sociedade, expresando as súas opinións con rigor intelectual.	CCEC CCL	
			VEB2.2.4. Valora a necesidade dunha regulación ética e xurídica en relación co uso de medios de comunicación masiva, respectando o dereito á información e á liberdade de expresión que posúen os cidadáns e as cidadás.	CCEC CSC	
Bloque 3. A reflexión ética					
a d f h	B3.1. Importancia e valor da reflexión ética como defensa dos DDHH. B3.2. Novos campos da ética aplicada: profesional, bioética, ambiente, economía, empresa, ciencia e tecnoloxía, etc.	B3.1. Recoñecer que a necesidade dunha regulación ética é fundamental no mundo actual de grandes e rápidos cambios, debido á magnitude dos perigos aos que se enfronta o ser humano, polo que resulta necesaria a súa actualización e a ampliación aos novos campos de acción da persoa, co fin de garantir o cumprimento dos dereitos humanos.	VEB3.1.1. Xustifica racionalmente e estima a importancia da reflexión ética no século XXI, como instrumento de protección dos dereitos humanos ante o perigo que poden representar entes posuidores de grandes intereses políticos e económicos e grupos violentos, que teñen ao seu alcance armamento de grande alcance científico e tecnolóxico, capaces de pór en grande risco os dereitos fundamentais da persoa.	CSC	
			VEB3.1.2. Sinala algúns dos novos campos aos que se aplica a ética (profesional, bioética, ambiente, economía, empresa,	CMCCT CSIEE	

Valores éticos. 4º de ESO					
Objetivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	Indicadores de logro (Xerais)
			ciencia e tecnoloxía, etc.).		
a d g h m	B3.3. Proxecto de vida persoal: límites e oportunidades que ofrecen as circunstancias persoais, e valores éticos que serven como guía.	B3.2. Comprender e apreciar a importancia que teñen para o ser humano do século XXI as circunstancias que o rodean, salientando os límites que lle imponen e as oportunidades que lle ofrecen para a elaboración do seu proxecto de vida, conforme os valores éticos que libremente elixe e que dan sentido á súa existencia.	VEB3.2.1. Describe e avalía as circunstancias que no momento actual o/a rodean, identificando as limitacións e as oportunidades que se lle formulan desde as perspectivas social, laboral, educativa, económica, familiar, afectiva, etc., co obxecto de deseñar, a partir delas, o seu proxecto de vida persoal, determinando libremente os valores éticos que deben guialo/a.	CSIEE	
a b d h l	B3.4. Éticas formais e éticas materiais. B3.5. Ética kantiana: carácter formal. Autonomía da persoa como valor ético fundamental.	B3.3. Distinguir os principais valores éticos nos que se fundamentan as éticas formais, establecendo a súa relación coa ética kantiana e sinalando a importancia que este filósofo lle atribúe á autonomía da persoa como valor ético fundamental.	VEB3.3.1. Define os elementos distintivos das éticas formais e compáraos cos relativos ás éticas materiais. VEB3.3.2. Explica as características da ética kantiana (formal, universal e racional), así como a importancia da súa achega á ética universal. VEB3.3.3. Aprecia, na ética kantiana, o seu fundamento na autonomía da persoa como valor ético esencial e a súa manifestación no imperativo categórico e as súas formulacións.	CCL CCL CSC	
b c d e g h	B3.6. Ética do discurso, de Apel e Habermas, como ética formal. Relación coa ética de Kant.	B3.4. Identificar a ética do discurso, de Habermas e de Apel como unha ética formal, que salienta o valor do diálogo e o consenso na comunidade, como procedemento para atopar normas éticas xustas.	VEB3.4.1. Identifica a ética do discurso como unha ética formal e describe en que consiste o imperativo categórico que formula, sinalando as similitudes e as diferenzas que posúe co imperativo da ética de Kant. VEB3.4.2. Utiliza a súa iniciativa persoal e emprendedora para elaborar unha presentación con soporte informático acerca das éticas formais, expresando e elaborando conclusións fundamentadas.	CAA CD CSIEE	

Valores éticos. 4º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	Indicadores de logro (Xerais)
Bloque 4. A xustiza e a política					
a c d h l	B4.1. Democracia e xustiza. B4.2. Deberes cívicos como cumprimento de valores éticos e como defensa e difusión dos dereitos humanos.	B4.1. Concibir a democracia non só como unha forma de goberno, senón como un estilo de vida cidadá, consciente do seu deber como elemento activo da vida política, colaborando na defensa e na difusión dos dereitos humanos tanto na súa vida persoal como na social.	VEB4.1.1. Comprende a importancia que ten para a democracia e a xustiza, que os cidadáns e as cidadás coñezan e cumpran os seus deberes (defensa dos valores éticos e cívicos, coidado e conservación de todos os bens e servizos públicos, participación na elección de representantes políticos/as, respecto e tolerancia á pluralidade de ideas e de crenzas, acatamento das leis e das sentenzas dos tribunais de xustiza, pagamento dos impostos establecidos, etc.).	CSC	
			B4.3. Perigos dunha globalización sen valores éticos. B4.4. Promoción dos DDHH por parte dos Estados: fomento e ensino dos valores éticos.	B4.2. Reflexionar acerca do deber da cidadanía e dos Estados de promover o ensino e a difusión dos valores éticos como instrumentos indispensables para a defensa da dignidade e os dereitos humanos, ante o perigo que o fenómeno da globalización pode representar para a destrución do planeta e a deshumanización da persoa.	
			VEB4.2.2. Comenta o deber ético e político que teñen todos os estados, ante os riscos da globalización, de tomar medidas de protección dos dereitos humanos, nomeadamente a obriga de fomentar o ensino dos valores éticos e a súa vixencia, e a necesidade de respectalos en todo o mundo (deber de contribuír na construción dunha sociedade xusta e solidaria, fomentando a tolerancia, o respecto aos dereitos das demais persoas; honestidade, lealdade, pacifismo,	CSC	

Valores éticos. 4º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	Indicadores de logro (Xerais)
			prudencia, e mutua comprensión mediante o diálogo, a defensa e protección da natureza, etc.).		
	Bloque 5. Os valores éticos, o Dereito e a Declaración Universal dos Dereitos Humanos (DUDH)				
a d g h	B5.1. Dereito e leis: finalidade, características e xustificación ética. B5.2. Conflitos entre principios éticos individuais e principios normativos sociais.	B5.1. Apreciar a necesidade das leis xurídicas no Estado, para garantir o respecto aos dereitos humanos, e disertar acerca dalgúns dilemas morais nos que existe un conflito entre os deberes éticos, relativos á conciencia da persoa, e os deberes cívicos que lle impoñen as leis xurídicas.	VEB5.1.1. Explica a finalidade e as características das leis xurídicas dentro do Estado e a súa xustificación ética, como fundamento da súa lexitimidade e da súa obediencia.	CCL	
			VEB5.1.2. Debate acerca da solución de problemas nos que hai un conflito entre os valores e principios éticos do individuo e os da orde civil, formulando solucións razoadas, en casos como os de desobediencia civil e obxección de conciencia.	CCL CSIEE	
a b c d e g h	B5.3. Teoría da xustiza de Rawls: posición orixinal e veo de ignorancia; criterio de imparcialidade; función dos dous principios de xustiza.	B5.2. Disertar acerca da teoría de Rawls baseada na xustiza como equidade e como fundamento ético do dereito, e emitir un xuízo crítico acerca dela.	VEB5.2.1. Procura información en internet co fin de definir os principais conceptos utilizados na teoría de Rawls e establece unha relación entre eles (posición orixinal e veo de ignorancia, criterio de imparcialidade e función dos dous principios de xustiza que propón).	CAA CD	
			VEB5.2.2. Realiza un xuízo crítico acerca da teoría de Rawls e explica a súa conclusión argumentada acerca dela.	CCL	
a b c d e g h	B5.4. Os DDHH como ideais irrenunciáveis. B5.5. Deficiencias na aplicación dos DDHH referidos ao económico e ao social. B5.6. Organizacións que traballan pola defensa dos DDHH.	B5.3. Valorar a DUDH como conxunto de ideais irrenunciáveis, tendo presentes os problemas e as deficiencias na súa aplicación, especialmente no relativo ao ámbito económico e social, indicando a importancia das institucións e os/as	VEB5.3.1. Xustifica racionalmente a importancia dos dereitos humanos como ideais para alcanzar polas sociedades e os Estados, e recoñece os retos que aínda teñen que superar.	CSC	
			VEB5.3.2. Señala algunhas das deficiencias no exercicio dos dereitos económicos e sociais (pobreza, e falta de	CSC	

Valores éticos. 4º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	Indicadores de logro (Xerais)
		voluntarios/as que traballan pola defensa dos dereitos humanos.	acceso á educación, á saúde, ao emprego, á vivenda, etc.).		
			VEB5.3.3. Emrende a elaboración dunha presentación, con soporte informático e audiovisual, acerca dalgunhas institucións e voluntarios/as que, en todo o mundo, traballan pola defensa e respecto dos dereitos humanos: Organización das Nacións Unidas (ONU) e os seus organismos, como FAO, Organismo Internacional de Enerxía Atómica (OIEA), Organización Mundial da Saúde (OMS), Organización das Nacións Unidas para a Educación, a Ciencia e a Cultura (UNESCO), etc., organizacións non gobernamentais como Greenpeace, UNICEF, Cruz Vermella, Media Lúa Vermella, etc., así como o Tribunal Internacional de Xustiza, o Tribunal de Xustiza da Unión Europea, etc.	CCEC CD CSC	
a b d e g h	B5.7. Dereito á seguridade e a paz. B5.8. Compromiso coa paz e a solidariedade coas vítimas da violencia. B5.9. Ameazas á paz.	B5.4. Entender a seguridade e a paz como un dereito recoñecido na DUDH (no seu artigo 3) e como un compromiso dos españois e das españolas a nivel nacional e internacional (preámbulo da Constitución española), identificando e avaliando o perigo das novas ameazas que xurdiron nos últimos tempos.	VEB5.4.1. Diserta, en pequenos grupos, acerca da seguridade e a paz como un dereito fundamental das persoas, e aprecia a súa importancia para o exercicio do dereito á vida e á liberdade, elaborando e expresando as súas conclusións (artigo 3 da DUDH).	CCL	
			VEB5.4.2. Toma conciencia do compromiso dos españois e das españolas coa paz, como unha aspiración colectiva e internacional recoñecida na Constitución española, e rexeita a violación dos dereitos humanos, amosando solidariedade coas vítimas da violencia.	CSC	
			VEB5.4.3. Emrende a elaboración dunha presentación, con soporte audiovisual, sobre	CD CSC	

Valores éticos. 4º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	Indicadores de logro (Xerais)
			algunhas das novas ameazas para a paz e a seguridade no mundo actual (terrorismo, desastres ambientais, catástrofes naturais, mafias internacionais, pandemias, ataques cibernéticos, tráfico de armas de destrución masiva, de persoas e de órganos, etc.).		
ad h	B5.10. As Forzas Armadas na Constitución española. B5.11. Misións das Forzas Armadas. B5.12. Conflitos armados: importancia das organizacións internacionais na súa prevención e na súa solución.	B5.5. Coñecer a misión atribuída na Constitución española ás Forzas Armadas e a súa relación cos compromisos que España ten cos organismos internacionais a favor da seguridade e a paz, reflexionando acerca da importancia do dereito internacional para regular e limitar o uso e as aplicación da forza e do poder.	VEB5.5.1. Coñece, analiza e asume como cidadán ou cidadá os compromisos internacionais realizados por España en defensa da paz e a protección dos dereitos humanos, como membro de organismos internacionais (ONU, OTAN, UE, etc.).	CSC	
			VEB5.5.2. Explica a importancia da misión das forzas armadas (artigo 15 da lei de defensa nacional) en materia de defensa e seguridade nacional, de dereitos humanos e de promoción da paz, e a súa contribución en situacións de emerxencia e axuda humanitaria, tanto nacionais como internacionais.	CSC	
			VEB5.5.3. Analiza as consecuencias dos conflitos armados a nivel internacional, apreciando a importancia das organizacións internacionais que promoven e vixian o cumprimento dun dereito internacional fundamentado na DUDH.	CSC	
Bloque 6. Os valores éticos e a súa relación coa ciencia e a tecnoloxía.					
abefhm	B6.1. Validez ética dos proxectos científicos e tecnolóxicos.	B6.1. Identificar criterios que permitan avaliar, de xeito crítico e reflexivo, os proxectos científicos e tecnolóxicos, co fin de valorar a súa idoneidade en relación co respecto aos dereitos e valores éticos da	VEB6.1.1. Utiliza información de forma selectiva para atopar algúns criterios que cumpra ter en conta para estimar a viabilidade de proxectos científicos e tecnolóxicos, considerando a idoneidade ética dos obxectivos que pretenden	CAA CMCCT CSC CSIEE	

Valores éticos. 4º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	Indicadores de logro (Xerais)
		humanidade.	e a avaliación dos riscos e as consecuencias persoais, sociais e ambientais que a súa aplicación poida ter.		
a d f g h	B6.2. Códigos deontolóxicos dos axentes sociais.	B6.2. Estimar a necesidade de facer cumprir unha ética deontolóxica a científicos/as, tecnólogos/as e outros/as profesionais.	VEB6.2.1. Comprende e explica a necesidade de apoiar a creación e o uso de métodos de control, e a aplicación dunha ética deontolóxica para científicos/as e tecnólogos/as e, en xeral, para todas as profesións, fomentando a aplicación dos valores éticos no mundo laboral, financeiro e empresarial.	CMCCT CSC CSIEE	

e) Concrecións metodolóxicas que require a materia

Na materia de Valores Éticos é fundamental a participación e boa vontade do alumnado. Para acadar o ambiente necesario para que os alumnos se sintan motivados é necesario que a profesora asuma as tarefas organizativas e de dirección da clase desde unha perspectiva de aprendizaxe coasociativa, na que os alumnos aprendan a traballar e debater de xeito autónomo e autorregulado e a plantexar eles mesmos temas de interese. Esta metodoloxía ten un dos seus referentes na lexislación vixente:

“ Apúntase, tamén, a oportunidade que brinda a materia para pór en práctica metodoloxías didácticas activas e contextualizadas que faciliten a participación do alumnado en traballos cooperativos, a realización de tarefas, a aprendizaxe baseada en problemas, o estudo de casos, o traballo por retos, etc., metodoloxías todas elas que lle confiren ao alumnado o papel de axente activo da súa propia formación. “

Os modelos metodolóxicos que se van a empregar serán:

Modelo experiencial

Modelo discursivo/ expositivo

Aprendizaxe colaborativa e coasociativa

O traballo será individual, en pequeno grupo e en gran grupo.

1.- TIC:

E-Dixgal. Todo o alumnado de 4º ESO ten acceso á plataforma. Na plataforma aparecerán os contidos da materia, as tarefas encargadas e os materiais necesarios para ó alumnado. Os traballos, cuestionarios e outras tarefas escritas realizaranse e entregaranse á profesora mediante á plataforma. O alumnado tamén poderá empregala para facer consultas e comunicarse coa profesora se non puidera asistir ás clases presenciais. Sempre que sexa posible e para protexer á saúde do alumnado e da profesora, todo o

traballo escrito do alumnado e todas as instrucións da profesora entregárase de xeito dixital mediante a plataforma ou o correo electrónico.

f) Materiais e recursos didácticos que se van a utilizar:

1.- TIC:

Todo o alumnado de 4º ESO ten acceso á plataforma E-Dixgal.

2.- Proposta de lecturas (libros, artigos e outros) para afondar nos temas tratados. Todas as lecturas terán carácter voluntario para fomentar a percepción da lectura como unha actividade prazenteira e interesante por si mesma. Animarase ao alumnado a ler os libros da Biblioteca do centro marcados cunha estrela azul.

g) Criterios sobre a avaliación, cualificación e promoción do alumnado:

1.- Cualificacións trimestrais:

Participación 20%

Amosar respecto polos compañeiros e compañeiras e as súas opinións 20%

Realizar as tarefas propostas 20%

Presentar correctamente os traballos seguindo as indicacións da profesora 20%

Asistir as clases co material axeitado 20%

2.- Cualificación final da Avaliación Ordinaria (AO):

Polo carácter continuo da materia, os alumnos e alumnas que acaden na 3ª Avaliación unha cualificación superior á media das outras avaliacións obterán na Avaliación Ordinaria a cualificación da 3ª Avaliación. Farase a media aritmética e se o resultado fora inferior a 4,5 o alumno ou alumna terá dereito a unha proba final escrita.

3.- No curso 2022/2023 non haberá Avaliación Extraordinaria polo que a cualificación definitiva da materia será a cualificación da Avaliación Ordinaria.

4.- Cando unha avaliación suspensa non sexa recuperada terase en conta para a cualificación final da AO a nota máis alta. Para a media aritmética teranse en conta as cualificacións máis altas (sexan previas ou posteriores ao redondeo) das avaliacións ou recuperacións e se o resultado fora inferior a 4,5 o alumno ou alumna terá dereito a unha proba final escrita.

5.- Recuperacións: Os alumnos que suspendan unha avaliación farán unha proba escrita ou un pequeno traballo escrito para recuperala.

6.- Redondeo: Decimais iguais ou superiores a 0,5 redondeados ao enteiro superior. Decimais inferiores a 0,5 redondeados ao enteiro inferior.

7.- Fraudes nas probas: A cualificación da totalidade da proba será 0. Cando o traballo ou proba sexa confeccionado fora da aula ou empregando medios ou canles dixitais para a súa entrega, a profesora poderá facer unha entrevista ao alumno ou alumna para comprobar a autoría do mesmo.

h) Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente

	ESCALA			
	1	2	3	4
1. O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado.				
2. Conseguiuse crear o interese que favoreceu a aprendizaxe.				
3. Conseguiuse motivar para lograr a aplicación e transferencia do coñecemento.				
4. Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado.				
5. Adoptáronse as medidas curriculares adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
6. Atendeuse adecuadamente a diversidade do alumnado.				
7. Usáronse distintos instrumentos de avaliación.				
8. Correspondeuse o traballo do alumnado dentro do grupo coa avaliación obxectiva da materia.				
9. A avaliación foi obxectiva.				
10. A asistencia e compromiso coa materia foi a adecuada.				

	ESCALA			
	1	2	3	4
1. Como norma xeral, fanse explicacións xerais para todo o alumnado.				
2. Ofrécenselle a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa.				
3. Elabóranse actividades atendendo á diversidade.				
4. Elabóranse probas de avaliación adaptadas ás necesidades do alumnado con NEAE.				
5. Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas para tratar.				
6. Combínase o traballo individual e en equipo.				
7. Poténcianse estratexias de animación á lectura.				
8. Poténcianse estratexias tanto de expresión como de comprensión oral e escrita.				
9. Incorpóranse as TIC aos procesos de ensino-aprendizaxe.				
10. Préstase atención aos elementos transversais vinculados a cada estándar.				
11. Ofrécenselle ao alumnado de forma rápida os resultados das probas, traballos etc.				
12. Analízanse e coméntanse co alumnado os aspectos máis significativos derivados da materia.				
13. Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus acertos e erros.				
14. Grao de implicación do profesorado nas funcións de tutoría e orientación.				
15. Os materiais son axeitados ás capacidades do alumnado e aos contidos da materia.				
16. Os cuestionarios son adecuados a cada bloque temático.				
17. Avalíase a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación...				

A práctica docente avaliarase con relación aos momentos de exercicio seguintes:

- 1.- Programación: para facilitar a corrección, aplicación e elaboración da dos vindeiros cursos.
- 2.- Desenvolvemento das clases, actividades, contidos e temporalización.
- 3.- Avaliación: valoración dos procedementos de avaliación, recuperación e cualificación e información ao alumnado sobre os mesmos.

i) Organización das actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentas.

Especificanse nos cursos correspondentes.

j) Organización dos procedementos que lle permitan ao alumnado acreditar os coñecementos necesarios en determinadas materias, no caso do bacharelato.

Non é pertinente

k) Deseño da avaliación inicial e medidas individuais ou colectivas que se poidan adoptar como consecuencia dos seus resultados

A avaliación inicial, por ser unha materia de unha única hora semanal, incluírase nas primeiras clases do curso e realizárase con contidos da propia materia do curso. Fundaméntase no modelo KWL ("O que penso que sei", "o que quero aprender" e "como vou aprendelo?") e na observación do alumnado e da dinámica do grupo nas primeiras clases, con especial atención á expresión oral, o razoamento e ás referencias culturais, sociais e aos xuízos morais que emitan nos primeiros debates. Empregarase tamén un cuestionario sobre o que esperan da materia e os coñecementos previos que teñan dela segundo o modelo KWL. Na semana previa á reunión das xuntas de avaliación para poñer en común os resultados da avaliación inicial, o alumnado fará un cuestionario KWL sobre o aprendido ("O que aprendín", "como o vou aplicar?" e "que novas preguntas teño?"). A avaliación inicial do alumnado rexístrase nunha "plantilla de competencias" na que o profesorado que imparte a materia avaliará as competencias sociais e cívicas, de comunicación lingüística, de aprender a aprender, de iniciativa e espírito emprendedor e a competencia para a conciencia e expresións culturais . Polo pouco tempo dispoñible para facer a avaliación inicial, o resto das competencias (competencias científicas, competencia dixital) non se avaliarán especificamente. A competencia dixital avaliarase cando o alumnado acceda á E-Dixgal para facer as tarefas ou buscar información. Para a avaliación inicial consultarase co Departamento de Orientación.

I) Medidas de atención á diversidade

Para calquera alumno ou alumna que precise algunha medida especial, consultarase co Departamento de Orientación segundo as directrices do Plan de Atención á Diversidade. O alumnado que precise algunha medida de reforzo (ampliación do tempo das probas, redación especial dos ítems das probas, etc.) terá a marca correspondente na acta de avaliación. O profesorado elaborará os correspondentes planes e informes para todo o alumnado que precise algunha medida especial (Plan de Reforzo para o alumnado da ESO con materias de cursos anteriores sen superar, Plan específico personalizado para alumnado que repita curso, Informe Individual Final sobre medidas de Reforzo Educativo).

Para o alumnado que precise a aplicación dunha AC recolleremos información a través de distintos elementos, entre os que destacarán os seguintes apartados:

1- Observación directa do alumno, tendo en conta os seguintes aspectos:

- * Actitudes de interese no traballo
- * Hábitos no traballo, observando se trata de resolver as cuestións propostas ou simplemente espera a que outros as resolvan
- * Actitude diaria cara ós compañeiros e profesor

2.- Caderno de traballo do alumno. Poderase esixir segundo das características do alumnado no mesmo quedarán reflectidas tódalas actividades que constitúen a unidades didácticas, e valoraranse os seguintes aspectos:

- * Pulcritude e orden nas anotacións realizadas.
- * Entrega nas datas sinaladas.

3.- Probas escritas. A importancia deste tipo de probas baséanse en que:

- * Se valorará a correcta comprensión dos conceptos estudados.
- * Capacidade de utilización de estratexias na resolución de problemas
- * Capacidade de aplicación dos conceptos estudados na explicación dos fenómenos do seu contorno.

4.-Probas orais de comprobación de coñecementos.

5.-Traballos propostos nas distintas áreas: Lectura de libros, proxectos, láminas

Criterios cualificación alumnado AC	
Traballo diario e actitude 50%	Probas(escritas e orais) 50%
<ul style="list-style-type: none"> • Traballo aula (observación directa) <ul style="list-style-type: none"> • Corrección 30% • Presentación , (limpeza, orde e claridade do traballo realizado) 10% • Actitude (cara á materia, interese, realización de tarefas na casa) 10% 	<p>Pode ser unha ou o resultado da media de varias, tamén incluímos aquí os traballos do punto 5.</p>

PROMOCIÓN ALUMNADO AC:

O alumno ou alumna promocionará ou titulará:

1.-Si supera os obxectivos contemplados na distintas áreas curriculares.

m) Concreción dos elementos transversais

Na materia de Valores Éticos os elementos transversais do currículo son o eixe do mesmo. Toda a materia e todas as sesións dedicaranse a traballar estes contidos.

“ 1. A comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as tecnoloxías da información e da comunicación, o emprendemento, e a educación cívica e constitucional traballaranse en todas as materias, sen prexuízo do seu tratamento específico nalgúnhas das materias de cada etapa.

2. A consellería con competencias en materia de educación fomentará o desenvolvemento da igualdade efectiva entre homes e mulleres, a prevención da violencia de xénero ou contra persoas con discapacidade, e os valores inherentes ao principio de igualdade de trato e non discriminación por calquera condición ou circunstancia persoal ou social. Do mesmo xeito, promoverá a aprendizaxe da prevención e resolución pacífica de conflitos en todos os ámbitos da vida persoal, familiar e social, así como dos valores que sustentan a liberdade, a xustiza, a igualdade, o pluralismo político, a paz, a democracia, o respecto aos dereitos humanos, o respecto por igual aos homes e ás mulleres, e ás persoas con discapacidade, e o rexeitamento da violencia terrorista, a pluralidade, o respecto ao Estado de dereito, o respecto e a consideración ás vítimas do terrorismo, e a prevención do terrorismo e de calquera tipo de violencia.

A programación docente debe abranguer en todo caso a prevención da violencia de xénero, da violencia contra as persoas con discapacidade, da violencia terrorista e de calquera forma de violencia, racismo ou xenofobia, incluído o estudo do Holocausto xudeu como feito histórico.

Evitaranse os comportamentos e os contidos sexistas e os estereotipos que supoñan discriminación por razón da orientación sexual ou da identidade de xénero, favorecendo a visibilidade da realidade homosexual, bisexual, transexual, transxénero e intersexual.

3. A consellería con competencias en materia de educación fomentará as medidas para que o alumnado participe en actividades que lle permitan afianzar o espírito emprendedor e a iniciativa empresarial a partir de aptitudes como a creatividade, a autonomía, a iniciativa, o traballo en equipo, a confianza nun mesmo e o sentido crítico.

4. No ámbito da educación e a seguridade viaria, promoveranse accións para a mellora da convivencia e a prevención dos accidentes de tráfico, coa finalidade de que os/as alumnos/as coñezan os seus dereitos e deberes como usuarios/as das vías, en calidade de peóns, viaxeiros/as e condutores/as de bicicletas ou vehículos a motor, respecten as normas e os sinais, e se favoreza a convivencia, a tolerancia, a prudencia, o autocontrol, o diálogo e a empatía con actuacións adecuadas tendentes a evitar os accidentes de tráfico e as súas secuelas.”

Fomentarase o respecto pola natureza e e por todos os seres vivos.

Promoverase o respecto e coidado da propia saúde e da dos demais

“Poucas materias afondan no tratamento dos elementos transversais do currículo como a de Valores Éticos, tendo algún deses elementos, como a educación cívica e constitucional, como parte nuclear, e necesitado o concurso dos outros, como a comprensión de lectura, a corrección na expresión oral e escrita, o uso de ferramentas para a comunicación audiovisual e outros elementos de TIC, ou a aposta polo emprendemento como antítese do estancamento e a pasividade. Pero, ademais, na materia abórdanse temas como o

desenvolvemento sustentable, o abuso e o maltrato de persoas con discapacidade, ou o fomento da igualdade de oportunidades, porque nestes e en outros é a reflexión ética a quen ten que orientar a nosa conduta.”

n) Actividades complementarias e extraescolares programadas polo departamento

No curso 2022-2023 o alumnado de Valores Éticos participará nas actividades organizadas en colaboración con outros departamentos e pola Biblioteca do centro, especialmente nas conmemoración do día da paz, do día contra a violencia de xénero, do día da muller, etc.

o) Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións didácticas

Como é preceptivo, unha reunión do Departamento de cada mes lectivo terá na orde do día a revisión e seguimento da programación. Ao rematar o curso, a Memoria do Departamento será o mellor instrumento para valorar e avaliar a programación e propor as correccións e melloras que se farán na seguinte programación.

MATERIA: FILOSOFÍA. 4º ESO

A) Introducción e contextualización

CENTRO: Ies Isaac Díaz Pardo
 LOCALIDADE: Sada, A Coruña
 CURSO: 4º ESO
 GRUPOS: 1(A+B+C)
 PROFESORA: Elisa Bentos-Pereyra Rey

“A materia de Filosofía de cuarto curso de ESO ten como unha das súas finalidades contribuír a dotar o alumnado dunha capacidade básica de comprensión. Esta capacidade, arrancando da propia experiencia humana, das vivencias, das inquedanzas e dos interrogantes que ela mesma suscita, debe catapultar o alumnado ao limiar dunha capacidade de crítica, de argumentación e síntese que, ademais da súa exemplificación filosófica, poida servirille para desenvolverse como persoa e como cidadán ou cidadá, entendendo a radicalidade do saber filosófico como ferramenta de transformación e cambio.

A comprensión de si mesmo/a e do mundo en que se vive, sen esquecer a súa vertente histórica, responde á dimensión teórica da filosofía como "preguntar radical" mediante a procura e tratamento dos grandes interrogantes filosóficos. Xunto a iso, a materia debe proxectar unha dimensión práctica, incidindo basicamente no fomento dunha actitude reflexiva e crítica que non acepte nada preconcebido, e dunha capacidade de pensar que, a través da mediación dialóxica, sexa capaz de argumentar de forma coherente e lóxica. O alumnado, deste xeito, deberá integrar coherentemente as súas ideas e as súas crenzas, someténdoo á crítica e á visión doutras persoas para ser quen de alcanzar un pensamento autónomo que integre os seus coñecementos e os seus valores, comprendendo a particularidade da filosofía como saber radical e global.”

b) Contribución ao desenvolvemento das competencias clave

“A filosofía eríxese nunha ferramenta moi interesante para contribuír ao logro das máis importantes expectativas descritas nas competencias clave. É patente que as competencias clave deben estar perfectamente integradas nas propostas curriculares das áreas e materias, para desenvolver, de forma coherente e precisa, os resultados da aprendizaxe que o alumnado debe conseguir. Neste sentido, esta materia, dentro da implicación das competencias clave no sistema educativo español, pode contribuír a desenvolver especialmente as seguintes competencias: comunicación lingüística, aprender a aprender, competencias sociais e cívicas, e conciencia e expresións culturais. Cómpre valorarse que, dun xeito nomeadamente salientable, a materia no seu conxunto debe motivar o alumnado para aprender a aprender, competencia basal para a adquisición do amor ao saber, o que constitúe un eixe paradigmático para afrontar a vida e o mundo, dotando o alumno ou a alumna de valiosos apeiros para, desde a iniciativa persoal, formalo como persoa.”

As competencias clave que se establecen na lexislación vixente son as seguintes:

Comunicación lingüística (CCL).
 Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT).

Competencia dixital (CD).
Aprender a aprender (CAA).
Competencias sociais e cívicas (CSC).
Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE).
Conciencia e expresións culturais (CCEC).

A Unión Europea considera que “as competencias clave son aquelas que todas as persoas precisan para a súa realización e desenvolvemento persoal, así como para a cidadanía activa, a inclusión social e o emprego”.

c) Concreción dos obxectivos para o curso

Segundo a lexislación vixente:

A educación secundaria obrigatoria contribuirá a desenvolver nos alumnos e nas alumnas as capacidades que lles permitan:

- a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
- d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.
- e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.
- g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.

h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.

i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.

l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.

m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social.

Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade

lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.

o) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

Na materia de Filosofía traballaranse todos os obxectivos, como se indica na programación detallada.

d) Concreción para cada estándar de aprendizaxe avaliable de

1. Temporalización:

1ª Avaliación: Bloques 1, 2

2ª Avaliación: Bloques 3, 4

3ª Avaliación: Bloques 5, 6

2. Grao mínimo de consecución de obxectivos:

Criterio de avaliación	Estándar de aprendizaxe
<p>Comprender a importancia de aplicar na práctica as nocións aprendidas</p>	<p>Aplica na elaboración de traballos, disertacións e na participación nos debates presenciais ou telemáticos as seguintes habilidades e actitudes:</p> <p>Lectura comprensiva e análise de textos significativos e breves pertencentes tanto a pensadores destacados como de outras ramas do saber, relacionados coa temática filosófica estudada.</p> <p>Composición escrita e disertacións orais ou telemáticas a través de foros de participación habilitados, argumentando reflexións filosóficas.</p> <p>Selección de información procedente de distintas fontes (incluídas TIC).</p> <p>Uso de procedimentos de traballo intelectual, elaborando (tanto individual como colectivamente) esquemas, táboas cronolóxicas e presentacións mediante o uso de medios dixitais.</p> <p>Lectura de algún dos libros recomendados cun resumo a expoñer de xeito oral ou telemático dun comentario crítico (que inclua valoración persoal) sobre o mesmo.</p> <p>Participación en debates dun xeito non dogmático e respetuoso sobre os contidos tratados no curso o afines ó mesmo.</p>
<p>Coñecer os aspectos básicos da filosofía</p>	<p>Adquire os coñecementos básicos sobre:</p> <p>B1: O saber filosófico: concepto, orixe, primeiras solucións a problemas filosóficos na filosofía grega.</p> <p>B2: As teorías sobre a personalidade, motivación, intelixencia emocional procedentes da Psicoloxía e principais achegas da Antropoloxía filosófica á relación corpo/alma (Platón, Aristóteles, Agustín de Hipona, Descartes e os materialistas)</p> <p>B3: O proceso de socialización, compoñentes da cultura e teorías sobre a orixe da sociedade e do Estado.</p> <p>B4: Pensamento, intelixencia e teorías sobre a verdade.</p> <p>B5: O concepto de metafísica, orixe e estrutura da realidade, determinismo e indeterminismo.</p> <p>B6: O libre albedrío: condicionamentos sociais, políticos e naturais.</p> <p>Imaxinación e creatividade: técnicas e áreas do seu desenvolvemento.</p>

3. Procedementos e instrumentos de avaliación:

-Participación no diálogo filosófico que se mantén na aula e na elaboración e exposición de traballos (individuais e de grupo) segundo as pautas indicadas pola profesora.

-Elaboración do Diario filosófico.

-Realización de probas específicas.

Filosofía. 4º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	
Bloque 1. A filosofía					
b e f h	<p>B1.1. Conceptos do bloque "A filosofía": filosofía, mito, logos, saber, opinión, abstracto, concreto, razón, sentidos, arché, causa, monismo, dualismo, pluralismo, substancia, prexuízo, etc.</p> <p>B1.2. Modos de pensar: coñecer, opinar, argumentar, interpretar, razoar, analizar, criticar, descubrir, crear.</p>	<p>B1.1. Comprender o que é a reflexión filosófica, diferenciándoa doutros tipos de saberes que estudan aspectos concretos da realidade e do individuo.</p>	<p>FIB1.1.1. Define e utiliza conceptos como filosofía, mito, logos, saber, opinión, abstracto, concreto, razón, sentidos, arché, causa, monismo, dualismo, pluralismo, substancia ou prexuízo, e elabora un glosario con eles.</p>	CAA	<p>B1.1. Identifica en pequenos textos e usa en actividades realizadas no caderno conceptos como logos, mito, saber, opinión, prexuízo, etc.</p> <p>B1.2./1.3./1.4./1.5./1.6 /1.7. Explica en disertacións e debates na aula os primeiros conceptos da historia da filosofía: arché, oposición nomos-physis en sofistas e Sócrates.</p> <p>B1.8. Recoñece en distintos fragmentos exemplos da funcionalidade teórica e práctica da filosofía.</p>
			<p>FIB1.1.2. Distingue entre, coñecer, opinar, argumentar, interpretar, razoar, analizar, criticar, descubrir e crear.</p>	CCL	
b e h l	<p>B1.3. Explicación racional (logos) e mitolóxica (mito).</p> <p>B1.4. Comparativa de textos míticos e racionais ao respecto da cosmoxénese e a antropoxénese.</p>	<p>B1.2. Coñecer a orixe da filosofía occidental (onde, cando e por que xorde), distinguíndoa dos saberes prerracionais, o mito e a maxia, en tanto que saber práctico, e comparándoa con algunhas características xerais das filosofías orientais.</p>	<p>FIB1.2.1. Explica as diferenzas entre a explicación racional e a mitolóxica, en comparación tamén con algunhas características xerais das filosofías orientais.</p>	CCEC	
			<p>FIB1.2.2. Le textos interpretativos e descritivos da formación do Cosmos e o ser humano, pertencentes ao campo mitolóxico e ao campo racional, e extrae semellanzas e diferenzas nas formulacións.</p>	CCL	
h l	<p>B1.5. A pregunta polo arché nos presocráticos: solucións de Heráclito, Parménides e Demócrito.</p>	<p>B1.3. Identificar o primeiro interrogante filosófico da filosofía grega, a pregunta pola orixe, e coñecer as primeiras respostas dadas polos primeiros pensadores gregos.</p>	<p>FIB1.3.1. Describe as primeiras respostas presocráticas á pregunta polo arché, coñece os seus autores e reflexiona por escrito sobre as solucións de interpretación da realidade expostas por Heráclito, Parménides e Demócrito.</p>	<p>CCEC</p> <p>CCL</p>	

Filosofía. 4º de ESO					
Objetivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	
a h l	B1.6. O individuo e a polis en Sócrates e en Protágoras.	B1.4. Coñecer o xiro antropolóxico da filosofía no século V a.C., explicando algunhas das ideas centrais de Sócrates e de Protágoras, e reflexionando sobre a aplicación práctica da filosofía respecto ao individuo e a sociedade en que vive.	FIB1.4.1. Compara a interpretación do ser humano e a sociedade defendida por Sócrates coa exposta por Protágoras, e argumenta a súa propia postura.	CSC	
g h	B1.7. A necesidade de dar sentido como consubstancia l ao ser humano.	B1.5. Reflexionar e argumentar, de xeito escrita e oral, sobre o interese, especificamente humano, por entenderse a si mesmo e o que o rodea.	FIB1.5.1. Realiza pequenos ensaios, argumentando as súas opinións de xeito razoado, no que pretenda dar sentido a algún conxunto de experiencias.	CAA CCL	
h l	B1.8. Funcións da filosofía nas súas vertentes teórica e práctica.	B1.6. Recoñecer as funcións da filosofía en tanto que saber crítico que aspira a fundamentar, analizar e argumentar sobre os problemas últimos da realidade, desde unha vertente tanto teórica como práctica.	FIB1.6.1. Diserta sobre as posibilidades da filosofía segundo as súas funcionalidades.	CCL	
Bloque 2. Identidade persoal					
b d h	B2.1. Conceptos do bloque "Identidade persoal": personalidade, temperamento, carácter, conciencia, inconsciencia, condutismo, cognitivismo, psicoloxía humanística, psicanálise, etc.	B2.1. Comprender a profundidade da pregunta "quen son?", coñecendo algunhas respostas dadas desde a psicoloxía e a filosofía, reflexionar e valorar a importancia de coñecerse a si mesmo/a, e expresalo por escrito.	FIB2.1.1. Define e utiliza conceptos como personalidade, temperamento, carácter, conciencia, inconsciencia, condutismo, cognitivismo, psicoloxía humanística, psicanálise, e elabora un glosario con eses termos.	CCL	B2.1. a B2.8. Le e comenta textos literarios nos que se analiza a personalidade dos persoaxes e aplicando as teorías psicolóxicas estudadas. B2.8. a B2. 16. Analiza e debate na aula sobre secuencias cinematográficas nas que as motivacións e emocións dos personaxes se faga patente, usando os conceptos estudados da Psicoloxía.
h	B2.2. A personalidade.	B2.2. Definir o que é a personalidade, así como os principais conceptos relacionados con ela.	FIB2.2.1. Define e caracteriza o que é a personalidade.	CCL	
h	B2.3. Teorías sobre a personalidade	B2.3. Coñecer e explicar as teses centrais dalgunhas teorías sobre a personalidade.	FIB2.3.1. Coñece as teses fundamentais sobre a personalidade e argumenta sobre iso.	CCL	
a b d g h	B2.4. Etapas do desenvolvemento da identidade persoal. Tipos	B2.4. Recoñecer as etapas do desenvolvemento da identidade persoal, reflexionando sobre os factores que determinan o éxito e o fracaso, e achega a propia opinión razoada	FIB2.4.1. Le textos literarios nos que se analiza a personalidade dos personaxes, identifica os trazos e os tipos de personalidade, e	CAA CCL	B 2.17-B2.24. Argumenta oralmente e por escrito a súa postura sobre a

Filosofía. 4º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	
	de personalidade.	sobre estes dous conceptos.	reflexiona por escrito sobre a temática.		<p>relación corpo/alma comparando coas teorías de Platón e Aristóteles ao respecto.</p> <p>Identifica en textos seleccionados teses de Descartes, Agustín de Hipona e os materialistas franceses do século XVIII, valorando o seu papel como instrumento para descubrirse a si mesmo.</p>
l	B2.5. O inconsciente na psicanálise.	B2.5. Analizar que se entende por inconsciente no marco do pensamento da psicanálise.	FIB2.5.1. Analiza que se entende por inconsciente.	CCEC	
a b e h n	B2.6. O innato e o adquirido na formación da personalidade.	B2.6. Reflexionar por escrito e dialogar en grupo sobre a posible incidencia que a herdanza xenética e o adquirido teñen na formación da personalidade.	FIB2.6.1. Le e analiza textos filosóficos, literarios ou científicos cuxo punto de reflexión sexa a herdanza adquirida na formación da personalidade, incidindo no autoconhecimento.	CAA CCL CMCCT	
b e g	B2.7. A filosofía da mente e a neurociencia.	B2.7. Investigar en internet en que consiste a filosofía da mente e a neurociencia, e seleccionar a información máis significativa.	FIB2.7.1. Investiga e selecciona información significativa sobre conceptos fundamentais de filosofía da mente.	CCL CD	
d h	B2.8. A motivación e os conceptos asociados: emoción, sentimento, necesidades primarias e secundarias, autorrealización, vida afectiva e frustración.	B2.8. Identificar a función e a importancia da motivación como factor enerxético e direccional da vida humana nas súas múltiples dimensións.	FIB2.8.1. Define e utiliza con rigor conceptos como motivación, emoción, sentimento, necesidades primarias e secundarias, autorrealización, vida afectiva e frustración.	CCL	
d	B2.9. A motivación desde a teoría cognitiva: coñecemento e motivación.	B2.9. Recoñecer, no marco da teoría cognitiva, o valor do coñecemento como elemento motivador da conduta humana, reflexionando sobre a consideración do ser humano como animal racional.	FIB2.9.1. Explica as teses máis importantes da teoría cognitiva acerca do coñecemento e a motivación.	CAA	
d h	B2.10. Teoría humanística sobre a motivación. Diferenzas coa teoría cognitivista.	B2.10. Explicar as ideas centrais da teoría humanística sobre a motivación, reflexionando sobre o carácter da motivación como elemento distintivo do ser humano fronte ao simplemente animal.	FIB2.10.1. Explica as ideas centrais da teoría humanística sobre a motivación e expresa a súa opinión razoada ao respecto.	CAA CCL	
			FIB2.10.2. Explica e compara a visión sobre a motivación da teoría cognitivista e a da teoría humanística sobre a motivación.	CAA	
d h	B2.11. Condición afectiva humana	B2.11. Coñecer a condición afectiva do ser humano, distinguindo entre impulsos, emocións e sentimentos, e	FIB2.11.1. Analiza e argumenta sobre textos breves e significativos de autores salientables	CCL	

Filosofía. 4º de ESO					
Objetivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	
	B2.12. Impulsos, emocións e sentimentos. B2.13. Papel do corpo na afectividade	recoñecendo o papel do corpo na posibilidade de manifestación do afectivo.	sobre as emocións, e argumenta por escrito as propias opinións.		
d h m	B2.14. Incidencia na conduta das emocións: frustración, desexo e amor.	B2.12. Valorar a importancia da relación entre a motivación e o afectivo para dirixir a conduta humana en diferentes direccións e con distinta intensidade.	FIB2.12.1. Analiza textos e diserta sobre a incidencia das emocións, como a frustración, o desexo ou o amor, entre outras, na conduta humana.	CCL CSC	
b d g h	B2.15. Incidencia na conduta das emocións: A curiosidade e o pracer de aprender, o desexo de lograr obxectivos, a satisfacción pola resolución de problemas, o agrado polo recoñecemento de éxito e a compracencia polo estímulo de iniciativas	B2.13. Reflexionar e argumentar sobre a importancia da motivación e das emocións, como a curiosidade e o pracer de aprender, o desexo de lograr obxectivos, a satisfacción pola resolución de problemas, o agrado polo recoñecemento de éxito, a compracencia polo estímulo de iniciativas, etc.	FIB2.13.1. Argumenta sobre o papel das emocións para estimular a aprendizaxe, o rendemento, o logro de obxectivos e a resolución de problemas, entre outros procesos.	CAA CCL	
d g h	B2.16. As emocións como estímulo da iniciativa, a autonomía e o emprendemento.	B2.14. Reflexionar sobre o papel das emocións como ferramenta para ser emprendedor/a e creativo/A.	FIB2.14.1. Analiza textos en que se describe o papel das emocións como estímulo da iniciativa, a autonomía e o emprendemento.	CCL CSIEE	
b d g h	B2.17. O ser humano como centro das múltiples perspectivas que se integran no saber orixinario que é a filosofía.	B2.15. Coñecer, desde a historia da filosofía, algunhas das reflexións sobre aspectos que caracterizan o ser humano en canto tal, valorando a función da filosofía como saber orixinario e integrador de múltiples perspectivas cuxo centro común é a persoa.	FIB2.15.1. Desenvolve de forma colaborativa un glosario para publicar en internet, coa terminoloxía filosófica da unidade.	CD CSC	
h l	B2.18. Teorías sobre a alma de Platón e de Aristóteles, e relación nelas entre alma, corpo e afectos.	B2.16. Explicar as teorías da alma de Platón e de Aristóteles, reflexionando sobre a consideración e a relación entre a alma, o corpo e os afectos, que se analizan nesas teorías.	FIB2.16.1. Explica a teoría da alma de Platón.	CCEC	
			FIB2.16.2. Explica a teoría da alma de Aristóteles.	CCEC	
			FIB2.16.3. Argumenta a súa opinión sobre a relación entre o corpo e a mente ou alma.	CAA	

Filosofía. 4º de ESO					
Objetivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	
g h l	B2.19. A introspección en Agostiño de Hipona.	B2.17. Coñecer a importancia da introspección sinalada por Agostiño de Hipona, como método de autoconecemento e de formación da propia identidade.	FIB2.17.1. Explica o que é a introspección segundo Agostiño de Hipona, utilizando este tipo de pensamento en primeira persoa para describirse a si mesmo/a.	CAA	
h l	B2.20. O cogito de Descartes B2.21. O home-máquina dos materialistas franceses do século XVIII.	B2.18. Describir e comparar a concepción cartesiana do papel do pensamento como aspecto que define o individuo, fronte ás concepcións materialistas e mecanicistas do home-máquina no materialismo francés do século XVIII.	FIB2.18.1. Expón o significado da tese de Descartes "Penso, logo existo".	CCEC	
			FIB2.18.2. Expón as súas reflexións sobre as implicacións do materialismo na súa descrición do ser humano.	CCEC CSC	
h	B2.22. A vontade como elemento definitorio do humano.	B2.19. Coñecer a importancia da facultade da vontade como elemento definitorio do humano.	FIB2.19.1. Explica o que é a vontade.	CCL	
d h	B2.23. Reflexión filosófica sobre a afectividade.	B2.20. Expresar algunha das consideracións filosóficas sobre o afectivo.	FIB2.20.1. Argumenta, desde o plano filosófico, sobre o papel das emocións na consideración do ser humano en canto tal.	CCL	
g h	B2.24. O ser humano como proxecto.	B2.21. Recoñecer as implicacións filosóficas da idea do home como proxecto.	FIB2.21.1. Expresa e desenvolve a idea de home como proxecto.	CCL CSIEE	
Bloque 3. Socialización					
a b g h l	B3.1. Conceptos do bloque "Socialización" : individualidade e, alteridade, socialización, estado de natureza, dereitos naturais, contrato social, respecto, propiedade, Estado, lexitimación, institucionalización, rol, status, conflito e cambio social,	B3.1. Identificar o "outro" tal como é na súa individualidade e, ao mesmo tempo, identificalo como un "alter ego" que comparte un espazo e unhas circunstancias comúns, dando lugar á intersubxectividade.	FIB3.1.1. Define e utiliza conceptos como individualidade, alteridade, socialización, estado de natureza, dereitos naturais, contrato social, respecto, propiedade, Estado, lexitimación, institucionalización, rol, status, conflito e cambio social, e globalización.	CCL CSC	<p>B3.1.-3.5. Realiza actividades de búsqueda mediante medios dixitais de elementos da socialización primaria e secundaria, identificando axentes e determinando o seu papel na construción da cultura.</p> <p>B3.6.-B3.11. Debate e diserta por escrito sobre as</p>

Filosofía. 4º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	
	globalización, etc.				consecuencias do relativismo cultural e o etnocentrismo na aparición e desenvolvemento de cambios culturais, así como o papel activo do individuo e a súa creatividade nos procesos sociais.
a h l	B3.2. Cultura e sociedade. Compoñentes socioculturais do ser humano.	B3.2. Recoñecer a dimensión social e cultural do ser humano, identificando e distinguindo os conceptos de cultura e de sociedade.	FIB3.2.1. Define e explica o significado dos conceptos de cultura e de sociedade, facendo referencia aos compoñentes socioculturais que hai no ser humano.	CCEC CCL	
a l ñ o	B3.3. Contidos culturais: institucións, ideas, crenzas, valores, obxectos materiais, etc. B3.4. Niveis biolóxico, afectivo e cognitivo na internalización da cultura.	B3.3. Identificar o proceso de construción, os elementos e a lexitimación dunha cultura, valorando esta non só como ferramenta de adaptación ao medio, senón como ferramenta para a transformación e a autosuperación.	FIB3.3.1. Expressa algúns dos principais contidos culturais, como son as institucións, as ideas, as crenzas, os valores, os obxectos materiais, etc. FIB3.3.2. Coñece os niveis aos que se realiza a internalización dos contidos culturais dunha sociedade; é dicir, a nivel biolóxico, afectivo e cognitivo.	CCEC CAA CCEC	
d h	B3.5. Elementos do proceso de socialización: socialización primaria e secundaria.	B3.4. Coñecer os elementos do proceso de socialización e relacionalos coa propia personalidade.	FIB3.4.1. Describe a socialización primaria e secundaria.	CSC	
a h	B3.6. Teses fundamentais sobre a orixe da sociedade e o Estado.	B3.5. Coñecer as teorías sobre a orixe da sociedade e reflexionar de forma escrita sobre elas, argumentando as propias opinións ao respecto.	FIB3.5.1. Explica as teses fundamentais sobre a orixe da sociedade e o Estado.	CSC	
a b d l	B3.7. A civilización. Diferenza entre civilización e cultura. Oriente e Occidente.	B3.6. Comprender o sentido do concepto de civilización, relacionando as súas semellanzas e diferenzas co concepto de cultura.	FIB3.6.1. Explica o que é unha civilización e pon exemplos fundamentados, e investiga e reflexiona sobre as semellanzas e as diferenzas entre oriente e occidente.	CAA CCEC CSC	
e g h	B3.8. Comunicación . Comunicación non verbal. B3.9. A comunicación na época das tecnoloxías da información e da comunicación.	B3.7. Definir o que é a comunicación, analizando as formas de comunicación non verbal, e a incidencia das novas tecnoloxías da información e da comunicación.	FIB3.7.1. Explica o que é a comunicación e reflexiona sobre as vantaxes e os inconvenientes cando a ferramenta para ela son as novas tecnoloxías.	CD	

Filosofía. 4º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	
a g l	B3.10. O individuo como capaz de innovar e crear cambios culturais.	B3.8. Reflexionar sobre o posible papel activo dun/dunha mesmo/a na construción da cultura e, en canto tal, identificarse como ser creativo e innovador, capaz de xerar elementos culturais.	FIB3.8.1. Reflexiona por escrito sobre o papel activo dun/dunha mesmo/a no seu contexto sociocultural, como ser capaz de innovar e xerar cambios culturais.	CCL CSIEE	
a b e h l ñ o	B3.11. Diferenzas culturais. Relativismo cultural e etnocentrismo.	B3.9. Reflexionar e indagar sobre o relativismo cultural e o etnocentrismo.	FIB3.9.1. Coñece o relativismo cultural e o etnocentrismo, e reflexiona sobre eles, expresando conclusións propias e achegando exemplos con feitos investigados e contrastados en internet.	CAA CCEC CD	
Bloque 4. Pensamento					
b h	B4.1. Conceptos do bloque "Pensamento": razón, sentidos, experiencia, abstracción, universalidade, sistematicidade, racionalismo, dogmatismo, empirismo, límite, intelixencia, intelixencia emocional, certeza e erro. B4.2. Características da racionalidade humana.	B4.1. Comprender a facultade racional como específica do ser humano e as súas implicacións, analizando en que consiste a racionalidade e cales son as súas características.	FIB4.1.1. Define e utiliza conceptos como razón, sentidos, experiencia, abstracción, universalidade, sistematicidade, racionalismo, dogmatismo, empirismo, límite, intelixencia, intelixencia emocional, certeza e erro. FIB4.1.2. Explica o que é a racionalidade e describe algunhas das súas características.	CCL CCL	B4.1.-4.4. Comprende e explica, en debate na aula ou en disertación escrita, distintas concepcións filosóficas da racionalidade, posibilidades e límites da razón humana. Le e comenta textos breves nos que se explique a diferenza entre razón teórica e razón práctica. B4.5./B4.6. Explica a concepción da intelixencia pola Psicología contemporánea, reflexionando sobre o alcance das achegas de Daniel Golemann. B4.7./B4.8. Elabora un resumo das distintas teorías sobre a verdade estudadas, e desenvolve unha argumentación persoal
h l	B4.3. Posibilidades e límites da razón.	B4.2. Explicar as teses básicas dalgunhas concepcións filosóficas sobre as posibilidades e os límites da razón.	FIB4.2.1. Explica a concepción sobre as posibilidades da razón.	CCL	
f	B4.4. Racionalidade teórica e racionalidade práctica. Teoría e experiencia.	B4.3. Distinguir a racionalidade teórica da racionalidade práctica, así como teoría e experiencia.	FIB4.3.1. Identifica as dúas posibilidades de aplicación da racionalidade: teórica e práctica.	CAA CCEC	
d h	B4.5. Concepcións contemporáneas	B4.4. Coñecer a concepción contemporánea sobre a intelixencia, incidindo na	FIB4.4.1. Explica as teses centrais da teoría da intelixencia emocional.	CSC	

Filosofía. 4º de ESO					
Objetivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	
l	as sobre a intelixencia. B4.6. Teoría da intelixencia emocional.	teoría da intelixencia emocional de Daniel Goleman.	FIB4.4.2. Argumenta sobre a relación entre a razón e as emocións.	CCL CSC	para a valoración do papel do erro na procura da verdade.
bg h	B4.7. A verdade e os seus tipos: a verdade como correspondencia; a verdade segundo o pragmatismo americano; a verdade desde o perspectivismo e o consenso. B4.8. Papel do erro na procura da verdade. O erro como oportunidade.	B4.5. Comprender algúns dos principais tipos de verdade (a verdade como correspondencia; a verdade segundo o pragmatismo americano; a verdade desde o perspectivismo e o consenso) e reflexionar sobre a posibilidade de alcanzar a verdade absoluta.	FIB4.5.1. Define algúns tipos de verdade, como son a verdade como correspondencia, a verdade segundo o pragmatismo americano e a verdade desde o perspectivismo. FIB4.5.2. Reflexiona sobre a parte positiva de equivocarse e a importancia do erro como posibilidade de procura de novas estratexias e solucións.	CCL CAA CSIEE	
Bloque 5. Realidade e metafísica					
h l	B5.1. Conceptos do bloque "Realidade e metafísica": realidade, pregunta radical, esencia, natureza, cosmos, caos, creación, finalismo, continxente, mecanicismo e determinismo. B5.2. Metafísica: o seu obxecto e o seu método.	B5.1. Coñecer o significado do termo "metafísica", comprendendo que é a principal disciplina das que compoñen a filosofía, identificando o seu obxectivo fundamental, consistente en realizar preguntas radicais sobre a realidade, e entendendo en que consiste o "preguntar radical".	FIB5.1.1. Define e utiliza conceptos como metafísica, realidade, pregunta radical, esencia, natureza, cosmos, caos, creación, finalismo, continxente, mecanicismo e determinismo. FIB5.1.2. Define o que é a metafísica, o seu obxecto de coñecemento e o seu modo característico de preguntar sobre a realidade.	CCL CCEC	B5.1/B5.2. Define o concepto de Metafísica, sinalando o seu obxecto de estudo e o modo de interrogar a realidade. B5.3.-B5.7. Explica o concepto de phisis, distintas concepcións da súa orixe e participa no debate acerca do dilema eternidade v.s. Creación , determinismo v.s. Indeterminismo, describindo o alcance filosófico da teoría do caos.
bf h l n	B5.3. A natureza como esencia e como totalidade: o Universo. B5.4. Orixe do Universo. Eternidade ou creación. B5.5. Respostas á pregunta	B5.2. Comprender unha das principais respostas á pregunta acerca do que é a natureza e identificar esta non só como a esencia de cada ser, senón ademais como o conxunto de todas as cousas que hai, e coñecer algunhas das grandes preguntas metafísicas acerca da natureza: a orixe e a	FIB5.2.1. Expresa as dúas posibles respostas á pregunta pola orixe do Universo (é eterno ou foi creado), e expón as súas reflexións sobre as implicacións relixiosas e filosóficas de ambas as dúas. FIB5.2.2. Expón as dúas posturas sobre a cuestión	CAA CCEC CMCCT CAA CMCCT	B5.8.-B5.10. Analiza e comenta, oralmente e por escrito, textos literarios, filosóficos e científicos e

Filosofía. 4º de ESO					
Objetivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	
	pola finalidade do Universo. B5.6. Respostas á pregunta sobre o posto do ser humano no Universo.	finalidade do Universo, a orde que rexe a natureza, se é que a hai, e o posto do ser humano no Cosmos, reflexionando sobre as implicacións filosóficas de cada unha destas cuestións.	acerca de se o Universo ten unha finalidade, unha dirección, ou se non a ten, e argumenta filosoficamente a súa opinión ao respecto. FIB5.2.3. Analiza textos cuxo punto de reflexión é a realidade física que nos rodea e os interrogantes filosóficos que suscita.	CCL	secuencias cinematográficas sobre temas metafísicos como a morte, sentido da existencia e lugar do individuo no cosmos, expoñendo as súas reflexións persoais sobre eles.
f h	B5.7. Determinismo e Indeterminismo. Teoría do caos.	B5.3. Coñecer as implicacións filosóficas da teoría do caos, comprendendo a importancia de sinalar se a natureza se rexe por leis deterministas ou se rexe polo azar cuántico, e argumentar a propia opinión sobre como afecta esta resposta de cara á comprensión da conduta humana.	FIB5.3.1. Define o que é o determinismo e o indeterminismo, no marco da reflexión sobre se existe unha orde no Universo rexida por leis.	CMCCT	
f h i n	B5.8. Sentido da existencia. Vida e morte. B5.9. Sentido da historia. B5.10. Lugar do ser humano no mundo.	B5.4. Reflexionar sobre a interrogación polo sentido da existencia, explicando as teses centrais dalgunhas teorías filosóficas da vida, e disertar razoadamente sobre a vida ou a morte, ou o devir histórico, ou o lugar do individuo na realidade, entre outras cuestións metafísicas.	FIB5.4.1. Coñece as teses centrais do vitalismo de filósofos/as que reflexionan sobre a vida. FIB5.4.2. Analiza textos literarios, filosóficos e científicos que versan sobre temas metafísicos como a existencia, a morte, o devir histórico ou o lugar do individuo na realidade, e expón as súas propias reflexións ao respecto.	CCEC CCL	
Bloque 6. Transformación					
a b g h	B6.1. Conceptos do bloque "Transformación-ética": vontade, liberdade negativa, liberdade positiva, autodeterminación, libre albedrío, determinismo e condicionamento.	B6.1. Coñecer os dous significados do concepto de liberdade de acción (liberdade negativa e liberdade positiva), e aplicarlos tanto no ámbito da sociedade política como no terreo da vida privada ou a liberdade interior.	FIB6.1.1. Define e utiliza conceptos como vontade, liberdade negativa, liberdade positiva, autodeterminación, libre albedrío, determinismo e condicionamento. FIB6.1.2. Analiza textos breves sobre o tema da liberdade, e argumenta a propia opinión.	CSC CSC	B6.1.-B6.6. Redacta textos propios sobre a liberdade, reflexionando acerca do concepto de vontade e explicando as achegas da neurociencia e a xenética en relación ao tema, así como expresando as teses sobre o mesmo de estoicos, Kant e outras posturas intermedias.

Filosofía. 4º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	
					<p>B6.7.-B6.15. Aplica en actividades de aula e no diario filosófico algunhas técnicas de desenvolvemento da creatividade (como o brainstorming) , analizando as características do pensamento diverxente e o papel da imaxinación nos procesos.</p> <p>Explicar o papel da Estética como parte da filosofía que estuda a experiencia humana vinculada á creatividade, a experiencia artística e a beleza.</p>
h	B6.2. Libre albedrío e vontade.	B6.2. Comprender o que é o libre albedrío ou a liberdade interior, en relación coa posibilidade de autodeterminación dun mesmo e coa facultade da vontade.	FIB6.2.1. Explica o que é o libre albedrío e a facultade humana da vontade.	CCL	
a f g h	B6.3. Libre albedrío: condicionamentos sociais e políticos. B6.4. Libre albedrío: xenética e neurociencia.	B6.3. Reflexionar e argumentar sobre a relación entre a liberdade interior e a liberdade social e política.	FIB6.3.1. Expón as súas reflexións sobre a posibilidade de que exista ou non o libre albedrío, tendo en conta os avances no coñecemento da xenética e a neurociencia.	CMCCT CSC	
h	B6.5. O libre albedrío e o determinismo na natureza.	B6.4. Coñecer a existencia de determinismo na natureza, analizando a posibilidade que ten o ser humano de ser libre, tendo en conta que é un ser natural e, en canto tal, sometido ás leis da natureza.	FIB6.4.1. Argumenta sobre as posibilidades do ser humano de actuar libremente, tendo en conta que é un ser natural.	CCL CSC	
h l	B6.6. Posturas filosóficas sobre o libre albedrío: a do	B6.5. Recoñecer as tres posturas sobre o problema da liberdade absoluta ou condicionada: a tese	FIB6.5.1. Expresa diferentes posturas de	CSC	

Filosofía. 4º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	
	estoicismo, a de Kant e a intermedia, que avoga pola non existencia da liberdade absoluta.	estoica, a negación do sometemento da vontade ás leis naturais de Kant e a posición intermedia, que rexeita non a liberdade, senón a liberdade absoluta.	filósofos en torno ao tema da liberdade.		
b d h	B6.7. Conceptos do bloque "Transformación-Estética": estética, creatividade, sinapse neuronal, imaxinación, pensamento diverxente, pensamento converxente e serendipia.	B6.6. Coñecer a estética como a parte da filosofía que estuda o proceso creativo, a experiencia estética e a beleza.	FIB6.6.1. Define e utiliza conceptos como estética, creatividade, sinapse neuronal, imaxinación, pensamento diverxente, pensamento converxente e serendipia.	CCL CMCCT	
g h	B6.7. Imaxinación humana: características. B6.8. Imaxinación: funcionamento e mecanismos de aparición de novas ideas.	B6.7. Identificar o que é a imaxinación, en tanto que facultade específica do ser humano, explicando como funciona e cales son as súas características.	FIB6.7.1. Le e comenta textos breves e significativos sobre o mecanismo de aparición de ideas novas. FIB6.7.2. Explica o que é a imaxinación e exemplifica mediante a redacción de relatos breves de temática filosófica.	CAA CCL CCL CSIEE	
b e g h n	B6.9. Creatividade humana.	B6.8. Recoñecer a capacidade humana da creatividade, en tanto que potencialidade existente en todas as persoas e que se consegue adestrando o cerebro.	FIB6.8.1. Analiza textos de literatura fantástica, considerando os elementos especificamente creativos e reflexionando sobre eles.	CCL CSIEE	
g h n	B6.10. Fases do proceso creativo.	B6.9. Coñecer as fases do proceso creativo e reflexionar sobre a importancia de que o pensamento diverxente imaxinativo e o pensamento lóxico e racional traballen xuntos.	FIB6.9.1. Explica as fases do proceso creativo.	CSIEE	
b n	B6.11. Principais técnicas de desenvolvemento da creatividade: revisión de supostos e inversión.	B6.10. Coñecer e aplicar algunhas técnicas de desenvolvemento da creatividade.	FIB6.10.1. Utiliza a técnica de desenvolvemento da creatividade coñecida como de revisión de supostos e inversión, e aplícaa sobre algunha teoría filosófica ou científica.	CAA	

Filosofía. 4º de ESO					
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	
			FIB6.10.2. Explica as principais técnicas de desenvolvemento da creatividade.	CSIEE	
a b g h	B6.12. Técnica do brainstorming.	B6.11. Utilizar a técnica do brainstorming para construír unha historia literaria con temática filosófica.	FIB6.11.1. Utiliza de forma colectiva a técnica do brainstorming para reflexionar sobre temas filosóficos tratados durante o curso.	CAA CSC	
b g h	B6.13. Relación entre liberdade e creatividade.	B6.12. Valorar a liberdade como condición básica para a creatividade innovadora, a conexión entre si das ideas preexistentes e a competitividade.	FIB6.12.1. Argumenta sobre o papel da liberdade como condición fundamental para a creación, e razoa a súa opinión.	CCL CSC	
g h n	B6.14. Elementos que potencian a creatividade: motivación, perseveranza, orixinalidade e medio.	B6.13. Coñecer as características das persoas especialmente creativas, como a motivación, a perseveranza, a orixinalidade e o medio, e investigar sobre como se poden potenciar esas calidades.	FIB6.13.1. Explica as características das persoas especialmente creativas e algunhas das formas en que pode potenciarse esta condición.	CCEC CSIEE	
g	B6.15. Innovación e creación como asunción de riscos.	B6.14. Reflexionar argumentadamente sobre o sentido do risco e a súa relación para alcanzar solucións innovadoras e, xa que logo, a posibilidade de evolucionar.	FIB6.14.1. Argumenta sobre a importancia de asumir riscos e saír da chamada zona de confort para alcanzar metas e lograr resultados creativos e innovadores.	CSIEE	

e) Concrecións metodolóxicas que require a materia

Partimos do plantexo do DCB: “(dotar ao alumnado) dunha capacidade básica de comprensión que arranque da propia experiencia humana, das vivencias, das inquedanzas e dos interrogantes que ela mesma suscita, debe catapultar o alumnado ao limiar dunha capacidade de crítica, de argumentación e síntese que (...)poida servirle para desenvolverse como persoa e como cidadán e cidadá.” Partir da comprensión dun mesmo e do mundo condúcenos a unha metodoloxía que arranca da experiencia propia, das vivencias, anxeios e cuestións que os alumnos se plantexen, tanto individual como colectivamente no diálogo de grupo.

Trátase de desenvolver procesos de aprendizaxe significativa (Ausubel), que nesta idade dos alumnos é posible elevar aos contidos propiamente filosóficos debido ao seu crecente dominio do pensamento abstracto e formal (Piaget) e a unha madura “cultura cooperativa”.

De ahí que o carácter dialogado das clases (colectivo), unido á elaboración de sínteses, disertacións e pequenas investigacións (individuais) sexan os principais instrumentos metodolóxicos, reflectidos os resultados no diario filosófico.

Asimesmo a procura de información coas TIC promove o carácter autónomo e crítico das investigacións, e o seguimento das explicacións da profesora na aula non ten que ser pasivo, senón interrogante e participativo (mediante preguntas ao modo socrático).

Os modelos metodolóxicos que se van a empregar serán:

Modelo experiencial

Modelo discursivo/ expositivo

Aprendizaxe colaborativa e coasociativa

O traballo será individual, en pequeno grupo e en gran grupo.

f) Materiais e recursos didácticos que se van a utilizar:

1.- TIC: E-Dixgal. Todo o alumnado de 4º ESO ten acceso á plataforma. Na plataforma aparecerán os contidos da materia, as tarefas encargadas e os materiais necesarios para o alumnado. Os traballos, cuestionarios e outras tarefas escritas realizaranse e entregaranse á profesora mediante á plataforma. O alumnado tamén poderá empregala para facer consultas e comunicarse coa profesora se non puidera asistir ás clases presenciais. Sempre que sexa posible e para protexer á saúde do alumnado e da profesora, todo o traballo escrito do alumnado e todas as instrucións da profesora entregarase de xeito dixital mediante a plataforma e o correo electrónico.

2.- Proposta de lecturas (libros, artigos e outros) para afondar nos temas tratados Todas as lecturas terán carácter voluntario para fomentar a percepción da lectura como unha actividade pracenteira e interesante por si mesma. Animarase ao alumnado a ler os libros da Biblioteca do centro sinalados polo departamento de filosofía.

g) Criterios sobre a avaliación, cualificación e promoción do alumnado:

A avaliación do alumno abranguerá:

A participación nos diálogos , debates filosóficos e exposicións que se manteñan na aula. Os alumnos que non o fagan oralmente poderán mostrar o seu pensamento sobre os contidos das clases no diario filosófico.

A elaboración do diario filosófico. Valorarase a completude, a personalización dos contidos, a calidade da redacción, amosar competencia emprendedora e de aprender a aprender, a iniciativa e espírito crítico.

As lecturas voluntarias. Os alumnos poderán expor as súas conclusións sobre as lecturas no diario ou como pequena disertación na clase.

As probas escritas..

En todos os traballos, diario e probas escritas avaliarase de xeito especial a corrección no emprego da terminoloxía filosófica.

A recuperación das avaliacións suspensas consistirá nunha proba escrita. Asimesmo, na AO realizarase unha proba escrita para os alumnos que teñan suspensa algunha avaliación.

CUALIFICACIÓN:

1.- Cualificacións trimestrais:

Participación nos diálogos e debates 10%

Elaboración do diario filosófico 60%

Lecturas voluntarias e facer as tarefas de preparación das clases 20%

Actividades escritas 10%

2.- Cualificación final Avaliación Ordinaria (AO)

Cando unha avaliación suspensa non sexa recuperada terase en conta para a cualificación final da AO a nota máis alta. Para a media aritmética da AO teranse en conta as cualificacións máis altas (sexan previas ou posteriores ao redondeo) das avaliacións ou recuperacións e se o resultado fora inferior a 4,5 o alumno ou alumna terá dereito a unha proba final escrita.

3.- No curso 2022/2023 non haberá Avaliación Extraordinaria polo que a cualificación definitiva da materia será a cualificación da Avaliación Ordinaria.

4.- Recuperacións: Para os alumnos que non superen algunha avaliación a cualificación comporase dun 50% para a proba escrita sobre a materia suspensa e dun 50% para o diario filosófico.

5.- Redondeo: Decimais iguais ou superiores a 0,5 redondeados ao enteiro superior. Decimais inferiores a 0,5 redondeados ao enteiro inferior.

6.- Fraudes nas probas: A cualificación da totalidade da proba será 0. Cando o traballo ou proba sexa confeccionado fora da aula ou empregando medios ou canles dixitais para a súa entrega, o profesor poderá facer unha entrevista ao alumno ou alumna para comprobar a autoría do mesmo.

h) Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente

	ESCALA			
	1	2	3	4
1. O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado.				
2. Conseguiuse crear o interese que favoreceu a aprendizaxe.				
3. Conseguiuse motivar para lograr a aplicación e transferencia do coñecemento.				
4. Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado.				
5. Adoptáronse as medidas curriculares adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
6. Atendeuse adecuadamente a diversidade do alumnado.				
7. Usáronse distintos instrumentos de avaliación.				
8. Correspondeuse o traballo do alumnado dentro do grupo coa avaliación obxectiva da				
9. A avaliación foi obxectiva.				
10. A asistencia e compromiso coa materia foi a adecuada.				

	ESCALA			
	1	2	3	4
1. Como norma xeral, fanse explicacións xerais para todo o alumnado.				
2. Ofrécenselle a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa.				
3. Elabóranse actividades atendendo á diversidade.				
4. Elabóranse probas de avaliación adaptadas ás necesidades do alumnado con NEAE.				
5. Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas para tratar.				
6. Combínase o traballo individual e en equipo.				
7. Poténcianse estratexias de animación á lectura.				
8. Poténcianse estratexias tanto de expresión como de comprensión oral e escrita.				
9. Incorpóranse as TIC aos procesos de ensino-aprendizaxe.				
10. Préstase atención aos elementos transversais vinculados a cada estándar.				
11. Ofrécenselle ao alumnado de forma rápida os resultados das probas, traballos etc.				
12. Analízanse e coméntanse co alumnado os aspectos máis significativos derivados da				
13. Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus acertos e				
14. Grao de implicación do profesorado nas funcións de titoría e orientación.				
15. Os materiais son axeitados ás capacidades do alumnado e aos contidos da				
16. Os cuestionarios son adecuados a cada bloque temático.				
17. Avaliase a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación...				

A práctica docente avaliarase con relación aos momentos de exercicio seguintes:

- 1.- Programación: para facilitar a corrección, aplicación e elaboración da dos vindeiros cursos.
- 2.- Desenvolvemento das clases, actividades, contidos e temporalización.
- 3.- Avaliación: valoración dos procedementos de avaliación, recuperación e cualificación e información ao alumnado sobre os mesmos.

i) Organización das actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes.

Non é pertinente.

j) Organización dos procedementos que lle permitan ao alumnado acreditar os coñecementos necesarios en determinadas materias, no caso do bacharelato.

Non é pertinente.

k) Deseño da avaliación inicial e medidas individuais ou colectivas que se poidan adoptar como consecuencia dos seus resultados

A avaliación inicial incluírase nas primeiras clases do curso e realizarase con contidos da propia materia do curso. O alumnado fará unha disertación sobre algún contido da materia logo de facer unha pequena investigación. Empregarase tamén un cuestionario sobre o que esperan da materia e os coñecementos previos que teñan dela segundo o modelo KWL. A avaliación inicial do alumnado rexistrarase nunha “plantilla de competencias” na que o profesorado que imparte a materia avaliará as competencias sociais e cívicas, de comunicación lingüística, de aprender a aprender, de iniciativa e espírito emprendedor, e a competencia para a conciencia e expresións culturais. A competencia dixital avaliarase cando o alumnado acceda a E-Dixgal para facer as tarefas ou buscar información. Para a avaliación inicial consultarase co Departamento de Orientación.

l) Medidas de atención á diversidade

Para calquera alumno ou alumna que precise algunha medida especial, consultarase co Departamento de Orientación segundo as directrices do Plan de Atención á Diversidade. O alumnado que precise algunha medida de reforzo (ampliación do tempo das probas, redación especial dos ítems das probas, etc.) terá a marca correspondente na acta de avaliación. O profesorado elaborará os correspondentes planes e informes para todo o alumnado que precise alguna medida especial (Plan de Reforzo para o alumnado da ESO con materias de cursos anteriores sen superar, Plan específico personalizado para alumnado que repita curso, Informe Individual Final sobre medidas de Reforzo Educativo).

Para o alumnado que precise a aplicación dunha AC recolleremos información a través de distintos elementos, entre os que destacarán os seguintes apartados:

1- Observación directa do alumno, tendo en conta os seguintes aspectos:

- * Actitudes de interese no traballo
- * Hábitos no traballo, observando se trata de resolver as cuestións propostas ou simplemente espera a que outros as resolvan
- * Actitude diaria cara ós compañeiros e profesor

2.- Caderno de traballo do alumno. Poderase esixir segundo das características do alumnado no mesmo quedarán reflectidas tódalas actividades que constitúen a unidades didácticas, e valoraranse os seguintes aspectos:

- * Pulcritude e orden nas anotacións realizadas.
- * Entrega nas datas sinaladas.

3.- Probas escritas. A importancia deste tipo de probas baséanse en que:

- * Se valorará a correcta comprensión dos conceptos estudados.
- * Capacidade de utilización de estratexias na resolución de problemas
- * Capacidade de aplicación dos conceptos estudados na explicación dos fenómenos do seu contorno.

4.-Probas orais de comprobación de coñecementos.

5.-Traballos propostos nas distintas áreas: Lectura de libros, proxectos, láminas

Criterios cualificación alumnado AC	
Traballo diario e actitude 50%	Probas(escritas e orais) 50%
<ul style="list-style-type: none"> • Traballo aula (observación directa) <ul style="list-style-type: none"> • Corrección 30% • Presentación , (limpeza, orde e claridade do traballo realizado) 10% • Actitude (cara á materia, interese, realización de tarefas na casa) 10% 	<p>Pode ser unha ou o resultado da media de varias, tamén incluímos aquí os traballos do punto 5.</p>

PROMOCIÓN ALUMNADO AC:

O alumno ou alumna promocionará

1.-Si supera os obxectivos contemplados na distintas áreas curriculares.

m) Concreción dos elementos transversais

“ 1. A comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as tecnoloxías da información e da comunicación, o emprendemento, e a educación cívica e constitucional traballaranse en todas as materias, sen prexuízo do seu tratamento especí-

fico nalgunhas das materias de cada etapa.

2. A consellería con competencias en materia de educación fomentará o desenvolvemento da igualdade efectiva entre homes e mulleres, a prevención da violencia de xénero ou contra persoas con discapacidade, e os valores inherentes ao principio de igualdade de trato e non discriminación por calquera condición ou circunstancia persoal ou social. Do mesmo xeito, promoverá a aprendizaxe da prevención e resolución pacífica de conflitos en todos os ámbitos da vida persoal, familiar e social, así como dos valores que sustentan a liberdade, a xustiza, a igualdade, o pluralismo político, a paz, a democracia, o respecto aos dereitos humanos, o respecto por igual aos homes e ás mulleres, e ás persoas con discapacidade, e o rexeitamento da violencia terrorista, a pluralidade, o respecto ao Estado de dereito, o respecto e a consideración ás vítimas do terrorismo, e a prevención do terrorismo e de calquera tipo de violencia.

A programación docente debe abranguer en todo caso a prevención da violencia de xénero, da violencia contra as persoas con discapacidade, da violencia terrorista e de calquera forma de violencia, racismo ou xenofobia, incluído o estudo do Holocausto xudeu como feito histórico.

Evitaranse os comportamentos e os contidos sexistas e os estereotipos que supoñan discriminación por razón da orientación sexual ou da identidade de xénero, favorecendo a visibilidade da realidade homosexual, bisexual, transexual, transxénero e intersexual.

3. A consellería con competencias en materia de educación fomentará as medidas para que o alumnado participe en actividades que lle permitan afianzar o espírito emprendedor e a iniciativa empresarial a partir de aptitudes como a creatividade, a autonomía, a iniciativa, o traballo en equipo, a confianza nun mesmo e o sentido crítico.

4. No ámbito da educación e a seguridade viaria, promoveranse accións para a mellora da convivencia e a prevención dos accidentes de tráfico, coa finalidade de que os/as alumnos/as coñezan os seus dereitos e deberes como usuarios/as das vías, en calidade de peóns, viaxeiros/as e condutores/as de bicicletas ou vehículos a motor, respecten as normas e os sinais, e se favoreza a convivencia, a tolerancia, a prudencia, o autocontrol, o diálogo e a empatía con actuacións adecuadas tendentes a evitar os accidentes de tráfico e as súas secuelas.”

A materia de Filosofía traballa como contidos propios e explícitos os contidos transversais.

n) Actividades complementarias e extraescolares programadas polo departamento

No curso 2022-2023 organízase

Exposición AI en Afundación	4ºESO (grupos Filosofía e TIC)	13/12/2022
-----------------------------	--------------------------------	------------

o) Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións didácticas

Como é preceptivo, unha reunión do Departamento de cada mes lectivo terá na orde do día a revisión e seguimento da programación. Ao rematar o curso, a Memoria do

Departamento será o mellor instrumento para valorar e avaliar a programación e propor as correccións e melloras que se farán na seguinte programación.

MATERIA : HISTORIA DA FILOSOFÍA

2º BACHARELATO

a) Introducción e contextualización

CENTRO: Ies Isaac Díaz Pardo

LOCALIDADE: Sada, A Coruña

CURSO: 2º BACHARELATO

GRUPOS: 2 (A+B e C)

PROFESORA: Elisa Bentos-Pereyra Rey

Á espera de novas instrucións da CIUG, a programación para o curso 2022/23 elabórase segundo as instrucións do curso anterior.

“Historia da Filosofía, ademais de ser unha materia que dá sentido e continuidade desde unha perspectiva histórica ás ideas que se presentaron nas materias de Filosofía de cuarto de ESO e Filosofía de primeiro de bacharelato, contribúe ao desenvolvemento integral dos alumnos e das alumnas de bacharelato, xa que permite tomar conciencia do seu ser como ser pensante e autónomo, e reflexionar sobre as súas propias crenzas, ideas e conviccións e as do mundo que hai arredor, de xeito crítico e razoado, e rexeitalas e/ou modificalas, ou asumilas como parte de si.

Historia da Filosofía non se presenta como un percorrido cronolóxico polas ideas do pensamento occidental sen máis; tampouco debería ser un simple compendio de autores e autoras, senón un intento de achegamento ao esforzo do ser humano por comprender a realidade e o propio ser humano en todas as súas dimensións. Trátase dunha investigación que nos fará máis libres, permitíranos comprender o pasado e o presente, e proxectar solucións sobre os problemas que se nos formulen no futuro. É no pensar de "outros/as" (e con "outros/as") como se foi configurando ao longo da historia das ideas, como lograremos estimular o noso propio pensamento, ese "sapere aude" kantiano, que nos leve a xerar as nosas propias ideas tendo en conta de onde proceden e respectando as persoas que non pensan coma nós. Ese pensar a través do diálogo de distintos/as autores/as e épocas que foron creando aproximacións ou tendencias cara á verdade respecto aos problemas e ás grandes preguntas que se formulou o ser humano ao longo da súa existencia constitúe a Historia da Filosofía. E nese percorrido, o alumnado deberá reflexionar sobre as razóns da presenza maioritariamente masculina na produción filosófica desde as súas orixes, ao tempo que debe coñecer o pensamento filosófico na muller.”

b) Contribución ao desenvolvemento das competencias clave

.Enténdese por competencia a capacidade de poñer en práctica de forma integrada, en contextos e situacións diferentes, os coñecementos, as habilidades e as actitudes persoais

adquiridos durante a etapa educativa, co fin de lograr a realización adecuada de actividades e a resolución eficaz de problemas complexos.

As competencias teñen tres compoñentes: un saber (un contido), un saber facer (un procedemento, unha habilidade, unha destreza, etc.) e un saber ser ou saber estar (unha actitude determinada).

Esta materia contribúe ao desenvolvemento das competencias clave do bacharelato pola súa propia natureza e polo xeito que está articulada, e permite o desenvolvemento persoal e social como cidadán ou cidadá, así como o desenvolvemento profesional no futuro, xa que, como materia terminal do bacharelato, adquire tamén a dimensión de propedéutica para un amplo abano de estudos e profesións posteriores. Historia da Filosofía permítelles aos alumnos e ás alumnas de bacharelato contribuír á consecución das seguintes competencias:

- a) A competencia en comunicación lingüística, a través de disertacións, argumentacións, análises de textos relevantes, definicións de termos, diálogos, exposicións orais e escritas, ensaios filosóficos, etc.
- b) As competencias sociais e cívicas preséntanse asociadas a numerosos estándares de aprendizaxe da materia que poñen o alumnado en relación co proceso de formación e transformación da sociedade humana desde as súas orixes, e permiten coñecer os seus problemas e as respostas que se deron ao longo da historia.
- c) A competencia de aprender a aprender contribúe a que o alumnado sexa quen de aprender por si mesmo, ao consolidar esta faceta noutros ámbitos, así como de cara ao futuro. Xa que logo, pídesse reflexionar, aprender en equipo, comprender e explicar, etc.
- d) A competencia dixital desenvólvese realizando traballos colectivos a través da TIC, utilizando ferramentas informáticas para realizar presentacións, procuras en internet, etc.
- e) Foméntase tamén a consecución, entre outras, da competencia de conciencia e expresións culturais, xa que se recorre constantemente ao diálogo entre épocas e autores/as anteriores, facendo unha revisión das súas achegas ao ámbito das expresións culturais a nivel histórico.

c) Concreción de ser o caso, dos obxectivos para o curso

- a) Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha conciencia cívica responsable, inspirada polos valores da Constitución española e do Estatuto de autonomía de Galicia, así como polos dereitos humanos, que fomente a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa e favoreza a sostibilidade.
- b) Consolidar unha madurez persoal e social que lle permita actuar de forma responsable e autónoma e desenvolver o seu espírito crítico. Ser capaz de prever e resolver pacificamente os conflitos persoais, familiares e sociais.
- c) Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, analizar e valorar criticamente as desigualdades e discriminacións existentes e, en particular, a violencia contra a muller, e impulsar a igualdade real e a non discriminación das persoas por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, con atención especial ás persoas con discapacidade.
- d) Afianzar os hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para o eficaz aproveitamento da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- e) Dominar, tanto na súa expresión oral como na escrita, a lingua galega e a lingua castelá.

- f) Expresarse con fluidez e corrección nunha ou máis linguas estranxeiras.
- g) Utilizar con solvencia e responsabilidade as tecnoloxías da información e da comunicación.
- h) Coñecer e valorar criticamente as realidades do mundo contemporáneo, os seus antecedentes históricos e os principais factores da súa evolución. Participar de xeito solidario no desenvolvemento e en mellóraa da súa contorna social.
- i) Acceder aos coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais, e dominar as habilidades básicas propias da modalidade elixida.
- j) Comprender os elementos e os procedementos fundamentais da investigación e dos métodos científicos. Coñecer e valorar de forma crítica a contribución da ciencia e da tecnoloxía ao cambio das condicións de vida, así como afianzar a sensibilidade e o respecto cara ao medio ambiente e a ordenación sostible do territorio, con especial referencia ao territorio galego.
- k) Afianzar o espírito emprendedor con actitudes de creatividade, flexibilidade, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun mesmo e sentido crítico.
- l) Desenvolver a sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, como fontes de formación e enriquecemento cultural.
- m) Utilizar a educación física e o deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social, e impulsar condutas e hábitos saudables.
- n) Afianzar actitudes de respecto e prevención no ámbito da seguridade vial.
- ou) Valorar, respectar e afianzar o patrimonio material e inmaterial de Galicia, e contribuír á súa conservación e mellora no contexto dun mundo globalizado.

d) Concreción para cada estándar de aprendizaxe avaliable de

1.- Temporalización

A materia impartirase ao longo dos tres periodos de avaliación do seguinte modo:

Setembro-décembro (1ª avaliación): Filosofía antigo-medieval

Xaneiro-Marzo (2ª avaliación): Filosofía moderna

Abril-Maio (3ª avaliación): Filosofía contemporánea

2.- Grao mínimo de consecución para superar a materia

Para superar a materia considérase imprescindible o dominio do Bloque 1 de contidos transversais (avaliado, seguindo as instrucións da CIUG para as ABAU 2019/20, mediante comentario de texto e cualificado con ata 3 puntos na proba correspondente), así como responder aos distintos estándares de aprendizaxe establecidos pola CIUG como ítems para a proba ABAU, que son:

a) Filosofía antigo-medieval

- A orixe do cosmos na corrente presocrática
- Dialéctica socrática e relativismo nos sofistas
- Realidade e coñecemento en Platón
- Platón: antropoloxía e política
- Física e metafísica en Aristóteles

Ética e política en Aristóteles
O problema razón/fe na filosofía medieval

b) Filosofía moderna

Descartes: o problema do método e a evidencia do cogito
O liberalismo político de Locke
Hume: crítica das ideas de sustancia e causalidade
Razón e progreso na Ilustración
Os límites do coñecemento en Kant
A lei moral en Kant

c) Filosofía contemporánea

Alienación e ideoloxía en Marx
Nietzsche: crítica da cultura occidental
Ortega y Gasset: a razón vital

3.- Procedementos e instrumentos de avaliación

- Participación do alumnado no diálogo filosófico que se mantén na aula.
 - Realización de probas específicas
 - Realización de comentarios y análise de textos
 - Actividades de autoavaliación
- Elaboración dun Diario Filosófico, no que o/a alumno/a reflicta as súas reflexión en relación co contemporáneo, que susciten os diversos aspectos desenvolto na aula, lecturas voluntarias, ou informacións de outros medios.

*Resolución de trivia e actividades interactivas insertas na aula virtual (como repaso e reforzo).

*Realización de exames segundo modelo ABAU.

*Elaboración de esquemas, resúmenes, comentarios de texto e disertacións.

Historia da Filosofía. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. Contidos transversais				
b d e h	B1.1. Comentario de texto. B1.2. Diálogo filosófico e argumentación.	B1.1. Realizar a análise de fragmentos dos textos máis salientables da historia da filosofía, e ser capaz de transferir os coñecementos a outros/as autores/as ou problemas.	HFB1.1.1. Comprende o sentido global dos textos máis salientables dos/das autores/as estudados/as, recoñecendo a orde lóxica da argumentación e as formulacións que se defenden, e é quen de transferir os coñecementos a outros/as autores/as ou problemas.	CCL
			HFB1.1.2. Analiza as ideas do texto, identificando a conclusión e os conceptos e as ideas relevantes, e recoñece a súa estrutura e a orde lóxica das súas ideas.	CAA CCL
			HFB1.1.3. Argumenta a explicación das ideas presentes no texto, en relación coa filosofía do/da autor/a e os contidos estudados.	CAA CCL
a b c d e	B1.2. Diálogo filosófico e argumentación.	B1.2. Argumentar con claridade e capacidade crítica, oralmente e por escrito, as súas propias opinións sobre os problemas fundamentais da filosofía, dialogando de xeito razoado con outras posicións diferentes.	HFB1.2.1. Argumenta as súas propias opinións con claridade e coherencia, tanto oralmente como por escrito.	CCL CSIEE
			HFB1.2.2. Utiliza o diálogo racional na defensa das súas opinións, e valora a diversidade de ideas e, á vez, apoiándose nos aspectos comúns.	CSC
b d e g m	B1.3. Ferramentas de aprendizaxe e investigación da filosofía.	B1.3. Aplicar adecuadamente as ferramentas e os procedementos do traballo intelectual á aprendizaxe da filosofía, realizando traballos de organización e investigación dos contidos.	HFB1.3.1. Sintetiza correctamente a filosofía de cada autor/a, mediante resumos dos seus contidos fundamentais, e clasifícaos nos núcleos temáticos que atravesan a historia da filosofía: realidade, coñecemento, ser humano, ética e política.	CAA
			HFB1.3.2. Elabora listaxes de vocabulario de conceptos, comprende o seu significado, organizaos en esquemas ou mapas conceptuais, táboas cronolóxicas e outros procedementos útiles para a comprensión da filosofía do autor, e aplícaos con rigor.	CAA CCL
			HFB1.3.3. Selecciona información de distintas fontes, bibliográficas e de internet, e recoñece as fontes fiables.	CD
			HFB1.3.4. Realiza redaccións ou disertacións, traballos de investigación e proxectos que	CSIEE

Historia da Filosofía. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			impliquen un esforzo creativo e unha valoración persoal dos problemas filosóficos formulados na historia da filosofía.	
d g m	B1.4. Aplicación das competencias de tecnoloxías da información e da comunicación á historia da filosofía.	B1.4. Utilizar as tecnoloxías da información e da comunicación na realización e na exposición dos traballos de investigación filosófica.	HFB1.4.1. Utiliza as ferramentas informáticas e da web 2.0. (wikis, blogs, redes sociais, procesador de textos, presentación de diapositivas ou recursos multimedia, etc.) para o desenvolvemento dos traballos.	CD
			HFB1.4.2. Realiza procuras avanzadas en internet sobre os contidos da investigación, e decide os conceptos adecuados.	CD
			HFB1.4.3. Colabora en traballos colectivos de investigación sobre os contidos estudados utilizando as tecnoloxías da información e da comunicación.	CD
Bloque 2. A filosofía na Grecia antiga				
b c d e h	B2.1. Orixe da filosofía grega. Os presocráticos: resposta á orixe do cosmos. B2.2. Dialéctica socrática. B2.3. Convencionalismo democrático e relativismo dos sofistas B2.4. Platón: ontoloxía e coñecemento; concepción dualista do ser humano; dimensión antropolóxica e política da virtude; o autor e o seu contexto.	B2.1. Coñecer a orixe da filosofía en Grecia e comprender o primeiro gran sistema filosófico, o de Platón, analizando a relación entre realidade e coñecemento, a concepción dualista do ser humano e a dimensión antropolóxica e política da virtude, en relación coa filosofía presocrática e o xiro antropolóxico de Sócrates e os Sofistas, valorando a súa influencia no desenvolvemento das ideas e os cambios socioculturais da Grecia antiga, e apreciando criticamente o seu discurso.	HFB2.1.1. Utiliza conceptos de Platón como idea, mundo sensible, mundo intelixible, ben, razón, doxa, episteme, universal, absoluto, dualismo, reminiscencia, transmigración, mímese, methexe, virtude e xustiza, entre outros, e aplicaos con rigor.	CCL
			HFB2.1.2. Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral como na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Platón, analizando a relación entre realidade e coñecemento, a concepción dualista do ser humano e a dimensión antropolóxica e política da virtude.	CCL
			HFB2.1.3. Distingue as respostas da corrente presocrática en relación á orixe do Cosmos, os conceptos fundamentais da dialéctica de Sócrates e o convencionalismo democrático e o relativismo moral dos sofistas, identificando os problemas da filosofía antiga, e relacionando esas respostas coas solucións achegadas por Platón.	CAA
			HFB2.1.4. Respecta o esforzo da filosofía de Platón por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Grecia antiga, valorando positivamente	CSC

Historia da Filosofía. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			o diálogo como método filosófico, o nacemento das utopías sociais, o sentido do gobernante-filósofo ou a súa defensa da inclusión das mulleres na educación.	
b d e h	B2.5. A física de Demócrito. B2.6. Problemas da filosofía antiga e solución de Aristóteles. B2.7. Aristóteles: metafísica, física, coñecemento, ética eudemonista e política. Comparación coa filosofía platónica. O autor e o seu contexto.	B2.2. Entender o sistema teleolóxico de Aristóteles, en relación co pensamento de Platón e a física de Demócrito, e valorando a súa influencia no desenvolvemento das ideas e cos cambios socioculturais da Grecia antiga.	HFB2.2.1. Utiliza con rigor conceptos do marco do pensamento de Aristóteles, como substancia, ciencia, metafísica, materia, forma, potencia, acto, causa, efecto, teleoloxía, lugar natural, indución, dedución, abstracción, alma, monismo, felicidade e virtude, entre outros.	CCL
			HFB2.2.2. Comprende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais de Aristóteles, examinando a súa concepción da metafísica e da física, o coñecemento, a ética eudemonística e a política, en comparación coas teorías de Platón.	CCL
			HFB2.2.3. Describe as respostas da física de Demócrito, identificando os problemas da filosofía antiga, e relaciona esas respostas coas solucións achagadas por Aristóteles.	CAA
			HFB2.2.4. Estima e razoa o esforzo da filosofía de Aristóteles por contribuír ao desenvolvemento do pensamento occidental, valorando positivamente a formulación científica das cuestións.	CMCCT
d e h l	B2.8. Doutrinas éticas helenísticas: Epicureísmo, Estoicismo e Escepticismo. B2.9. Científicos helenísticos. B2.10. A Biblioteca de Alexandria.	B2.3. Coñecer as escolas éticas xurdidas no helenismo, como o Epicureísmo, o Estoicismo e o Escepticismo, valorar o seu papel no contexto socio-histórico e cultural da época, e recoñecer a repercusión dos grandes científicos helenísticos, apreciando a gran importancia para occidente da Biblioteca de Alexandria.	HFB2.3.1. Describe as respostas das doutrinas éticas helenísticas, e identifica algúns dos grandes logros da ciencia alexandrina.	CMCCT
Bloque 3. A filosofía medieval				
b c d e h	B3.1. Cristianismo e filosofía. Agostiño de Hipona: teoría da iluminación, filosofía da historia, o problema da certeza e a defensa da liberdade.	B3.1. Explicar a orixe do pensamento cristián e o seu encontro coa filosofía a través das ideas fundamentais de Agostiño de Hipona, apreciando a súa defensa da liberdade, da verdade e do coñecemento	HFB3.1.1. Explica o encontro da filosofía e a relixión cristiá nas súas orixes, a través das teses centrais do pensamento de Agostiño de Hipona.	CCEC

Historia da Filosofía. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		interior ou a historia.		
d e h	B3.2. Escolástica medieval. Tomé de Aquino: relacións de razón e fe. Vías para a demostración da existencia de Deus. Lei moral. Relación coa filosofía antiga e coa agostiniana, a xudía e o nominalismo. O autor e o seu contexto.	B3.2. Coñecer a síntese de Tomé de Aquino, en relación co agostinismo, a filosofía árabe e xudía, e o nominalismo, e valorar a súa influencia no desenvolvemento das ideas e nos cambios socioculturais da Idade Media.	HFB3.2.1. Define conceptos de Tomé de Aquino, como razón, fe, verdade, deus, esencia, existencia, creación, inmortalidade, lei natural, lei positiva e precepto, entre outros, e aplícaos con rigor.	CCL
			HFB3.2.2. Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Tomé de Aquino, distinguindo a relación entre fe e razón, as vías de demostración da existencia de Deus, e a lei moral, en comparación coas teorías da filosofía Antiga.	CCL
			HFB3.2.3. Discrimina as respostas do agostinismo, a filosofía árabe e xudía, e o nominalismo, identificando os problemas da filosofía medieval, en relación coas solucións achegadas por Tomé de Aquino.	CAA
			HFB3.2.4. Valora o esforzo da filosofía de Tomé de Aquino por contribuír ao desenvolvemento das ideas e os cambios sociais da Idade Media, xulgando positivamente a universalidade da lei moral.	CSC
d e h	B3.4. Crise da Escolástica no século XIV: nominalismo de Guillerme de Ockham. Relacións entre razón e fe. Novo pulo para a ciencia.	B3.3. Coñecer algunha das teorías centrais do pensamento de Guillerme de Ockham, cuxa reflexión crítica supuxo a separación entre razón e fe, a independencia da filosofía e o novo pulo para a ciencia.	HFB3.3.1. Coñece as teses centrais do nominalismo de Guillerme de Ockham e a súa importancia para a entrada na modernidade.	CCEC
Bloque 4. A filosofía na Modernidade e na Ilustración				
b c d e h l	B4.1. A filosofía no Renacemento. Humanismo: novo concepto sobre a natureza humana. B4.2. F. Bacon. Os prexuízos na investigación do coñecemento. B4.3. Implicacións da revolución científica. B4.4. Realismo político de Maquiavelo.	B4.1. Comprender a importancia do xiro do pensamento occidental que se deu no Renacemento e que anticipa a modernidade, valorando o novo humanismo que enxalza a "dignitas hominis", a investigación dos prexuízos do coñecemento de F. Bacon e as implicacións da Revolución Científica, e coñecer as teses fundamentais do realismo político de N. Maquiavelo.	HFB4.1.1. Comprende a importancia intelectual do xiro do pensamento científico que se deu no Renacemento, e describe as respostas da filosofía humanista sobre a natureza humana.	CMCCT
			HFB4.1.2. Explica as ideas ético-políticas fundamentais de N. Maquiavelo e compáraas cos sistemas ético-políticos anteriores.	CSC
b c d	B4.5. Descartes: O método, o "cogito" (coñecemento e realidade) e o dualismo	B4.2. Entender o racionalismo de Descartes, distinguíndoo e relacionándoo coa filosofía humanista e o monismo	HFB4.2.1. Identifica conceptos de Descartes como razón, certeza, método, dúbida, hipótese, "cogito", idea, substancia e	CCL

Historia da Filosofía. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
e h	antropolóxico. B4.6. Comparación do autor coa filosofía antiga e medieval, e relación coa Moderna. O autor e o seu contexto.	panteísta de Spinoza, e valorar a súa influencia no desenvolvemento das ideas e nos cambios socioculturais da Idade Moderna.	subxectivismo, entre outros, e aplicaos con rigor.	
			HFB4.2.2. Comprende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Descartes, analizando o método e a relación entre coñecemento e realidade a partir do "cogito" e o dualismo no ser humano, en comparación coas teorías da filosofía antiga e da medieval.	CCL
			HFB4.2.3. Identifica os problemas da filosofía moderna e relaciónaos coas solucións aportadas por Descartes.	CCEC
			HFB4.2.4. Estima e razoa o esforzo da filosofía de Descartes por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios socioculturais da Idade Moderna, e valora a universalidade da razón cartesiana.	CSC
b c d e h l	B4.7. Hume: o coñecemento, crítica á causalidade e á substancia. Emotivismo moral. Comparación coa filosofía anterior. O autor e o seu contexto B4.8. Locke: liberalismo político.	B4.3. Coñecer o empirismo de Hume en relación co liberalismo político de Locke, e valorar a súa influencia no desenvolvemento das ideas e os cambios socioculturais da Idade Moderna.	HFB4.3.1. Utiliza conceptos de Hume como escepticismo, crítica, experiencia, percepción, inmanencia, asociación, impresións, ideas, hábito, contradición, causa, crenza, sentimento, mérito, utilidade, felicidade, contrato social, liberdade e deber, entre outros, e úsaos con rigor.	CCL
			HFB4.3.2. Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais de Hume, distinguindo os principios e os elementos do coñecemento respecto á verdade, a crítica á causalidade e á substancia, e o emotivismo moral, en comparación coas teorías da filosofía antiga e da medieval, e co racionalismo moderno.	CMCCT
			HFB4.3.3. Coñece e explica as ideas centrais do liberalismo político de Locke, identificando os problemas da filosofía moderna, e relaciónaos coas solucións aportadas por Hume.	CSC
			HFB4.3.4. Valora o esforzo da filosofía de Hume por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios socioculturais da Idade Moderna, xulgando positivamente a procura da	CSC

Historia da Filosofía. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			felicidade colectiva.	
b c d e h	B4.9. A Ilustración francesa. Rousseau: a crítica social, a crítica á civilización, o estado de natureza, a defensa do contrato social e a vontade xeral.	B4.4. Coñecer os principais ideais dos ilustrados franceses, afondando no pensamento de J.J. Rousseau, e valorar a importancia do seu pensamento para o xurdimento da democracia mediante unha orde social acorde coa natureza humana.	HFB4.4.1. Comprende os ideais que impulsaron os ilustrados franceses, e explica o sentido e transcendencia do pensamento de Rousseau, a súa crítica social, a crítica á civilización, o estado de natureza, a defensa do contrato social e a vontade xeral.	CSC
b c d e h	B4.10. Idealismo transcendental. Kant: as facultades e límites do coñecemento. B4.11. Lei Moral e paz perpetua. B4.12. Relación do proxecto ilustrado de Rousseau coa filosofía Moderna e Kant. B4.13. Comparación coas teorías da filosofía antiga, medieval e moderna.	B4.5. Comprender o idealismo crítico de Kant, en relación co racionalismo de Descartes, o empirismo de Hume e a filosofía ilustrada de Rousseau, e valorar a súa influencia no desenvolvemento das ideas e os cambios socioculturais da Idade Moderna.	HFB4.5.1. Aplica conceptos de Kant como sensibilidade, entendemento, razón, crítica, transcendental, ciencia, innato, xuízo, a priori, a posteriori, facultade, intuición, categoría, ilusión transcendental, idea, lei, fenómeno, nóumeno, vontade, deber, imperativo categórico, autonomía, postulado, liberdade, dignidade, persoa, paz e pacto, entre outros, e utilízalos con rigor.	CAA
			HFB4.5.2. Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Kant, analizando as facultades e os límites do coñecemento, a lei moral e a paz perpetua, comparándoas coas teorías da filosofía antiga, medieval e moderna.	CCL
			HFB4.5.3. Describe a teoría política de Rousseau, identificando os problemas da filosofía moderna e relacionándoa coas solucións achegadas por Kant.	CCL
			HFB4.5.4. Respecta e razoa o esforzo da filosofía de Kant por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios socioculturais da Idade Moderna, e valora a dignidade e a procura da paz entre as nacións	CSC
Bloque 5. A filosofía contemporánea				
b c d e h	B5.1. Marx: o materialismo histórico, a crítica ao idealismo, á alienación e á ideoloxía, e a súa visión humanista do individuo. B5.2. Relación de Marx cos problemas da filosofía contemporánea. O autor e o seu contexto.	B5.1. Entender o materialismo histórico de Marx, en relación co idealismo de Hegel e con Feuerbach, e valorar a súa influencia no desenvolvemento das ideas e nos cambios socioculturais da Idade Contemporánea.	HFB5.1.1. Identifica conceptos de Marx como dialéctica, materialismo histórico, praxe, alienación, infraestrutura, superestrutura, forzas produtivas, medios de produción, loita de clases, traballo, plusvalor e humanismo, entre outros, e utilízalos con rigor.	CSC

Historia da Filosofía. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			HFB5.1.2. Coñece e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Marx, examinando o materialismo histórico e a crítica ao idealismo, á alienación e á ideoloxía, e expón a súa visión humanista do individuo.	CCL
			HFB5.1.3. Identifica os problemas da filosofía contemporánea en relación coas solucións achegadas por Marx.	CSC
			HFB5.1.4. Valora o esforzo da filosofía de Marx por contribuir ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Idade Contemporánea, xulgando positivamente a defensa da igualdade social.	CSC
b c d e h	B5.3. Nietzsche: crítica á metafísica, á moral e á ciencia; a verdade como metáfora. B5.4. O superhome, como resultado da inversión de valores e a vontade de poder, e comparación coas teorías da filosofía antiga, medieval, moderna e contemporánea. O autor e o seu contexto. B5.5. A vontade en Schopenhauer.	B5.2. Comprender o vitalismo de Nietzsche en relación co vitalismo de Schopenhauer, e valorar a súa influencia no desenvolvemento das ideas e os cambios socioculturais da Idade Contemporánea.	HFB5.2.1. Define conceptos de Nietzsche como crítica, traxedia, intuición, metáfora, convención, perspectiva, xenealoxía, transvaloración, nihilismo, superhome, vontade de poder, e eterno retorno, entre outros, e aplícaos con rigor.	CCL
			HFB5.2.2. Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía de Nietzsche, considerando a crítica á metafísica, á moral e á ciencia, a verdade como metáfora, e a afirmación do superhome, como resultado da inversión de valores e a vontade de poder, en comparación coas teorías da filosofía antiga, medieval, moderna e contemporánea.	CCL
			HFB5.2.3. Distingue as respostas de Schopenhauer na súa afirmación da vontade e identifica os problemas da filosofía contemporánea, en relación coas solucións achegadas por Nietzsche.	CCEC
			HFB5.2.4. Estima o esforzo da filosofía de Nietzsche por contribuir ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Idade Contemporánea, e valora a defensa da verdade e da liberdade.	CSC
b	B5.6. Filosofía española. Ortega y Gasset: a súa relación con	B5.3. Entender o raciovitalismo de Ortega y Gasset en relación con	HFB5.3.1. Utiliza conceptos de Ortega y Gasset e aplícaos con	CCL

Historia da Filosofía. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
c d e h	posturas filosóficas como o realismo, o racionalismo, o vitalismo ou o existencialismo, e outras posturas filosóficas. O autor e o seu contexto.	figuras da filosofía española, como Unamuno, e do pensamento europeo, e valorar as influencias que recibe e a repercusión do seu pensamento no desenvolvemento das ideas e a rexeneración social, cultural e política de España.	rigor, como obxectivismo, ciencia, europeización, filosofía, mundo, circunstancia, perspectiva, razón vital, raciovitalismo, vida, categoría, liberdade, idea, crenza, historia, razón histórica, xeración, home-masa e home selecto, entre outros.	
			HFB5.3.2. Comprende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías fundamentais da filosofía e da análise social de Ortega y Gasset, en relación con posturas filosóficas como o realismo, o racionalismo, o vitalismo ou o existencialismo, entre outras.	CCL
			HFB5.3.3. Respecta o esforzo da filosofía de Ortega y Gasset por contribuír ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais e culturais da Idade Contemporánea española, e valorao seu compromiso coa defensa da cultura e da democracia.	CSC
b c d e h	<p>B5.7. Filosofía crítica da escola de Frankfurt. A crítica a razón ilustrada e á idea de progreso.</p> <p>B5.8. Racionalidade dialóxica de Habermas: os intereses do coñecemento e a acción comunicativa.</p> <p>B5.9. Contribución de Habermas ao desenvolvemento das ideas e aos cambios sociais da Idade Contemporánea.</p> <p>B5.10. Pensamento posmoderno: principais teses dos filósofos posmodernos, como Vattimo, Lyotard e Baudrillard, e reflexión sobre a súa vixencia actual.</p>	B5.4. Coñecer as teses fundamentais da crítica da Escola de Frankfurt, analizando a racionalidade dialóxica de Habermas, relacionándoo coa filosofía crítica da Escola de Frankfurt, e valorando a súa influencia no desenvolvemento das ideas e os cambios socioculturais da Idade Contemporánea. Coñecer as teses máis definitivas do pensamento posmoderno, identificando as teses fundamentais de Vattimo, Lyotard e Baudrillard, e valorar criticamente a súa repercusión no pensamento filosófico a partir de finais do século XX.	HFB5.4.1. Identifica conceptos de Habermas, como coñecemento, interese, consenso, verdade, enunciado, comunicación, desigualdade, ou mundo da vida, e conceptos da filosofía posmoderna, como deconstrución, diferenza, cultura, texto, arte, e comunicación, entre outros, aplicándoos con rigor.	CSC
			HFB5.4.2. Entende e explica con claridade, tanto na linguaxe oral coma na escrita, as teorías da filosofía de Habermas, distinguindo os intereses do coñecemento e a acción comunicativa, e as teorías fundamentais da posmodernidade, analizando a deconstrución da modernidade desde a multiplicidade da sociedade da comunicación.	CCL
			HFB5.4.3. Identifica as respostas da filosofía crítica da escola de Frankfurt e reflexiona sobre elas, identificando os problemas da filosofía contemporánea.	CAA
			HFB5.4.4. Estima o esforzo da filosofía de Habermas e do pensamento posmoderno por contribuír ao desenvolvemento	CSC

Historia da Filosofía. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			das ideas e aos cambios sociais da Idade Contemporánea, e valora o seu esforzo na defensa do diálogo racional e o respecto á diferenza.	
			HFB5.4.5. Coñece as teses características do pensamento posmoderno, como a crítica á razón ilustrada, á idea de progreso, ao pensamento totalizador e á trivialización da existencia, o crepúsculo do deber, ou a perda do suxeito fronte á cultura de masas, entre outras.	CSC
			HFB5.4.6. Explica e argumenta sobre as principais teses dos filósofos posmodernos, como Vattimo, Lyotard e Baudrillard, e reflexiona sobre a súa vixencia.	CAA CCL

INDICADORES DE LOGRO:

Comenta un fragmento (sempre extraído da Antoloxía de textos que figura na web da CIUG) e, a partir del, “desenvolver o estándar” presentado como cuestión na pregunta 1 da proba (segundo modelo exposto na devandita web para o exame ABAU)

Responde a unha cuestión teórica das seguintes (segundo instrucción na web da CIUG):

a) Filosofía antigo-medieval

A orixe do cosmos na corrente presocrática
 Dialéctica socrática e relativismo nos sofistas
 Realidade e coñecemento en Platón
 Platón: antropoloxía e política
 Física e metafísica en Aristóteles
 Ética e política en Aristóteles
 O problema razón/fe na filosofía medieval

b) Filosofía moderna

Descartes: o problema do método e a evidencia do cogito
 O liberalismo político de Locke
 Hume: crítica das ideas de sustancia e causalidade
 Razón e progreso na Ilustración
 Os límites do coñecemento en Kant
 A lei moral en Kant

c) Filosofía contemporánea

Alienación e ideoloxía en Marx
 Nietzsche: crítica da cultura occidental
 Ortega y Gasset: a razón vital

e) Concrecións metodolóxicas que require a materia

Partimos do expresado no DCB : (a materia)”permite tomar conciencia do seu ser como ser pensante e autónomo, e reflexionar sobre as súas propias crenzas, ideas e conviccións e as do mundo que hai arredor, de xeito crítico e razoado, e rexeitalas e/ou modificalas, pu asumilas como parte de si”. Por iso o curso é plantexado como un proceso de INVESTIGACIÓN que, a través da comprensión de pasado e o presente permita proxectar solucións sobre os problemas do futuro. Para cumprir con este obxectivo de ESTIMULAR o pensamento propio dos alumnos, de conducilos a xerar as súas propias ideas, a aproximación aos distintos autores/as e épocas debe construírse como un DIÁLOGO. Con estas consideracións, a metodoloxía ha de concretarse en prácticas de aula que fomenten a APRENDIZAXE SIGNIFICATIVA (Ausubel), sostida sobrea APRENDIZAXE COOPERATIVA que lles permita aprender dos demais, resolver conxuntamente casos e problemas e xeneralizar estratexias, aplicándoos a situacións semellantes e reais, e AUTÓNOMA, mediante o uso das TIC e a práctica do diálogo filosófico.

f) Materiais e recursos metodolóxicos que se van a empregar

Os alumnos realizarán procuras de información empregando as ferramentas TIC dun xeito autónomo, desenvolvendo criterios de filtro e selección das fontes.

As explicacións da profesora serán o fío conductor da temática do curso, apoiados por materiais complementarios que lles irá facilitando, así como diagramas, cronoloxías e outros recursos empregados na aula mediante material informático (ordenador, canón dixital).

TIC: Aula Virtual. Todo o alumnado de 2º Bacharelato ten acceso á AV. Na AV aparecerán os contidos da materia, as tarefas encargadas e os materiais necesarios para ó alumnado. Os traballos, cuestionarios e outras tarefas escritas realizaranse e entregaranse á profesora mediante á AV. O alumnado tamén poderá empregala para facer consultas e comunicarse coa profesora se non puidera asistir ás clases presenciais. Sempre que sexa posible e para protexer á saúde do alumnado e da profesora, todo o traballo escrito do alumnado e todas as instrucións da profesora entregarase de xeito dixital mediante a AV ou o correo electrónico.

*Realización de exames segundo modelo ABAU. No presente curso faranse engadindo á hora lectiva un recreo de 20 minutos, de acordo co alumnado.

*Elaboración de esquemas, resúmenes, comentarios de texto e disertacións.

*Resolución de trivia e actividades interactivas insertas na aula virtual (como repaso e reforzo).

g) Criterios sobre a avaliación, cualificación e promoción do alumnado

1.- Realizaranse ao longo do curso catro exames (dous na 1ª avaliación e un trimestral na 2ª e 3ª) no proceso de avaliación continua, coas súas correspondentes recuperacións.

2.- A estrutura, cualificación e contidos de cada exame axustarase ao establecido pola CIUG para as ABAU 2020/21, tal como se reflicte na web da CIUG, ata que o departamento reciba novas instrucións do grupo de traballo de Historia da Filosofía ABAU.

“CIRCULAR INFORMATIVA SOBRE LA ADAPTACIÓN DE LA PRUEBA ABAU HISTORIA DE LA FILOSOFÍA. La presente adaptación de la Prueba ABAU (Historia de la Filosofía) será de aplicación para este curso 2020/2021 en idéntica estructura y especificaciones a las del curso anterior. Las circunstancias excepcionales que afectan también a este curso motivadas por la continuidad de la pandemia del COVID-19 exigen el mantenimiento de la adaptación de la Prueba, que obedece a los requisitos planteados por la orden Ministerial correspondiente (BOE nº 113, 23 de abril de 2020). A tales efectos, proporcionamos un MODELO de Prueba en el que se puede ver la estructura del examen. ESTRUCTURA DEL EXAMEN 1. El examen constará de 4 PREGUNTAS y sólo se debe responder a 1 de ellas (optatividad 1 de 4). Es decir, el alumno/a únicamente debe de responder a 1 Pregunta eligiendo cualquiera de las 4 que se le propongan. Observación: Esta estructura contempla implícitamente la “clásica opcionalidad” de la Prueba (véase que las Preguntas 1 y 3 se corresponden con la op. A y las Preguntas 2 y 4 se corresponden con la op. B), por si esto resultase de mayor ayuda para el alumnado y para no alejarnos del planteamiento habitual de la Prueba. 2. Cada PREGUNTA del examen se compone de dos partes: A) Comentario de Texto. Se trata de un fragmento ilustrativo acompañado del correspondiente estándar de aprendizaje (siempre extraído de la antología de Textos que figura en la web de la CIUG). La calificación máxima será de 6 pts: 3 para el comentario y 3 para la respuesta a la cuestión (60 % de la Prueba). B) Tema a desarrollar. Se trata de un estándar de aprendizaje (extraído de la serie de Contenidos dispuestos para la Prueba). Se ofrecen tres estándares para elegir uno. La calificación máxima de esta segunda parte será de 4 pts. (40 % de la Prueba). ESPECIFICACIONES Para CADA PREGUNTA del examen (en cumplimiento de las directrices que regulan la adaptación) rigen las siguientes especificaciones: 1.- Comentario de Texto. El Texto de CADA PREGUNTA podrá pertenecer tanto al Bloque de Filosofía Clásica-Medieval como al Bloque de Filosofía Moderna-Ilustrada. (Observación: No se excluye una casual coincidencia del autor del Texto entre las diferentes Preguntas). 2.- Tema a desarrollar. En CADA PREGUNTA se proponen tres Temas (estándar de aprendizaje) para elegir uno de ellos. Los Temas propuestos en cada Pregunta: a) Los tres temas no podrán coincidir con el Bloque Histórico del Texto de la Pregunta. b) Los tres temas pertenecerán, por tanto, a los dos Bloques Históricos restantes, siendo uno de ellos del Bloque de Filosofía Contemporánea. (Observación: Se garantiza así el derecho a la integridad del temario y a la vez una optatividad necesaria para todo el alumnado ante el incierto carácter del presente curso).”

*Envío ao correo electrónico establecido pola profesora de resumos, esquemas, comentarios de texto e disertacións.

*Resolución de trivia e actividades interactivas insertas na aula virtual (como repaso e reforzo).

3.- Á proba final de Maio presentaranse todos os alumnos e alumnas que teñan algunha avaliación suspensa. Esta proba terá a mesma estrutura e criterios de cualificación que as outras, estando o contido de acordo coa parte da materia que o alumno/a teña suspensa.

- 4.- Á proba extraordinaria, para o alumnado que non superara a materia na avaliación ordinaria, terá a mesma estrutura e criterios que as probas ABAU de Historia da Filosofía
- 5.- O alumnado que non se presente aos exames obrigatorios considerárase suspenso.
- 6.- O Diario Filosófico (e a presentación de todos os traballos que os alumnos e alumnas consideren necesarios para preparar os exames) suporá un 10% da nota global. A cualificación dos exames supón un 90% da nota final.
- 7.- Cando unha avaliación suspensa non sexa recuperada terase en conta para a cualificación final da avaliación ordinaria a nota máis alta. Para a media aritmética da avaliación ordinaria teranse en conta as cualificacións máis altas (sexan previas ou posteriores ao redondeo) das avaliacións ou recuperacións e se o resultado fora inferior a 4,5 o alumno ou alumna terá dereito a unha proba final escrita.
- 8.- Redondeo: Decimais iguais ou superiores a 0,5 redondeados ao enteiro superior. Decimais inferiores a 0,5 redondeados ao enteiro inferior.
- 9.- Fraudes nas probas: A cualificación da totalidade da proba será 0. Cando o traballo ou proba sexa confeccionado fora da aula ou empregando medios ou canles dixitais para a súa entrega, a profesora poderá facer unha entrevista ao alumno ou alumna para comprobar a autoría do mesmo.

h) Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente

	ESCALA			
	1	2	3	4
1. O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado.				
2. Conseguiuse crear o interese que favoreceu a aprendizaxe.				
3. Conseguiuse motivar para lograr a aplicación e transferencia do coñecemento.				
4. Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado.				
5. Adoptáronse as medidas curriculares adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
6. Atendeuse adecuadamente a diversidade do alumnado.				
7. Usáronse distintos instrumentos de avaliación.				
8. Correspondeuse o traballo do alumnado dentro do grupo coa avaliación obxectiva da				
9. A avaliación foi obxectiva.				
10. A asistencia e compromiso coa materia foi a adecuada.				

	ESCALA			
	1	2	3	4
1. Como norma xeral, fanse explicacións xerais para todo o alumnado.				
2. Ofrecénselle a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa.				
3. Elabóranse actividades atendendo á diversidade.				
4. Elabóranse probas de avaliación adaptadas ás necesidades do alumnado con NEAE.				
5. Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas para tratar.				
6. Combínase o traballo individual e en equipo.				
7. Poténcianse estratexias de animación á lectura.				
8. Poténcianse estratexias tanto de expresión como de comprensión oral e escrita.				
9. Incorporáanse as TIC aos procesos de ensino-aprendizaxe.				
10. Préstase atención aos elementos transversais vinculados a cada estándar.				
11. Ofrecénselle ao alumnado de forma rápida os resultados das probas, traballos etc.				
12. Analízanse e coméntanse co alumnado os aspectos máis significativos derivados da				
13. Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus acertos e				
14. Grao de implicación do profesorado nas funcións de titoría e orientación.				
15. Os materiais son axeitados ás capacidades do alumnado e aos contidos da				
16. Os cuestionarios son adecuados a cada bloque temático.				
17. Avaliase a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación...				

Asemade, a práctica docente avaliarase con relación aos momentos de exercicio seguintes:

- 1.- Programación: para facilitar a corrección, aplicación e elaboración da dos vindeiros cursos.
- 2.- Desenvolvemento das clases, actividades, contidos e temporalización.
- 3.- Avaliación: valoración dos procedementos de avaliación, recuperación e cualificación e información ao alumnado sobre os mesmos.

i) Organización das actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes.

Non é pertinente.

j) Organización dos procedementos que lle permitan ao alumnado acreditar os coñecementos necesarios en determinadas materias, no caso do bacharelato.

Non é pertinente

k) Deseño da avaliación inicial e medidas individuais ou colectivas que se poidan adoptar como consecuencia dos seus resultados

A avaliación inicial consistirá nunha proba sobre os primeiros contidos da materia. Terase en conta o emprego e comprensión axeitados dos termos filosóficos, a calidade da redacción e as posibles dificultades que atopen os alumnos e alumnas para facer un comentario filosófico sinsele.

A consulta dos expedientes académicos e a información que o profesorado de cursos anteriores e o Departamento de Orientación proporcionen servirá tamén de orientación para enfocar a materia.

l) Medidas de atención á diversidade

Para calquera alumno ou alumna que precise dalgunha medida especial, consultarase co Departamento de Orientación segundo as directrices do Plan de Atención á Diversidade e adaptaranse a duración dos exames e a formulación dos mesmos. O profesorado elaborará os correspondentes planes e informes para todo o alumnado que precise alguna medida especial (Informe Individual Final sobre medidas de Reforzo Educativo).

M) Concreción dos elementos transversais

Os contidos transversais son os que dotan de sentido á materia e a o resto dos seus contidos. Explicítanse no Bloque I da programación detallada e practícanse en todas as unidades.

“Outro aspecto salientable da materia de Historia da Filosofía é o tratamento dos elementos transversais que corresponden ao bacharelato, destacando nomeadamente a comprensión e a expresión orais e escritas en todos os bloques da materia, ou o uso das tecnoloxías da información e da comunicación como elemento transversal no propio currículo da materia, entre outros.”

n) Actividades complementarias e extraescolares programadas polo departamento

No curso 2022-2023 proxectaranse as películas **Ágora** e **Galileo Galilei**, realizándose un cine forum.

o) Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións didácticas

Como é preceptivo, unha reunión do Departamento de cada mes lectivo terá na orde do día a revisión e seguimento da programación. Ao rematar o curso, a Memoria do Departamento será o mellor instrumento para valorar e avaliar a programación e propor as correccións e melloras que se farán na seguinte programación.

MATERIA : PSICOLOXÍA 2º BACHARELATO

a) Introducción e contextualización

CENTRO: Ies Isaac Díaz Pardo

LOCALIDADE: Sada, A Coruña

CURSO: 2º BACHARELATO

GRUPOS: 2

PROFESORA: Genoveva Cabo Aparicio

“A psicoloxía é unha rama do saber cuxa finalidade esencial é tanto a comprensión da propia individualidade como das condutas sociais e a súa interrelación. Desde uns antecedentes históricos afastados, moi ligados ao desenvolvemento do saber filosófico, a psicoloxía evolucionou cun cariz, en certo xeito, bifronte. Por unha banda, ten unha indubidable filiación humanística; por outra parte, a súa temática busca regularidades e explicacións científicas. Con estas características distintivas, polo seu obxecto de estudo e a súa metodoloxía, a psicoloxía pode considerarse unha disciplina moi interesante para o alumnado de segundo de bacharelato, cunha indubidable vertente práctica, na medida en que lle axudará a coñecerse mellor como individuo e a desenvolverse como persoa e, ao tempo, a afrontar os diversos problemas e retos que a convivencia suscita. “

b) Contribución ao desenvolvemento das competencias clave

Enténdese por competencia a capacidade de poñer en práctica de forma integrada, en contextos e situacións diferentes, os coñecementos, as habilidades e as actitudes persoais adquiridos durante a etapa educativa, co fin de lograr a realización adecuada de actividades e a resolución eficaz de problemas complexos.

As competencias teñen tres compoñentes: un saber (un contido), un saber facer (un procedemento, unha habilidade, unha destreza, etc.) e un saber ser ou saber estar (unha actitude determinada).

“A propia complexidade, inscrita de seu no propio ser humano, faise visible na súa capacidade de relación con outros saberes, sinaladamente coa bioloxía, a socioloxía, a química e, desde logo, a filosofía. O significativo carácter dual da psicoloxía pode axudar a desenvolver e adquirir as seguintes competencias clave: comunicación lingüística, competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía, competencia dixital, aprender a aprender, competencias sociais e cívicas, e conciencia e expresións culturais. Trátase, xa que logo, dunha materia que, dada a súa riqueza de contidos e amplitude de horizontes, pode converterse en paradigmática para a adquisición da maior parte das competencias clave.”

c) Concreción de ser o caso, dos obxectivos para o curso

- a) Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha conciencia cívica responsable, inspirada polos valores da Constitución española e do Estatuto de autonomía de Galicia, así como polos dereitos humanos, que fomente a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa e favoreza a sostibilidade.
- b) Consolidar unha madurez persoal e social que lle permita actuar de forma responsable e autónoma e desenvolver o seu espírito crítico. Ser capaz de prever e resolver pacificamente os conflitos persoais, familiares e sociais.
- c) Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, analizar e valorar criticamente as desigualdades e discriminacións existentes e, en particular, a violencia contra a muller, e impulsar a igualdade real e a non discriminación das persoas por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, con atención especial ás persoas con discapacidade.
- d) Afianzar os hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para o eficaz aproveitamento da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- e) Dominar, tanto na súa expresión oral como na escrita, a lingua galega e a lingua castelá.
- f) Expresarse con fluidez e corrección nunha ou máis linguas estranxeiras.
- g) Utilizar con solvencia e responsabilidade as tecnoloxías da información e da comunicación.
- h) Coñecer e valorar criticamente as realidades do mundo contemporáneo, os seus antecedentes históricos e os principais factores da súa evolución. Participar de xeito solidario no desenvolvemento e en melloría da súa contorna social.
- i) Acceder aos coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais, e dominar as habilidades básicas propias da modalidade elixida.
- j) Comprender os elementos e os procedementos fundamentais da investigación e dos métodos científicos. Coñecer e valorar de forma crítica a contribución da ciencia e da tecnoloxía ao cambio das condicións de vida, así como afianzar a sensibilidade e o respecto cara ao medio ambiente e a ordenación sostible do territorio, con especial referencia ao territorio galego.
- k) Afianzar o espírito emprendedor con actitudes de creatividade, flexibilidade, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun mesmo e sentido crítico.
- l) Desenvolver a sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, como fontes de formación e enriquecemento cultural.
- m) Utilizar a educación física e o deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social, e impulsar condutas e hábitos saudables.
- n) Afianzar actitudes de respecto e prevención no ámbito da seguridade vial.
- ou) Valorar, respectar e afianzar o patrimonio material e inmaterial de Galicia, e contribuír á súa conservación e mellora no contexto dun mundo globalizado.

d) Concreción para cada estándar de aprendizaxe avaliable de

1.- Temporalización

1ª Avaliación: Bloques 1,2

2ª Avaliación: Bloques 3,4

3ª Avaliación: Bloques 5,6

2.- Grao mínimo de consecución para superar a materia

<p>Coñecer, definir, comprender e explicar os conceptos básicos sobre:</p>	<p>O ser humano como corpo-mente</p> <p>As orixes da psicoloxía</p> <p>As distintas ramas da psicoloxía</p> <p>A relación da psicoloxía con outros saberes e ciencias</p> <p>A distinción entre sensación, percepción e conceptualización</p> <p>Memoria, atención e interese</p> <p>A aprendizaxe: aportacións significativas e factores que inflúen nela.</p> <p>A intelixencia e os seus factores.</p> <p>A resolución de problemas.</p> <p>A intelixencia emocional</p> <p>A motivación</p> <p>A frustración</p> <p>Emocións, sentimentos, estados de ánimo</p> <p>A personalidade, o carácter, o temperamento</p> <p>Psicoloxía e neurobioloxía: sistema nervioso, sistema endocrino.</p> <p>As grandes teorías sobre a psicoloxía</p> <p>Terapias de primeira, segunda e terceira xeración</p> <p>A dimensión social do ser humano</p>
<p>Aplicar o aprendido:</p>	<p>Emprega e define axeitadamente os conceptos básicos da materia.</p> <p>Coñece as principais ramas da psicoloxía e as dimensións teórica e práctica da psicoloxía.</p> <p>Coñece os principais autores e as súas principais achegas á psicoloxía.</p> <p>Coñece e comprende os métodos e obxectivos da psicoloxía.</p> <p>Coñece e comprende as principais teorías sobre os distintos aspectos do psiquismo humano.</p> <p>Elabora e presenta os traballos das tres avaliacións, investigando e recoñecendo a información relevante.</p> <p>Fai pequenas composicións e comentarios dos textos propostos.</p> <p>Identifica as cuestións dos exames e contesta adecuadamente.</p> <p>Propón exemplos de autoría propia para explicar a materia.</p> <p>Exprésase con claridade, precisión e corrección ortográfica e gramatical.</p>

3.- Procedementos e instrumentos de avaliación

Participación do alumnado no diálogo que se mantén na aula.

Realización de probas específicas.

Realización de traballos sobre a materia.

Psicología. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. A psicología como ciencia				
b e h l	B1.1. A psicología desde as súas orixes en Grecia ata o século XIX. B1.2. Constitución da psicología como saber autónomo: Wundt, Watson, James e Freud. B1.3. Diversidade de acepcións do termo psicología ao longo da súa evolución. B1.4. Obxecto propio da psicología. A psicología e outros saberes.	B1.1. Entender e apreciar a especificidade e a importancia do coñecemento psicolóxico, como ciencia que trata da conduta e os procesos mentais do individuo, valorando que se trata dun saber e unha actitude que estimula a crítica, a autonomía, a investigación e a innovación.	PSB1.1.1. Explica e constrúe un marco de referencia global da psicología, desde as súas orixes en Grecia (nas filosofías de Platón e Aristóteles), ata o seu recoñecemento como saber independente da man de Wundt, Watson, James e Freud, definindo as acepcións do termo psicología ao longo da súa evolución, desde o etimolóxico, como "ciencia da alma", aos achegados polas correntes actuais: condutismo, cognitivismo, psicanálise, humanismo ou Gestalt.	CAA
			PSB1.1.2. Recoñece e valora as cuestións e os problemas que investiga a psicología desde os seus inicios, distinguindo a súa perspectiva das proporcionadas por outros saberes.	CMCCT
d e l	B1.5. Obxectivos que caracterizan a psicología. B1.6. Facetas teórica e práctica da psicología, e ámbitos de aplicación. B1.7. Metodoloxías da investigación psicolóxica: métodos e obxectivos.	B1.2. Identificar a dimensión teórica e práctica da psicología, os seus obxectivos, as súas características e as súas ramas e técnicas de investigación, relacionándoas, como ciencia multidisciplinar, con outras ciencias cuxo fin é a comprensión dos fenómenos humanos, como a filosofía, a bioloxía, a antropoloxía, a economía, etc.	PSB1.2.1. Explica e estima a importancia dos obxectivos que caracterizan a psicología: describir, explicar, predicir e modificar.	CMCCT
			PSB1.2.2. Distingue e relaciona as facetas teórica e práctica da psicología, e identifica as ramas en que se desenvolven (clínica e da saúde, da arte, das actividades físico-deportivas, da educación, forense, da intervención social, ambiental, etc.), investigando e valorando a súa aplicación nos ámbitos de atención na comunidade, como na familia e na infancia, na terceira idade, en minusvalías, muller, xuventude, minorías sociais e inmigrantes, cooperación para o desenvolvemento, etc.	CSC
			PSB1.2.3. Describe e aprecia a	CAA

	Psicología. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			utilidade das técnicas e das metodoloxías de investigación psicolóxica, explicando as características de cada unha, como son os métodos comprensivos (introspección, fenomenoloxía, hermenéutica, test, entrevista persoal, dinámica de grupos, etc.) e os seus obxectivos (observación, descrición, experimentación, explicación, estudos de casos, etc.).	
a d e g h	<p>B1.8. Achegas máis importantes da psicoloxía na comprensión dos fenómenos humanos. Problemas tratados e conclusións ofrecidas.</p> <p>B1.9. Teorías psicolóxicas: psicanálise, condutismo, teoría cognitiva, Gestalt, humanismo e psicobioloxía.</p> <p>B1.10. Textos de autores como W. Wundt, S. Freud, A. Maslow, W. James e B. F. Skinner, entre outros.</p>	<p>B1.3. Recoñecer e expresar as achegas máis importantes da psicoloxía, desde os seus inicios ata a actualidade, identificando os principais problemas formulados e as solucións achegadas polas correntes psicolóxicas contemporáneas, e realizando unha análise crítica de textos significativos e breves de contido psicolóxico, identificando as problemáticas formuladas e relacionándoas co estudado na unidade.</p>	<p>PSB1.3.1. Explica e recoñece a importancia das achegas que a psicolóxica realizou na comprensión dos fenómenos humanos, identificando os problemas específicos dos que se ocupa e as conclusións achegadas.</p>	CCEC
			<p>PSB1.3.2. Utiliza a súa capacidade de aprender a aprender, realizando os seus propios mapas conceptuais, utilizando medios informáticos, acerca das seguintes teorías: psicanálise, condutismo, teoría cognitiva, Gestalt, humanismo e psicobioloxía.</p>	CAA
			<p>PSB1.3.3. Analiza e valora criticamente textos sobre os problemas, as funcións e as aplicacións da Psicoloxía de autores como W. Wundt, S. Freud, A. Maslow, W. James e B. F. Skinner, entre outros.</p>	CCL
			<p>PSB1.3.4. Utiliza a súa iniciativa para expor as súas conclusións argumentadamente, mediante presentacións gráficas, en medios audiovisuais.</p>	CD CSIEE
	Bloque 2. Fundamentos biolóxicos da conduta			
e g h i	<p>B2.1. Anatomía do encéfalo humano. Comparativa co doutros animais.</p> <p>B2.2. Filoxénese da evolución do cerebro humano e relación coa conduta.</p>	<p>B2.1. Explicar a evolución do cerebro humano desde un enfoque antropolóxico, distinguindo as súas características específicas das doutros animais, co fin de apreciar a importancia do desenvolvemento neurolóxico e as consecuencias que delas se derivan.</p>	<p>PSB2.1.1. Identifica, contrasta e valora a nivel anatómico diferentes tipos de encéfalos animais en comparación co humano, valéndose de medios documentais.</p>	CMCCT
			<p>PSB2.1.2. Investiga a través de internet a filoxénese humana e a evolución do cerebro, explicando e apreciando a relación directa que mantén co desenvolvemento da conduta humana.</p>	CD

Psicología. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
degi	B2.3. Morfoloxía da neurona. Sinapse, impulso nervioso e neurotransmisores. B2.4. Áreas do cerebro e as funcións que executan.	B2.2. Analizar e apreciar a importancia da organización do sistema nervioso central, fundamentalmente do encéfalo humano, distinguindo as localizacións e as funcións que determinan a conduta dos individuos	PSB2.2.1. Realiza unha presentación, con medios informáticos, en colaboración grupal, sobre a morfoloxía neuronal e a sinapse, describindo o proceso de transmisión sináptica e os factores que a determinan, o impulso nervioso e os neurotransmisores.	CD
			PSB2.2.2. Investiga e explica a organización das áreas cerebrais e as súas funcións, e localiza nun debuxo as devanditas áreas.	CMCCT
ehil	B2.5. Técnicas de investigación da actividade cerebral: anxiogramas, EEG, TAC, TEP, IRM, intervencións directas e estudo de casos. B2.6. Impulso que deron as técnicas de investigación do cerebro para o estudo do comportamento e a solución dalgunhas patoloxías.	B2.3. Entender e valorar as técnicas actuais de investigación do cerebro e o seu impacto no avance científico acerca da explicación da conduta e na superación dalgúns trastornos e dalgunhas doenzas mentais.	PSB2.3.1. Describe e compara as técnicas científicas de investigación do cerebro: anxiogramas, EEG, TAC, TEP, IRM, intervencións directas e estudo de casos.	CMCCT
			PSB2.3.2. Analiza e aprecia o impulso que estas técnicas de investigación cerebral lle deron ao coñecemento do comportamento humano e á solución dalgunhas patoloxías.	CSC
acegi	B2.7. Bases xenéticas da diferenza entre a conduta feminina e a masculina. B2.8. Doenzas causadas por alteracións xenéticas. Anomalía na conduta. Síndromes.	B2.4. Comprender e recoñecer algunhas das bases xenéticas que determinan a conduta humana, apreciando a relación de causa e efecto que pode existir entre ambas as dúas e destacando a orixe dalgunhas doenzas producidas por alteracións xenéticas.	PSB2.4.1. Explica a influencia dos compoñentes xenéticos que interveñen na conduta, e investiga e valora se estes teñen efectos distintivos entre a conduta feminina e a masculina.	CMCCT
			PSB2.4.2. Relaciona e aprecia a importancia das alteracións xenéticas coas doenzas que producen modificacións e anomalías na conduta, utilizando o vocabulario técnico preciso: mutación, trisomía, monosomía, deleción, etc.	CCL
			PSB2.4.3. Localiza e selecciona información en internet acerca de distintos tipos de doenzas causadas por alteracións xenéticas, tales como a síndrome de Down, a síndrome de Turner, a síndrome do miaño de gato ou a síndrome de Klinefelter, entre outras.	CD CMCCT
bcdh	B2.9. Sistema endócrino. Glándulas e hormonas, e influencia na conduta. Influencia na diferenza entre a conduta feminina e a masculina.	B2.5. Investigar e resumir a influencia do sistema endócrino sobre o cerebro e os comportamentos derivados diso, co fin de valorar a importancia da relación entre ambos.	PSB2.5.1. Realiza, en colaboración grupal, un mapa conceptual do sistema endócrino, apreciando a súa influencia na conduta humana e os seus trastornos, por exemplo: hipófise e depresión, tiroide e ansiedade, paratiroide e astenia, suprarrenais e delirios,	CMCCT CSIEE

Psicología. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			páncreas e depresión, sexuais e climaterio, etc.	
			PSB2.5.2. Investiga as diferenzas endocrinolóxicas entre homes e mulleres, e os seus efectos na conduta, valorando o coñecemento destas diferenzas como un instrumento que permite un entendemento e unha comprensión mellores entre as persoas de diferente sexo.	CSC
Bloque 3. Os procesos cognitivos básicos: percepción, atención e memoria				
b d e g h l m	B3.1. Percepción: elementos e fases do proceso. B3.2. Teorías sobre a percepción: asociacionismo, Gestalt, cognitivismo e neuropsicología. B3.3. Leis da percepción da Gestalt. B3.4. Ilusións ópticas e trastornos perceptivos. B3.5. Algúns fenómenos perceptivos: constancia perceptiva, percepción subliminar e extrasensorial, membro fantasma e percepción por estimulación eléctrica do cerebro (por exemplo, o ollo de Dobbelle), etc.	B3.1. Comprender a percepción humana como un proceso construtivo eminentemente subxectivo e limitado, no cal ten a súa orixe o coñecemento sobre a realidade, valorando o ser humano como un procesador de información.	PSB3.1.1. Distingue e relaciona os elementos que interveñen no fenómeno da percepción (estímulo, sentido, sensación e limiares de percepción), recoñecéndoo dentro das fases do proceso perceptivo (excitación, transdución, transmisión e recepción).	CMCCT
			PSB3.1.2. Compara e valora as achegas das principais teorías acerca da percepción: asociacionismo, Gestalt, cognitivismo e neuropsicología.	CAA CCEC
			PSB3.1.3. Elabora unha presentación con medios audiovisuais e en colaboración grupal, desenvolvendo a súa iniciativa persoal e as leis gestálticas da percepción, valorando a súa achega conceptual e identificando exemplos concretos de como actúan (por exemplo, a través de obras pictóricas ou fotografías).	CSIEE
			PSB3.1.4. Procura e selecciona información, utilizando páxinas web, acerca dalgúns tipos de ilusións ópticas, diferenciándoas dos trastornos perceptivos como as alucinacións e a agnosia.	CD
			PSB3.1.5. Comenta e aprecia algúns fenómenos perceptivos, como a constancia perceptiva, a percepción subliminar e extrasensorial, o membro fantasma e a percepción por estimulación eléctrica do cerebro (por exemplo, o ollo de Dobbelle) entre outros, e expón as súas conclusións a través de soportes de presentación informáticos.	CD
b	B3.6. Factores individuais e sociais	B3 2. Explicar e apreciar a	PSB3.2.1. Discirne e elabora	CSC

	Psicoloxía. 2º de bacharelato			
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
d e h	que inflúen na percepción.	relevancia das influencias individuais e sociais no fenómeno da percepción, valorando criticamente tanto os seus aspectos positivos como os negativos.	conclusións, en colaboración grupal, sobre a influencia dos factores individuais (motivación, actitudes e intereses) e sociais (cultura e hábitat) no fenómeno da percepción, utilizando, por exemplo, os experimentos sobre prexuízos realizados por Allport e Kramer.	
b d e g m	B3.7. A memoria. Atención e concentración. B3.8. Tipos de atención. B3.9. Alteracións da atención. B3.10. Tipos de memoria. Relación entre eles e utilidade que teñen na aprendizaxe humana. B3.11. Esquecemento: causas. B3.12. A memoria e os efectos producidos nela por desuso, interferencia, falta de motivación, etc. B3.13. Distorsións e alteracións da memoria.	B3.3. Coñecer e analizar a estrutura, os tipos e o funcionamento da memoria humana, investigando as achegas dalgunhas teorías actuais, co fin de entender a orixe e os factores que inflúen no desenvolvemento desta capacidade no ser humano, e utilizar as súas achegas na súa propia aprendizaxe.	PSB3.3.1. Relaciona os conceptos de atención e concentración como puntos de partida da memoria, distinguindo os tipos de atención e os tipos de alteración que poden sufrir.	CCL
			PSB3.3.2. Utiliza a súa iniciativa persoal para deseñar e elaborar, con medios informáticos, un cadro comparativo sobre diferentes tipos de memoria (sensorial, MCP e MLP), analizando a correspondencia entre elas e valorando a utilidade que teñen na aprendizaxe humana.	CSIEE
			PSB3.3.3. Procura e selecciona información en páxinas web e libros especializados, acerca das principais causas do esquecemento, tales como as fisiolóxicas, as producidas por lesións, por represión, por falta de procesamento, por contexto inadecuado, etc., e elabora conclusións.	CAA CD
			PSB3.3.4. Analiza e valora a importancia dalgúns dos efectos producidos na memoria por desuso, interferencia, falta de motivación, etc., e expón as súas consecuencias de xeito argumentado.	CCL
			PSB3.3.5. Exemplifica, a través de medios audiovisuais, algunhas distorsións ou alteracións da memoria, como a amnesia, a hipernesia, a paramnesia e os falsos recordos, desenvolvendo a súa capacidade emprendedora.	CD
Bloque 4. Procesos cognitivos superiores: aprendizaxe, intelixencia e pensamento				
b d e g h	B4.1. Teorías da aprendizaxe: condicionamento clásico; aprendizaxe por ensaio-erro; condicionamento instrumental; teoría cognitiva; aprendizaxe social.	B4.1. Explicar as principais teorías sobre a aprendizaxe, identificando os factores que cada unha delas considera determinantes neste proceso, co obxecto de iniciarse na comprensión deste fenómeno e	PSB4.1.1. Utiliza a súa iniciativa persoal para confeccionar, utilizando medios informáticos, un cadro comparativo das teorías da aprendizaxe: condicionamento clásico (Pavlov e Watson); aprendizaxe por ensaio-erro	CSIEE

Psicoloxía. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
m	<p>B4.2. Técnicas de condicionamento na publicidade.</p> <p>B4.3. Factores que inflúen na aprendizaxe: coñecementos previos adquiridos, capacidades, personalidade, estilos cognitivos, motivación, actitudes e valores.</p>	<p>das súas aplicacións no campo social, e utilizar os seus coñecementos para mellorar a súa propia aprendizaxe.</p>	<p>(Thorndike); condicionamento instrumental (Skinner); teoría cognitiva (Piaget); Gestalt (Khöler); aprendizaxe social ou vicaria (Bandura), etc.</p>	
			<p>PSB4.1.2. Analiza e aprecia os resultados da aplicación das técnicas de condicionamento na publicidade, mediante a localización destas últimas en exemplos de casos concretos, utilizados nos medios de comunicación audiovisual.</p>	<p>CCEC CD</p>
			<p>PSB4.1.3. Describe e valora a importancia dos factores que inflúen na aprendizaxe, como por exemplo os coñecementos previos adquiridos, as capacidades, a personalidade, os estilos cognitivos, a motivación, as actitudes e os valores.</p>	<p>CCL</p>
b d e g m	<p>B4.4. Teorías actuais sobre a intelixencia: teoría factorial de Spearman, multifactorial de Thurstone, e teorías de Cattell, Vernon, Sternberg, Gardner, etc.</p> <p>B4.5. Fases do desenvolvemento da intelixencia segundo J. Piaget.</p> <p>B4.6. O CI e os problemas da medición da intelixencia.</p> <p>B4.7. Procesos cognitivos superiores: pensamento, razoamento e creatividade.</p>	<p>B4.2. Comprender os procesos cognitivos superiores do ser humano, como a intelixencia e o pensamento, mediante o coñecemento dalgunhas teorías explicativas da súa natureza e o seu desenvolvemento, distinguindo os factores que inflúen nel e investigando a eficacia das técnicas de medición utilizadas e o concepto de CI, co fin de entender esta capacidade humana.</p>	<p>PSB4.2.1. Elabora mapas conceptuais dalgunhas das actuais teorías sobre a intelixencia, valorando as achegas que no seu estudo tivo cada unha delas, como por exemplo a teoría factorial de Spearman, a multifactorial de Thurstone e as de Cattell, Vernon, Sternberg, Gardner, etc.</p>	<p>CAA</p>
			<p>PSB4.2.2. Utiliza súa iniciativa persoal para elaborar un esquema explicativo sobre as fases do desenvolvemento da intelixencia segundo J. Piaget, valorando a importancia das influencias xenéticas e do medio neste proceso.</p>	<p>CSIEE</p>
			<p>PSB4.2.3. Investiga, en páxinas de internet, o que é o CI e a escala de Stanford-Binet, que clasifica estes valores desde a deficiencia profunda ata a superdotación, apreciando a obxectividade real dos seus resultados e examinando criticamente algunhas técnicas de medición da intelixencia.</p>	<p>CD</p>
			<p>PSB4.2.4. Analiza o que é o pensamento, apreciando a validez tanto do razoamento como da creatividade na resolución de problemas e na toma de decisións.</p>	<p>CCEC</p>
b	B4.8. A intelixencia emocional e as	B4.3. Recoñecer e valorar a	PSB4 3.1. Valora a importancia das	CAA

Psicología. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
h	súas competencias.	importancia da intelixencia emocional no desenvolvemento psíquico da persoa.	teorías de Gardner e Goleman, realizando un esquema das competencias da intelixencia emocional e a súa importancia no éxito persoal e profesional.	
a b h m	B4.9. Posibilidades, alcance, límites e perigos da intelixencia artificial.	B4.4. Reflexionar sobre as posibilidades da intelixencia artificial e vulgar criticamente os seus alcances e os seus límites, co fin de evitar a equivocada humanización das máquinas pensantes e a deshumanización das persoas.	PSB4.4.1. Avalía, en traballo grupal, as vertentes positivas e negativas das aplicacións da intelixencia artificial, así como os perigos que pode representar pola súa capacidade para o control do ser humano, invadindo a súa intimidade e a súa liberdade.	CMCCT CSIEE
Bloque 5. A construción do ser humano. Motivación, personalidade e afectividade.				
b d e g m	B5.1. Teorías sobre a motivación: homeostática; das necesidades; do incentivo; cognitivas; psicanalíticas; humanistas. B5.2. Causas da frustración. Clasificación dos conflitos de Lewin. B5.3. Alternativas á frustración: agresión, logro indirecto, evasión, depresión ou aceptación. B5.4. Motivación e consecución de logros no ámbito laboral e no educativo.	B5.1. Explicar e valorar a importancia da motivación, a súa clasificación e a súa relación con outros procesos cognitivos, desenvolvendo os supostos teóricos que a explican e analizando as deficiencias e os conflitos que no seu desenvolvemento conducen á frustración.	PSB5.1.1. Utiliza e selecciona información acerca das teorías da motivación (homeostática; das necesidades; do incentivo; cognitivas; psicanalíticas; humanistas), utilizando mapas conceptuais, e elabora conclusións.	CAA
			PSB5.1.2. Recorre á súa iniciativa para realizar unha presentación, con medios informáticos, acerca das causas da frustración, partindo da clasificación dos conflitos de Lewin e valorando as respostas alternativas a esta, como a agresión, o logro indirecto, a evasión, a depresión ou a súa aceptación (tolerancia á frustración).	CSIEE
			PSB5.1.3. Argumenta, en colaboración grupal, sobre a importancia da motivación no ámbito laboral e educativo, analizando a relación entre motivación e consecución de logros.	CSIEE
b d e g m	B5.5. Teorías da personalidade B5.6. Fases do desenvolvemento da personalidade B5.7. Métodos de avaliación da personalidade e as súas limitacións. B5.8. Relación entre a conciencia e os procesos inconscientes. B5.9. Drogas; alteracións de conciencia e de personalidade. B5.10. Identidade e autoestima.	B5.2. Comprender o que é a personalidade, analizando as influencias xenéticas, ambientais e culturais sobre as que se edifica, as teorías que a estudan e os factores motivacionais, afectivos e cognitivos necesarios para a súa axeitada evolución, en cada fase do seu desenvolvemento.	PSB5.2.1. Describe, establecendo semellanzas e diferenzas, as teorías da personalidade, como as provenientes da psicanálise, o humanismo, as tipoloxías, o cognitivismo e o conductismo, valorando as achegas que cada unha delas realizou no coñecemento da natureza humana.	CAA
			PSB5.2.2. Recorre á súa iniciativa persoal para realizar unha presentación, a través de medios audiovisuais, sobre as fases do desenvolvemento da personalidade, por exemplo	CSIEE

Psicoloxía. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			segundo a teoría psicanalista, e elaborar conclusións sobre os cambios que se producen en cada unha delas.	
			PSB5.2.3. Analiza, valorando criticamente, as limitacións dalgunos métodos e estratexias para a avaliación da personalidade, como son as probas proxectivas (test de Rorschach, TAT, test da frustración de Rosenzweig, etc.), as probas non proxectivas (16 FP, NEO-PI-R e MMPI) e as técnicas fisiolóxicas (tomografías, etc.).	CMCCT
			PSB5.2.4. Diserta sobre a complexa relación entre a función da conciencia e os procesos inconscientes, analizando algúns fenómenos inconscientes, como os soños ou a hipnose.	CCL
			PSB5.2.5. Investiga, en traballo grupal, sobre os estados alterados de conciencia provocados polas drogas, valorando criticamente a súa influencia nas alteracións da personalidade, e presenta as súas conclusións de maneira argumentada.	CSC
			PSB5. 2.6. Indaga sobre a relación entre identidade e autoestima, valorando criticamente a importancia do concepto de si mesmo/a e as repercusións que iso ten no desenvolvemento persoal e vital.	CSIEE
b c e g h m	B5.11. Perspectivas, modelos de estudo e métodos usados para tratar as psicopatoloxías. B5.12. Trastornos en relación ás necesidades biolóxicas e ás adicións. B5.13. Trastornos en relación ás emocións. B5.14. Trastornos en relación a elementos corporais. B5.15. Trastornos en relación á personalidade. B5.16. Trastornos en relación ao desenvolvemento evolutivo.	B5.3. Entender e reflexionar sobre a complexidade que implica definir o que é un trastorno mental, describindo algúns dos factores xenéticos, ambientais e evolutivos implicados, co fin de comprender as perspectivas psicopatolóxicas e os seus métodos de estudo.	PSB5.3.1. Describe perspectivas e modelos de estudo da psicopatoloxía, e reflexiona sobre os métodos utilizados por cada unha delas.	CMCCT
			PSB5.3.2. Utiliza a súa iniciativa persoal para realizar un cadro esquemático, en colaboración grupal e utilizando medios informáticos, acerca das características relativas a algúns tipos de trastornos, por exemplo os asociados ás necesidades biolóxicas e ás adicións (sexuais, alimentarias, drogodependencias, etc.), ás emocións (ansiedade e depresión), a elementos corporais (psicosomáticos, somatomorfos e dissociativos), á personalidade (esquizoide, paranoide, limítrofe,	CAA

Psicología. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			dependente, narcisista, antisocial, etc.), ao desenvolvemento evolutivo (autismo, atraso mental, déficit de atención e hiperactividade, da aprendizaxe, asociados á vellez), etc.	
b d e g h	B5.17. Compoñentes hereditarios e aprendidos dos afectos. B5.18. Relación entre emoción e cognición. B5.19. Emocións primarias, secundarias e autoconscientes. B5.20. Teorías sobre a emoción, como experiencia, como comportamento ou como suceso fisiolóxico. A psicoafectividade e o equilibrio da persoa. B5.21. Trastornos e problemas emocionais.	B5.4. Recoñecer e valorar os tipos de afectos, así como a orixe dalgúns trastornos emocionais, co obxecto de espertar o seu interese polo desenvolvemento persoal desta capacidade.	PSB5.4.1. Explica os tipos de afectos (sentimento, emoción e paixón), especificando os seus determinantes hereditarios e aprendidos, e analizando a relación entre emoción e cognición.	CCL
			PSB5.4.2. Describe as emocións primarias (medo, noxo, alegría, tristura, ira, sorpresa, etc.) e secundarias (ansiedade, hostilidade, humor, felicidade, amor, etc.), distinguíndoas das emocións autoconscientes (culpa, vergoña, orgullo, etc.).	CCL
			PSB5.4.3. Realiza un cadro comparativo sobre as teorías sobre a emoción, por exemplo como experiencia, como comportamento ou como suceso fisiolóxico, valorando a importancia da psicoafectividade no equilibrio da persoa.	CSC
			PSB5.4.4. Investiga, a través de internet, algúns trastornos emocionais (indiferenza emocional, dependencia afectiva, trastorno maníaco-depresivo, descontrol emotivo, etc.) e problemas emocionais (medo, fobias, ansiedade, estrés, depresión, etc.), exemplificando a través dalgún soporte audiovisual, e elabora as súas conclusións.	CD
b e m	B5.22. Importancia da afectividade e da sexualidade na maduración da persoa. Psicología da sexualidade. B5.23. Comunicación emocional: linguaxe verbal e non verbal.	B5.5. Coñecer a importancia que na maduración da persoa teñen as relacións afectivas e sexuais, analizando criticamente os seus aspectos fundamentais.	PSB5.5.1. Identifica e aprecia a importancia que, no desenvolvemento e na maduración da persoa, teñen a afectividade e a sexualidade, como dimensións esenciais do ser humano, e describe os aspectos fundamentais da psicología da sexualidade: fisioloxía da resposta sexual, conduta sexual, etc.	CSC
			PSB5.5.2. Diserta sobre a importancia da linguaxe verbal e non verbal como medios de comunicación emocional na nosa vida cotiá, e expón de xeito claro e argumentado as súas	CCL

Psicología. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			conclusións.	
Bloque 6. Psicología social e das organizacións				
a b c g	<p>B6.1. Impacto das diferenzas culturais no comportamento individual: a súa influencia nos esquemas cognitivos, na personalidade e na vida afectiva.</p> <p>B6.2. Proceso de socialización. Influencia no desenvolvemento persoal dos grupos, os papeis e os status sociais.</p> <p>B6.3. Orixe social das actitudes persoais. Influencia en condutas violentas en distintos ámbitos.</p> <p>B6.4. Roles sociais de xénero e as súas consecuencias no pensamento e na conduta do home e da muller</p>	<p>B6.1. Comprender e apreciar a dimensión social do ser humano, e entender o proceso de socialización como a interiorización das normas e valores sociais, apreciando a súa influencia na personalidade e na conduta das persoas.</p>	<p>PSB6.1.1. Analiza e valora as diferenzas culturais e o seu impacto no comportamento das persoas ao exercer a súa influencia nos esquemas cognitivos, a personalidade e a vida afectiva do ser humano.</p>	CSC
			<p>PSB6.1.2. Realiza unha presentación, colaborando en grupo e utilizando medios informáticos, sobre o proceso de socialización humana e a influencia dos grupos, os papeis e os status sociais no desenvolvemento da persoa.</p>	CD
			<p>PSB6.1.3. Investiga acerca da orixe social das actitudes persoais, valorando a súa utilidade para a predición da conduta humana e a súa influencia en condutas de violencia escolar, laboral, doméstica e de xénero, entre outras.</p>	CSC
a b c d e g h m	<p>B6.5. Procesos psicolóxicos de masas: impulsividade, intolerancia, inconsciencia, falta de perseveranza, volubidade e falta de capacidade crítica.</p> <p>B6.6. Estudo psicolóxico das masas de Gustav Le Bon. Contaxio de sentimentos e emocións, e perda temporal da personalidade individual e consciente da persoa.</p> <p>B6.7. Psicología de Erikson e a súa explicación das condutas radicais e irracionais nalgúns grupos.</p> <p>B6.8. Medidas para previr a conversión das persoas en masa.</p>	<p>B6.2. Coñecer e valorar os procesos psicolóxicos das masas, a súa natureza, as características e as pautas de comportamento, co fin de evitar as situacións de vulnerabilidade en que da persoa poida perder o control sobre os seus propios actos.</p>	<p>PSB6.2.1. Procura e selecciona información en internet acerca das características da conduta do individuo inmerso na masa, tales como impulsividade, intolerancia, inconsciencia, falta de perseveranza, volubidade e falta de capacidade crítica, entre outras.</p>	CD
			<p>PSB6.2.2. Utiliza e selecciona información acerca do estudo psicolóxico das masas, realizado por Gustav Le Bon, e elabora conclusións acerca do poder da persuasión, o contaxio de sentimentos e emocións que se produce nas masas e os seus efectos na perda temporal da personalidade individual e consciente da persoa.</p>	CSC
			<p>PSB6.2.3. Indaga na psicología de Erikson e destaca algunhas das causas psicolóxicas explicativas que sinala acerca dos actos terroristas ou do pensamento radical e irracional que se pon de manifesto en seguidores/as de equipos deportivos, artistas, grupos políticos, relixiosos, etc.</p>	CSC
			<p>PSB6.2.4. Elabora conclusións, en</p>	CSC

Psicoloxía. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			colaboración grupal, e formula pautas de conduta preventivas co fin de evitar que as persoas se convertan en parte da masa, perdendo o control da súa conduta, dos seus pensamentos e dos seus sentimentos.	
b e h m	<p>B6.9. Aplicación da Psicoloxía no mundo laboral. Recursos humanos: selección de persoal, integración na empresa, e evolución persoal e profesional.</p> <p>B6.10. Aplicación da psicoloxía no mundo laboral. Factores psicolóxicos e desenvolvemento laboral: adaptación, innovación, traballo colaborador, xestión de coñecementos, creatividade, autoestima, proposición de retos, motivación, fomento da participación, autonomía e xeración de ambientes creativos.</p> <p>B6.11. Aplicación da psicoloxía no mundo laboral. Riscos da saúde psicolóxica laboral.</p>	<p>B6.3. Entender e describir a importancia da psicoloxía no campo laboral e o desenvolvemento das organizacións, reflexionando sobre a importancia do liderado como condición necesaria para a xestión das empresas, reflexionando sobre os erros psicolóxicos que se producen na súa xestión e procurando os recursos axeitados para afrontar os problemas.</p>	<p>PSB6.3.1. Comenta e aprecia a importancia da aplicación da psicoloxía no mundo laboral, en temas tales como os aspectos psicolóxicos que inflúen na produtividade e no desenvolvemento empresarial, a importancia dos métodos e das técnicas psicolóxicas para a selección de persoal segundo os perfís laborais e a resolución de conflitos, etc.</p>	CSIEE
			<p>PSB6.3.2. Procura e selecciona información sobre recursos humanos: selección de persoal e desenvolvemento de programas profesionais favorecedores da integración do persoal traballador na empresa, e a súa evolución persoal e profesional.</p>	CSIEE
			<p>PSB6.3.3. Describe a importancia dos factores psicolóxicos que inflúen no desenvolvemento laboral, como a adaptación, a innovación, o traballo colaborador, a xestión de coñecementos, a creatividade e a autoestima, identificando factores fundamentais, como a proposición de retos, a motivación, o fomento da participación, a autonomía e a xeración de ambientes creativos, mediante exemplos de casos concretos e reflexionando criticamente sobre a súa aplicación en diversos ámbitos de traballo.</p>	CCL
			<p>PSB6.3.4. Investiga, en páxinas de internet, acerca dos principais riscos da saúde laboral, como son o estrés, a ansiedade, o mobbing e a síndrome de Burnout.</p>	CD

Indicadores de logro para toda a materia

Emprega e define axeitadamente os conceptos básicos da materia.

Coñece as principais ramas da psicoloxía e as dimensións teórica e práctica da psicoloxía.

Coñece os principais autores e as súas principais achegas á psicoloxía.

Coñece e comprende os métodos e obxectivos da psicoloxía.

Coñece e comprende as principais teorías sobre os distintos aspectos do psiquismo humano.

Elabora e presenta os traballos das tres avaliacións, investigando e recoñecendo a información relevante.

Fai pequenas composicións e comentarios dos textos propostos.

Identifica as cuestións dos exames e contesta adecuadamente.

Propón exemplos de autoría propia para explicar a materia.

Exprésase con claridade, precisión e corrección ortográfica e gramatical.

e) Concrecións metodolóxicas que require a materia

“Esta adquisición das competencias clave, coa súa vertente de logro dos obxectivos da etapa en que se sitúa, debe desenvolverse preferentemente desde un punto de vista eminentemente disciplinar e transversal. Esta metodoloxía pasa pola xeración de tarefas ou situacións-problema, suscitadas cun obxectivo concreto, que o alumnado debe resolver facendo un uso axeitado de distintos tipos de coñecementos, destrezas, actitudes e valores, sen deixar de pensar no respecto polos diversos ritmos e estilos de aprendizaxe, mediante prácticas de traballo individual e cooperativo. Agora ben, esta metodoloxía require, pola parte docente, unha reflexión e unha revisión permanentes da súa tarefa e a procura, tamén decidida, de criterios comúns e consensuados que permitan, finalmente, abordar un tratamento integrado das competencias, facendo unha realidade palpable a construción colaborativa do coñecemento.”

Dado o carácter humanístico-científico desta disciplina, cremos que debe desenvolverse preferentemente desde un punto de vista transversal e práctico. A fin de proporcionarlle ao alumnado un contexto en función dos seus intereses académicos e persoais, os traballos propostos terán un desenvolvemento transversal que permita, por unha parte, adquirir os coñecementos disciplinares e, por outra, aplicarlos a contextos culturais, sociais ou disciplinares do seu interese. Esta metodoloxía pasa pola xeración de tarefas ou situacións-problema que o alumnado deberá resolver facendo un uso axeitado dos coñecementos disciplinares e integrando diferentes competencias. Inclúe prácticas de traballo individual e cooperativo e exames para comprobar o grado de adquisición de coñecementos do alumnado. A lectura de libros será voluntaria para promover a dimensión lúdica de adquirir coñecementos e cultura.

Incluiranse nas clases prácticas de mindfulness como propostas de autocoidado e método de autoconhecimento.

a) Materiais e recursos metodolóxicos que se van a empregar

Libro de referencia: A. Triglia y otros: *Psicológicamente hablando*. Ed. Paidós, 2016

Materiais aportados pola profesora.

Textos dos autores básicos do programa.

TIC: Aula Virtual. Todo o alumnado de 2º Bacharelato ten acceso á AV. Na AV aparecerán os contidos da materia, as tarefas encargadas e os materiais necesarios para ó alumnado. Os traballos, cuestionarios e outras tarefas escritas realizaranse e entregaranse á profesora mediante á AV. O alumnado tamén poderá empregala para facer consultas e comunicarse coa profesora se non puidera asistir ás clases presenciais. Sempre que sexa posible e para protexer á saúde do alumnado e da profesora, todo o traballo escrito do alumnado e todas as instrucións da profesora entregarase de xeito dixital mediante a AV ou o correo electrónico.

Información sobre lecturas de interese para o alumnado, sempre voluntarias.

Incluiranse nas clases prácticas de mindfulness como propostas de autocoidado e método de autoconhecimento.

g) Criterios sobre a avaliación, cualificación e promoción do alumnado

A avaliación do alumnado abranguerá:

A participación nos diálogos e debates que se manteñan na aula.

A aportación de materiais e as lecturas voluntarias.

As probas escritas. A lo menos haberá unha por avaliación trimestral. As probas escritas poderán adoptar a forma de traballos de investigación, aplicación e reflexión sobre os contidos da materia, de xeito que a elaboración dos traballos sexa instrumento de aprendizaxe para os alumnos e as alumnas tanto como de avaliación. O alumnado poderán ser interrogado sobre os contidos e a elaboración dos traballos para demostrar a súa autoría a satisfacción da profesora.. Valorarase a completude, a persoalización dos contidos, a calidade da redacción, amosar competencia emprendedora e de aprender a aprender, a iniciativa e o espírito crítico.

En todos os traballos e probas escritas avaliarase de xeito especial a corrección no emprego da terminoloxía propia da materia .

A recuperación das avaliacións suspensas consistirá nunha proba escrita.

Tanto en maio como en xuño, o alumnado que non teña superada a materia fará unha proba escrita.

CUALIFICACIÓN:

1.- Cualificacións trimestrais:

Participación nos diálogos e debates e, en xeral, amosar interese pola materia 10 %

Aportación de materiais e lecturas voluntarias 10 %

Realización das tarefas de investigación e preparación das clases 20%

Probas escritas 60%

2.- Cando unha avaliación suspensa non sexa recuperada terase en conta para a cualificación final da Avaliación Ordinaria a nota máis alta. Para a media aritmética da Avaliación Ordinaria teranse en conta as cualificacións máis altas (sexan previas ou posteriores ao redondeo) das avaliacións ou recuperacións e se o resultado fora inferior a 4,5 o alumno ou alumna terá dereito a unha proba final escrita.

3.- A cualificación da Avaliación Extraordinaria farase sobre unha proba escrita.

4.- Recuperacións: O alumnado que suspenda unha avaliación fará unha proba escrita ou un pequeno traballo escrito para recuperala.

5.- Redondeo: Decimais iguais ou superiores a 0,5 redondeados ao enteiro superior. Decimais inferiores a 0,5 redondeados ao enteiro inferior.

6.- Fraudes nas probas: A cualificación da totalidade da proba será 0. Cando o traballo ou proba sexa confeccionado fora da aula ou empregando medios ou canles dixitais para a súa entrega, a profesora poderá facer unha entrevista ao alumno ou alumna para comprobar a autoría do mesmo.

h) Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente

	ESCALA			
	1	2	3	4
1. O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado.				
2. Conseguiuse crear o interese que favoreceu a aprendizaxe.				
3. Conseguiuse motivar para lograr a aplicación e transferencia do coñecemento.				
4. Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado.				
5. Adoptáronse as medidas curriculares adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
6. Atendeuse adecuadamente a diversidade do alumnado.				
7. Usáronse distintos instrumentos de avaliación.				
8. Correspondeuse o traballo do alumnado dentro do grupo coa avaliación obxectiva da				
9. A avaliación foi obxectiva.				
10. A asistencia e compromiso coa materia foi a adecuada.				

	ESCALA			
	1	2	3	4
1. Como norma xeral, fanse explicacións xerais para todo o alumnado.				
2. Ofrécenselle a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa.				
3. Elabóranse actividades atendendo á diversidade.				
4. Elabóranse probas de avaliación adaptadas ás necesidades do alumnado con NEAE.				
5. Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas para tratar.				
6. Combínase o traballo individual e en equipo.				
7. Poténcianse estratexias de animación á lectura.				
8. Poténcianse estratexias tanto de expresión como de comprensión oral e escrita.				
9. Incorpóranse as TIC aos procesos de ensino-aprendizaxe.				
10. Préstase atención aos elementos transversais vinculados a cada estándar.				
11. Ofrécenselle ao alumnado de forma rápida os resultados das probas, traballos etc.				
12. Analízanse e coméntanse co alumnado os aspectos máis significativos derivados da				
13. Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus acertos e				
14. Grao de implicación do profesorado nas funcións de tutoría e orientación.				
15. Os materiais son axeitados ás capacidades do alumnado e aos contidos da				
16. Os cuestionarios son adecuados a cada bloque temático.				
17. Avaliase a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación...				

A práctica docente avaliarase con relación aos momentos de exercicio seguintes:

- 1.- Programación: para facilitar a corrección, aplicación e elaboración da dos vindeiros cursos.
- 2.- Desenvolvemento das clases, actividades, contidos e temporalización.
- 3.- Avaliación: valoración dos procedementos de avaliación, recuperación e cualificación e información ao alumnado sobre os mesmos.

i) Organización das actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes.

Non é pertinente.

j) Organización dos procedementos que lle permitan ao alumnado acreditar os coñecementos necesarios en determinadas materias, no caso do bacharelato.

Non é pertinente

k) Deseño da avaliación inicial e medidas individuais ou colectivas que se poidan adoptar como consecuencia dos seus resultados

A avaliación inicial fundaméntase na rutina de pensamento KWL e concretarase nun cuestionario sobre os coñecementos previos, o interese pola materia e o motivo polo que o alumnado escolleu a optativa de Psicoloxía. A consulta dos expedientes académicos e a información que o profesorado de cursos anteriores e o Departamento de orientación proporcionen servirá tamén de orientación para enfocar a materia.

l) Medidas de atención á diversidade

Para calquera alumno ou alumna que precise dalgunha medida especial, consultarase co Departamento de Orientación segundo as directrices do Plan de Atención á Diversidade e adaptaranse a duración dos exames e a formulación dos mesmos. O profesorado elaborará os correspondentes planes e informes para todo o alumnado que precise alguna medida especial (Informe Individual Final sobre medidas de Reforzo Educativo).

M) Concreción dos elementos transversais

O pensamento autónomo, crítico e rigoroso e o uso de hábitos de investigación fomentárase en todos os traballos propostos. Especialmente deseñárase unha proposta de tarefa que teña en conta a reflexión metacognitiva que axude ao alumnado a aprender por si mesmo e transferir o aprendido.

n) Actividades complementarias e extraescolares programadas polo departamento

No curso 2022-2023 non se prevén actividades.

o) Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións didácticas

Como é preceptivo, unha reunión do Departamento de cada mes lectivo terá na orde do día a revisión e seguimento da programación. Ao rematar o curso, a Memoria do Departamento será o mellor instrumento para valorar e avaliar a programación e propor as correccións e melloras que se farán na seguinte programación.

MATERIA: ÉTICA E FILOSOFÍA DO DEREITO 2º BACHARELATO

a) Introducción e contextualización

CENTRO: Ies Isaac Díaz Pardo

LOCALIDADE: Sada, A Coruña

CURSO: 2º BACHARELATO

GRUPOS: 1

PROFESORA: Elisa Bentos-Pereyra Rey

“A materia de Ética e Filosofía do Dereito está deseñada para dotar o alumnado de instrumentos e ferramentas de análise que lle permitan abordar dun xeito máis consciente e racional os distintos niveis de códigos normativos dos que está entretecida a vida nas sociedades contemporáneas, complexas e plurais no moral e no ideolóxico. Estas ferramentas inclúen as teses e os conceptos básicos legados polos principais teóricos que reflexionaron sobre o feito moral e sobre as normas xurídicas.

No que ten que ver coa ética, a materia debe contribuír ao desenvolvemento da conciencia crítica do alumnado e da súa capacidade para elaborar racional e autonomamente principios e normas universais.

Polo que se refire á filosofía do dereito, con ela tamén se pretende ofrecerlle ao alumnado de bacharelato interesado nas ciencias xurídicas unha primeira aproximación ao mundo do dereito, no que atinxe tanto á súa caracterización, á súa estrutura e á súa dinámica, como á problemática da súa validez, do seu sentido e da súa xustificación.

Por último, a materia pretende que o alumnado reflexione sobre os ámbitos da xustiza, a democracia e os dereitos humanos, como espazos ideais de contacto entre o xurídico, o político e o moral, que deben funcionar como metas e patróns de todo proxecto práctico.”

b) Contribución ao desenvolvemento das competencias clave

Enténdese por competencia a capacidade de poñer en práctica de forma integrada, en contextos e situacións diferentes, os coñecementos, as habilidades e as actitudes persoais adquiridos durante a etapa educativa, co fin de lograr a realización adecuada de actividades e a resolución eficaz de problemas complexos.

As competencias teñen tres compoñentes: un saber (un contido), un saber facer (un procedemento, unha habilidade, unha destreza, etc.) e un saber ser ou saber estar (unha actitude determinada).

Esta materia contribúe ao desenvolvemento das competencias clave do bacharelato pola súa propia natureza e polo xeito que está articulada, e permite o desenvolvemento persoal e social como cidadán ou cidadá, así como o desenvolvemento profesional no futuro, xa que,

como materia terminal do bacharelato, adquire tamén a dimensión de propedéutica para un amplo abano de estudos e profesións posteriores. Ética e filosofía do dereito permítelles aos alumnos e ás alumnas de bacharelato contribuír á consecución das seguintes competencias:

- a) A competencia en comunicación lingüística, a través de disertacións, argumentacións, análises de textos relevantes, definicións de termos, diálogos, exposicións orais e escritas, ensaios filosóficos, etc.
- b) As competencias sociais e cívicas preséntanse asociadas a numerosos estándares de aprendizaxe da materia que poñen o alumnado en relación co proceso de formación e transformación da sociedade humana desde as súas orixes, e permiten coñecer os seus problemas e as respostas que se deron ao longo da historia.
- c) A competencia de aprender a aprender contribúe a que o alumnado sexa quen de aprender por si mesmo, ao consolidar esta faceta noutros ámbitos, así como de cara ao futuro. Xa que logo, pídesse reflexionar, aprender en equipo, comprender e explicar, etc.
- d) A competencia dixital desenvólvese realizando traballos colectivos a través da TIC, utilizando ferramentas informáticas para realizar presentacións, procuras en internet, etc.
- e) Foméntase tamén a consecución, entre outras, da competencia de conciencia e expresións culturais, xa que se recorre constantemente ao diálogo entre épocas e autores/as anteriores, facendo unha revisión das súas achegas ao ámbito das expresións culturais a nivel histórico.

“No que respecta ás competencias asociadas aos estándares de aprendizaxe, procurouse que o alumnado se embarcase en procesos que permitirán mellorar as súas competencias clave e, malia estaren presentes as competencias sociais e cívicas, e a de comunicación lingüística, en case a totalidade dos estándares, por ser a materia que é, moitos deses procesos afondan na súa competencia dixital e no fomento da creatividade e do sentido da iniciativa. A competencia de aprender a aprender é unha constante nas materias de índole filosófica; a de conciencia e expresións culturais trabállase non só no que respecta ao patrimonio cultural filosófico, senón tamén na comparación dos sistemas normativos occidentais cos doutras culturas. Por outra banda, aínda que a materia estea bastante arredada dos contidos máis afíns ás competencias matemáticas e científico-tecnolóxicas, intentouse promover as actitudes de rigor no uso de conceptos, de respecto polos datos e de solidez argumental, ademais de valorar os intentos metodolóxicos das teorías do dereito, para establecer as bases dunha verdadeira ciencia xurídica.”

c) Concreción de ser o caso, dos obxectivos para o curso

- a) Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha conciencia cívica responsable, inspirada polos valores da Constitución española e do Estatuto de autonomía de Galicia, así como polos dereitos humanos, que fomente a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa e favoreza a sostibilidade.
- b) Consolidar unha madurez persoal e social que lle permita actuar de forma responsable e autónoma e desenvolver o seu espírito crítico. Ser capaz de prever e resolver pacificamente os conflitos persoais, familiares e sociais.
- c) Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, analizar e valorar criticamente as desigualdades e discriminacións existentes e, en particular, a violencia contra a muller, e impulsar a igualdade real e a non discriminación

das persoas por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, con atención especial ás persoas con discapacidade.

- d) Afianzar os hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para o eficaz aproveitamento da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- e) Dominar, tanto na súa expresión oral como na escrita, a lingua galega e a lingua castelá.
- f) Expresarse con fluidez e corrección nunha ou máis linguas estranxeiras.
- g) Utilizar con solvencia e responsabilidade as tecnoloxías da información e da comunicación.
- h) Coñecer e valorar criticamente as realidades do mundo contemporáneo, os seus antecedentes históricos e os principais factores da súa evolución. Participar de xeito solidario no desenvolvemento e en mellóraa da súa contorna social.
- i) Acceder aos coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais, e dominar as habilidades básicas propias da modalidade elixida.
- j) Comprender os elementos e os procedementos fundamentais da investigación e dos métodos científicos. Coñecer e valorar de forma crítica a contribución da ciencia e da tecnoloxía ao cambio das condicións de vida, así como afianzar a sensibilidade e o respecto cara ao medio ambiente e a ordenación sostible do territorio, con especial referencia ao territorio galego.
- k) Afianzar o espírito emprendedor con actitudes de creatividade, flexibilidade, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun mesmo e sentido crítico.
- l) Desenvolver a sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, como fontes de formación e enriquecemento cultural.
- m) Utilizar a educación física e o deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social, e impulsar condutas e hábitos saudables.
- n) Afianzar actitudes de respecto e prevención no ámbito da seguridade vial.
- ou) Valorar, respectar e afianzar o patrimonio material e inmaterial de Galicia, e contribuír á súa conservación e mellora no contexto dun mundo globalizado.

d)Concreción para cada estándar de aprendizaxe avaliable de

1.- Temporalización

A materia impartirase ao longo dos tres periodos de avaliación do seguinte modo:

1ª Avaliación: Bloques 1,2

2ª Avaliación: Bloque 3

3ª Avaliación: Bloque 4

2.- Grao mínimo de consecución para superar a materia

Criterios de avaliación	Estándares
Explicar e apreciar o papel da liberdade e a racionalidade na constitución do suxeito como responsable moral e autónomo, recoñecendo como os argumentos dos distintos determinismos poñen límites a esa autonomía, e identificando a defensa que dela fai Kant como condición básica do feito moral.	Elabora, usando a súa iniciativa persoal e empregando ferramentas informáticas, unha presentación na que se recollan situacións en que, ben por falta de liberdade, ben por limitacións da racionalidade, non se lle poida atribuír responsabilidade moral ao suxeito.
Recoñecer a especificidade das normas morais, distinguíndoas doutros códigos normativos que tamén regulan a conduta humana.	Elabora un cadro comparativo de distintos tipos de códigos normativos que regulan a conduta humana, incluíndo o moral, reflexionando sobre a claridade ou a vaguidade dos límites entre os diferentes códigos
Manexar e analizar información, procedente de distintos ámbitos, referida ás producións morais humanas (normas e valores), pondo de relevo os aspectos que teñen relación cos contextos históricos e culturais nos que xorden e operan, e valorando criticamente os riscos enfrontados do etnocentrismo e o relativismo	Recoñece e valora criticamente o carácter histórico-cultural dos códigos morais, pondo exemplos deste carácter buscados e seleccionados en internet, e identificando os procesos de reprodución e transmisión deses códigos nos distintos contextos históricos e culturais onde xurdiron e operan.
Identificar as características esenciais que distinguen as normas xurídicas doutros sistemas normativos, e comprender a problemática relación que ten o dereito coas normas morais, que se plasma nos casos de conflito entre legalidade e moralidade.	Explica e caracteriza con precisión a noción de dereito e a súa conexión cos principios básicos da moralidade, salientando as posibles semellanzas, diferenzas e relacións dialécticas entre as normas morais e as legais.
Definir o ordenamento xurídico en relación coa comunidade política, e valora a pretensión de que o ordenamento sexa completo e consistente, reflexionando sobre os problemas xerados pola presenza de lagoas ou baleiros xurídicos, e recoñecendo as ramas do dereito incluídas no ordenamento	Investiga casos de lagoas xurídicas, usando distintas fontes, e utiliza a súa iniciativa persoal para imaxinar unha situación de lagoa xurídica e expor argumentadamente o problema que supón para o ordenamento e suxerir unha posible solución.
Recoñecer o carácter dinámico do dereito, tanto na súa vertente de xeración de novas normas por parte de órganos xurídicos competentes, como na vertente da aplicación das normas vixentes nos procedementos xudiciais, e usar con precisión e fluidez o léxico propio destes dous procesos xurídicos.	En colaboración grupal, procura e selecciona información en distintas fontes sobre o procedemento xudicial, e usa esa información para realizar unha presentación en soporte informático dun caso penal hipotético, que inclúa unha liña do tempo desde a comisión do delito ata a resolución do caso na xustiza penal, describindo con precisión o papel que xogan os axentes xurídicos en cada momento do procedemento.
Recoñecer a dimensión intersubxectiva da xustiza como elemento que lle permite funcionar como nexa entre a moral e o dereito, comprendendo o seu papel como finalidade dos ordenamentos xurídicos.	Identifica no concepto de xustiza a referencia á intersubxectividade e aos criterios para repartir bens, dereitos, obrigas e cargas entre os membros dun grupo, e explica como estes trazos permiten que sirva coma ponte entre o ámbito da moral e o do dereito, podendo ser tomada como a finalidade última dos ordenamentos xurídicos.
Describir e valorar o carácter específico da lexitimidade democrática, usar con rigor o léxico xurídico-político asociado a este concepto, e distinguir na liberdade, a igualdade, a solidariedade e o pluralismo político os valores irrenunciabes que inspiran os sistemas democráticos.	Explica como a democracia é a forma de goberno que máis se adecúa ao ideal de xustiza, comprendendo e valorando o carácter específico da lexitimidade democrática fronte a outras modalidades de lexitimación.
Recoñecer os problemas que para a realización dos ideais de xustiza, democracia e dereitos humanos supón o feito de que haxa tantos ordenamentos xurídicos como estados, valorar os movementos a favor dunha internacionalización cada vez maior dos dereitos, e usar a Declaración Universal dos Dereitos Humanos como base xurídica de todos os dereitos	Explica as limitacións aos ideais de democracia, xustiza e dereitos humanos derivadas do feito de que os ordenamentos xurídicos sexan estatais, reflexiona sobre a problemática do dereito internacional, e formula as súas propias conclusións ao respecto dos medios para facer real unha xustiza global, valorando a contribución das institucións internacionais nese sentido.

<p>internacionais, e ideal desde onde analizar ética e xuridicamente os acontecementos máis salientables da actualidade.</p>	
<p>Aplicar na práctica as nocións estudadas</p>	<p>Aplica as técnicas e procedementos seguintes:</p> <p>Manexa e analiza información procedente de distintos ámbitos, referida ás producións morais humanas, poñendo de relevo aqueles aspectos que teñen relación cos contextos histórico-culturais nos que xorden e operan.</p> <p>Participa en debates e discusións especificamente morais centrados en problemáticas do mundo actual.</p> <p>Analiza textos filosóficos pertencentes ás principais teorías éticas, así como calquera outro que presente un claro contido moral, caracterizando as súas diferentes interpretacións do ben moral, así como os postulados filosóficos e as circunstancias históricas que subxacen a eles.</p> <p>Analiza casos reais e hipotéticos de dilemas e conflitos entre moralidade e legalidade, subliñando e caracterizando os supostos teóricos a que remiten as diversas argumentacións.</p> <p>Selecciona e integra información procedente de diversas fontes en relación coa problemática dos dereitos humanos.</p> <p>Analiza datos e problemáticas orixinadas polo uso en exclusiva dun modelo de racionalidade puramente tecnolóxica e instrumental (desastres ecolóxicos, deriva bélica da tecnoloxía, etc.)</p>

3.- Procedementos e instrumentos de avaliación

A avaliación do alumnado comprende:

- Participación do alumnado no diálogo que se mantén na aula.
- Realización de probas específicas, Traballos individuais e en grupo
- Realización de comentarios e análise de textos
- Actividades de autoavaliación

***Adaptación para clases non presenciais:**

- *Observación da participación no foro virtual.
- *Corrección de exercicios e cuestionarios enviados por correo electrónico.
- *Valoración de dosieres (proxecto+investigación) e presentacións pps enviados por correo electrónico.

Ética e Filosofía do Dereito. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
Bloque 1. A ética como reflexión filosófica sobre o feito moral				
1. b 2. d 3. e 4. h	5. B1.1. Ética e moral. 1. B1.2. Especificidade do feito moral.	7. B1.1. Entender e apreciar a especificidade do ámbito da moral, valorando a reflexión ética sobre ese campo como camiño para obter unha visión máis racional dunha serie de experiencias constitutivas da persoa, por sérennos obrigadas e por definírnos ao afrontalas.	8. EFDB1.1.1. Discirne entre os conceptos de "ética" e "moral", e valora a necesidade da reflexión racional sobre a moralidade como xeito de dar sentido e entender mellor un ámbito ineludible da experiencia de todas as persoas. 11. EFDB1.1.2. Define "feito moral" e explica con rigor conceptual as características que distinguen os feitos morais doutras facetas da realidade humana, salientando a construción da propia persoa en cada un dos feitos morais dos que somos suxeitos.	9. CCL 1. CAA 12. CCL 1. CSC 2. CSIEE
15. 1. b 2. d 3. e 4. g 5. h	21. B1.3. Liberdade e racionalidade humana como condicións da responsabilidade moral. 1. B1.4. Determinismos. 2. B1.5. Autonomía moral segundo Kant: autoimposición de normas	24. B1.2. Explicar e apreciar o papel da liberdade e a racionalidade na constitución do suxeito como responsable moral e autónomo, recoñecendo como os argumentos dos distintos determinismos poñen límites a esa autonomía, e identificando a defensa que dela fai Kant como condición básica do feito moral.	25. EFDB1.2.1. Elabora, usando a súa iniciativa persoal e empregando ferramentas informáticas, unha presentación na que se recollan situacións en que, ben por falta de liberdade, ben por limitacións da racionalidade, non se lle poida atribuír responsabilidade moral ao suxeito. 28. EFDB1.2.2. Investiga, en colaboración grupal, procurando e seleccionando información en internet, acerca de cales son os argumentos empregados polas escolas deterministas, e razoa sobre a incidencia deses argumentos en conceptos morais asociados ao de responsabilidade, como os de mérito e culpa. 32. EFDB1.2.3. Identifica nalgún texto de Kant a súa concepción sobre a persoa como suxeito autónomo capaz de ditar as súas propias normas morais, apreciando o valor máximo e innegociable que teñen as persoas segundo esta tese.	26. CD 1. CSIEE 29. CD 1. CAA 2. CCL 33. CCL 1. CSC
35. 1. d 2. e	38. B1.6. Características das normas morais. 1. B1.7. Normas morais e outros códigos normativos.	40. B1.3. Recoñecer a especificidade das normas morais, distinguíndoas doutros códigos normativos que tamén regulan a conduta humana.	41. EFDB1.3.1. Enumera e explica con rigor conceptual os caracteres que fan que unha norma poida ser considerada como norma moral. 43. EFDB1.3.2. Elabora un cadro comparativo de distintos tipos de códigos normativos que regulan a conduta humana, incluíndo o moral, reflexionando sobre a claridade ou a vaguidade dos límites entre os diferentes códigos.	42. CCL 44. CAA 1. CSIEE
46. 1. b 2. d 3. e 4. g 5. h	52. B1.8. Historicidade e variedade social dos códigos morais. 1. B1.9. Riscos do etnocentrismo na fundamentación intersubxectivista das normas morais.	55. B1.4. Manexar e analizar información, procedente de distintos ámbitos, referida ás producións morais humanas (normas e valores), pondo de relevo os aspectos que teñen relación cos contextos históricos e culturais nos que xorden e operan, e valorando criticamente os riscos enfrontados do etnocentrismo e o relativismo.	56. EFDB1.4.1. Recoñece e valora criticamente o carácter histórico-cultural dos códigos morais, pondo exemplos deste carácter buscados e seleccionados en internet, e identificando os procesos de reprodución e transmisión deses códigos nos distintos contextos históricos e culturais onde xurdiron e operan.	57. CC EC 1. CD 2. CSC

Ética e Filosofía do Dereito. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
	2. B1.10. Perda de validez e sentido das normas morais nas posicións relativistas.		60. EFDB1.4.2. Recoñece os caracteres do etnocentrismo, identificando lexitimacións históricas de imposicións etnocéntricas de normas e valores morais, e amosando especial coidado por evitar esa actitude cando se axuizan valores e normas de culturas alleas.	61. CCL 1. CSC
			63. EFDB1.4.3. Argumenta, en colaboración grupal, sobre os riscos de entender que a validez e o sentido das normas morais depende por completo do contexto social en que esas normas xurdiron e operan, para o que propón exemplos obtidos en internet e valora a posibilidade de progreso moral nos códigos, perfilando un camiño que nos puidera apartar á vez dos riscos do etnocentrismo e do relativismo extremo.	64. CAA 1. CD 2. CSC 3. CCL
68. 1. e 2. g 3. h	72. B1.11. Límites da fundamentación subxectivista das normas morais. 1. B1.12. Fundamentación obxectivista das normas morais. Problema da realidade dos valores. 2. B1.13. Falacia naturalista.	75. B1.5. Comparar as fortalezas e debilidades respectivas das posicións subxectivistas e obxectivistas ao respecto da fundamentación das normas morais.	76. EFDB1.5.1. Explica e valora a necesidade de que a norma sexa interior ao suxeito para que poida ser considerada como moral, expondo ao mesmo tempo o problema da existencia doutros suxeitos igualmente lexitimados para emitir normas propias, e valorando criticamente o perspectivismo moral ao que nos conduciría unha postura estritamente subxectivista.	77. CCL 1. CSC
			79. EFDB1.5.2. Valora criticamente o intento de fundamentar a validez das normas morais na realidade obxectiva, en forma de entidades ou calidades morais, localizando en internet e describindo algún exemplo dese tipo de fundamentación, e reflexionando sobre a dificultade de establecer criterios para aceptar tanto a realidade desas entidades ou calidades morais como a validez dos coñecementos que puidésemos ter delas.	80. CD 1. CSC 2. CAA 3. CMCCT
			84. EFDB1.5.3. Le textos de Hume e/ou outros/as autores/as nos que se expoña a falacia naturalista, e deseña desde a súa iniciativa argumentos a favor e en contra desa tese.	85. CAA 1. CCL 2. CSIEE
Bloque 2. A ética prescritiva. O problema do ben moral.				
88. 1. d 2. e	91. B2.1. Ética prescritiva e morais de segundo nivel.	92. B2.1. Explicar a dimensión prescritiva da ética como base para as morais de segundo nivel, e apreciar a aposta pola racionalidade destes códigos morais	93. EFDB2.1.1. Expón a dimensión prescritiva da ética e a súa utilidade para fundamentar códigos morais racionalmente baseados, disertando por escrito sobre as consecuencias que para a racionalidade supón a variedade destes códigos.	94. CCL 1. CAA
96. 1. e 2. h	99. B2.2. Pequenos fragmentos de textos referidos ao ben moral de autores como Platón, Aristóteles, Epicuro, autores estoicos, Tomé de Aquino, Kant ou Stuart Mill, entre outros.	100. B2.2. Analizar textos filosóficos pertencentes ás principais teorías éticas, así como calquera outro que presente un claro contido moral caracterizando as súas interpretacións do ben moral.	101. EFDB2.2.1. Utiliza o rigor e a precisión conceptual e terminolóxica para analizar criticamente textos filosóficos de autores que se ocuparon de definir o ben moral, como Platón, Aristóteles, Epicuro, autores estoicos, Tomé de Aquino, Kant ou Stuart Mill e outros, e identifica neles os trazos máis salientables das súas teorías éticas.	102. CCL 1. CSC

Ética e Filosofía do Dereito. 2º de bacharelato				
Objectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
104. 1. d 2. e 3. g 4. h 5. m	110. B2.3. O ben moral como felicidade e virtude na Antigüidade e no Medioevo: Platón, Aristóteles, epicureísmo, estoicismo e Tomé de Aquino. 1. B2.4. O utilitarismo, entre o ben moral como felicidade e o consecuencialismo contemporáneo.	112. B2.3. Examinar o desenvolvemento da idea de ben moral como felicidade, desde a conexión entre felicidade e virtude na Grecia clásica e no cristianismo medieval, ata o xiro cara ao consecuencialismo que lle dan os autores utilitaristas ingleses no século XIX.	113. EFDB2.3.1. Utiliza ferramentas informáticas para elaborar unha liña de tempo que recolla os principais autores da Antigüidade e do Medioevo que relacionaron ben moral e felicidade, sinalando en cada un deles os trazos máis característicos da súa reflexión.	114. CD 1. CAA 2. CSIEE
			117. EFDB2.3.2. Identifica os trazos básicos do utilitarismo, amosando tanto o que o une á tradición clásica das éticas da felicidade como o que o separa delas, por esquecerse da virtude do axente e pór nas consecuencias medibles todo o peso do xuízo moral.	118. CCL
119. 1. e 2. h	122. B2.5. Ética formal kantiana. O ben moral como deber	123. B2.4. Distinguir as principais características da ética formal kantiana e apreciar nela tanto o rigor analítico que o leva á defensa do actuar só por deber, como o innegable valor que lle dá Kant á persoa como suxeito autónomo do moral.	124. EFDB2.4.1. Comenta e explica as tres formulacións do imperativo categórico kantiano, pondo de relevo como cada unha delas (universalidade, persoa como ben en si e autonomía da vontade) contribúe á pura formalidade, e valorando a esixencia de rigor analítico que termina por plasmarse no amor ao deber como norma básica e máxima de acción.	125. CCL 1. CSC
127. 1. d 2. e 3. g 4. h 5. m 6. n	134. B2.6. Deontoloxía, consecuencialismo e éticas da virtude na reflexión ética contemporánea. 1. B2.7. Éticas da virtude nas tradicións non occidentais. 2. B2.8. O material e o formal-procedemental como bases da análise ética.	137. B2.5. Identificar as grandes correntes na reflexión ética contemporánea, incorporando na paisaxe de teorías éticas as reflexións sobre a virtude de tradicións non occidentais, e transferir á análise ética de problemáticas actuais os conceptos e os principios éticos adquiridos.	138. EFDB2.5.1. Elabora, con axuda de ferramentas informáticas, un mapa conceptual explicativo das diferenzas entre as tres grandes correntes éticas actuais (a deontoloxía, o consecuencialismo e as éticas da virtude), imaxinando situacións onde se manifesten as diferenzas entre as análises.	139. CD 1. CAA 2. CSIEE
			142. EFDB2.5.2. Procura información sobre o tratamento da virtude en distintas tradicións non occidentais, e compón un pequeno relato en que o/a protagonista se enfronte a unha situación onde ten que escoller entre cumprir cunha virtude e alcanzar outros fins.	143. CCL 1. CD 2. CCEC 3. CSIEE
			147. EFDB2.5.3. Argumenta, en colaboración grupal, sobre problemáticas éticas contemporáneas, identificando as posicións que sobre eses problemas manteñen as teorías éticas, e incorporando na súa análise moral tanto o plano material como o formal-procedemental das normas, transferindo a situacións concretas os conceptos e os principios éticos adquiridos.	148. CCL 1. CAA 2. CSC
151. 1. b 2. d 3. e 4. g 5. h	157. B2.9. O ben común como maior ben na tradición das éticas da felicidade. 1. B2.10. Principio e lei universal do dereito en Kant. 2. B2.11. Tránsito das normas morais derivadas das éticas prescritivas ás normas xurídicas.	160. B2.6. Explicar o papel central da idea de ben común nas éticas da felicidade, e relacionar o principio e a lei universal do dereito de Kant coa súa ética do deber, valorando como en ambos os casos as éticas prescritivas apuntan á necesidade dunha norma xurídica externa que conxugue a convivencia social coa realización das normas éticas.	161. EFDB2.6.1. Analiza textos de Aristóteles e de Stuart Mill onde se poña de relevo o carácter supremo do ben común.	162. CCL 1. CSC
			164. EFDB2.6.2. Explica o principio universal do dereito e a lei universal do dereito, expondo como se formula con eles a reconciliación entre o respecto máximo ao individuo como libre e ben supremo e a harmonización necesaria entre distintas vontades autónomas obrigadas a convivir.	165. CCL

Ética e Filosofía do Dereito. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			166. EFDB2.6.3. Participa nun foro nalguna plataforma informática onde se debata se a ética precisa do dereito para a súa realización plena, ou se poderíamos vivir só con normas morais, argumentando a súa posición con rigor terminolóxico e conceptual, amosando respecto cara ao resto de participantes e tolerancia cara ás súas preferencias e os seus puntos de vista, e tendo como guía de debate a racionalidade, a orde e a solidez dos argumentos empregados.	167. CCL 1. CSC 2. CAA 3. CSIEE 4. CD 5. CMCCT
Bloque 3. O dereito				
173. 1. b 2. e 3. n	177. B3.1. Características esenciais distintivas das normas xurídicas. 1. B3.2. Comparativa das normas xurídicas fronte ás normas morais. Semellanza, diferenzas e relación dialéctica. 2. B3.3. Conflito entre legalidade e moralidade.	180. B3.1. Identificar as características esenciais que distinguen as normas xurídicas doutros sistemas normativos, e comprender a problemática relación que ten o dereito coas normas morais, que se plasma nos casos de conflito entre legalidade e moralidade.	181. EFDB3.1.1. Distingue as características propias das normas xurídicas, pondo exemplos propios de como outros códigos normativos non reúnen todos eses trazos.	182. CCL 1. CSIEE
			184. EFDB3.1.2. Explica e caracteriza con precisión a noción de dereito e a súa conexión cos principios básicos da moralidade, salientando as posibles semellanzas, diferenzas e relacións dialécticas entre as normas morais e as legais.	185. CCL 1. CSC
			187. EFDB3.1.3. Procura información sobre a traxedia de Antígona e, tomándoa como referencia, analiza outros casos, reais ou ficticios (literarios ou cinematográficos) de dilemas e conflitos entre moralidade e legalidade.	188. CCL 1. CSC 2. CCEC
191. 1. b 2. d 3. e 4. g 5. l 6. m 7. n	199. B3.4. Noción e características do ordenamento xurídico. 1. B3.5. Lagoas xurídicas e solucións a estas. 2. B3.6. Ramas do dereito	202. B3.2. Define o ordenamento xurídico en relación coa comunidade política, e valora a pretensión de que o ordenamento sexa completo e consistente, reflexionando sobre os problemas xerados pola presenza de lagoas ou baleiros xurídicos, e recoñecendo as ramas do dereito incluídas no ordenamento.	203. EFDB3.2.1. Expón con rigor conceptual a noción de ordenamento xurídico, referíndoo á comunidade política en que impera e indicando que características presenta a súa estruturación das normas, con aprecio á racionalidade intrínseca no feito de que os ordenamentos aspiren a ser ordenados, completos e consistentes.	204. CCL 1. CSC 2. CMCCT
			207. EFDB3.2.2. Investiga casos de lagoas xurídicas, usando distintas fontes, e utiliza a súa iniciativa persoal para imaxinar unha situación de lagoa xurídica e expor argumentadamente o problema que supón para o ordenamento e suxerir unha posible solución.	208. CD 1. CSIEE 2. CCL
			211. EFDB3.2.3. Utiliza, en colaboración grupal, a técnica de brainstorming para recoller un abano moi variado de normas, e logo procura e selecciona información de distintas fontes e xera, coa axuda de medios informáticos, un mapa conceptual das ramas do dereito, define o obxecto propio de cada unha delas e sinala en que rama se situaría cada unha das normas antes recollidas.	212. CAA 1. CD 2. CSC 3. CCL

Ética e Filosofía do Dereito. 2º de bacharelato				
Objetivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
216. 1. b 2. e 3. g	220. B3.7. Suxeitos e obxectos para o dereito 1. B3.8. Obriga xurídica e dereitos subxectivos. Dereitos reais e dereitos persoais. 2. B3.9. Feito xurídico, acción xurídica, delito e sanción. Carácter coercitivo do dereito.	223. B3.3. Coñecer e utilizar con rigor os conceptos básicos do dereito (persoa, suxeito activo, suxeito pasivo, ben, propiedade, obriga, prestación, dereito real, dereito persoal, acción xurídica, delito, sanción, suposto xurídico, carácter coercitivo do dereito, etc.).	224. EFDB3.3.1. Realiza, usando ferramentas informáticas, un glosario cos conceptos básicos do dereito que inclúa termos como persoa, suxeito activo, suxeito pasivo, ben, propiedade, obriga, prestación, dereito real, dereito persoal, acción xurídica, delito, sanción, suposto xurídico, carácter coercitivo do dereito, etc., e fai un uso rigoroso deses termos en preferencias tanto orais como escritas.	225. CAA 1. CD 2. CCL
228. 1. d 2. e 3. g 4. m	233. B3.10. Xeración de normas. Órganos xurídicos e competencias. 1. B3.11. Aplicación do dereito. Procedemento xudicial.	235. B3.4. Recoñecer o carácter dinámico do dereito, tanto na súa vertente de xeración de novas normas por parte de órganos xurídicos competentes, como na vertente da aplicación das normas vixentes nos procedementos xudiciais, e usar con precisión e fluidez o léxico propio destes dous procesos xurídicos.	236. EFDB3.4.1. Presenta nunha composición escrita distintos procedementos de creación de normas por parte de órganos xurídicos competentes que se dan no ordenamento español, reflexionando argumentadamente sobre o motivo que pon en marcha o proceso, os posibles problemas de competencias entre órganos que poden aparecer, e os problemas de coherencia e xerarquía entre normas derivados do encaixe da nova norma co ordenamento vixente. 239. EFDB3.4.2. En colaboración grupal, procura e selecciona información en distintas fontes sobre o procedemento xudicial, e usa esa información para realizar unha presentación en soporte informático dun caso penal hipotético, que inclúa unha liña do tempo desde a comisión do delito ata a resolución do caso na xustiza penal, describindo con precisión o papel que xogan os axentes xurídicos en cada momento do procedemento.	237. CCL 1. CSC 240. CD 1. CSC 2. CCL 3. CSIEE 4. CCEC
245. 1. d 2. e 3. g 4. h 5. m 6. n	252. B3.12. Diferenzas entre o dereito de casos e o dereito de código. 1. B3.13. Características do dereito de casos anglosaxón. 2. B3.14. O dereito romano nas compilacións e na codificación de Xustiniano como base do dereito de códigos. 3. B3.15. O código civil napoleónico como modelo das codificacións noutros países. 4. B3.16. Dereito de casos anglosaxón. 5. B3.17. Tradicións xurídicas non occidentais.	258. B3.5. Expor as diferenzas entre as tradicións xurídicas do dereito de casos anglosaxón e o dereito de código continental, valorando os fitos históricos que para este último supuxeron a elaboración dunha compilación e codificación do dereito romano emprendida polo emperador Xustiniano e o código civil napoleónico, así como recoñecer e valorar outras tradicións xurídicas de corte non occidental.	259. EFDB3.5.1. Define xurisprudencia e distingue, a partir do papel xogado por esta figura, as tradicións do dereito de casos ("common law") e o dereito de código ("civil law"), sinalando vantaxes e inconvenientes que atope en cada tradición. 262. EFDB3.5.2. Identifica as características do dereito anglosaxón de casos, usando a súa iniciativa para as exemplificar con referentes literarios ou da cultura popular audiovisual. 265. EFDB3.5.3. Procura e selecciona información en internet, e realiza, en colaboración grupal, unha wiki na que os contidos destaquen o mantemento nos códigos civís actuais de categorías, institucións, conceptos e normas do dereito romano tal e como foi compilado polo emperador Xustiniano. 269. EFDB3.5.4. Elabora un pequeno traballo de investigación sobre a orixe e o sentido do código civil napoleónico no contexto da Revolución Francesa, e a súa enorme influencia na lexislación doutros moitos países que manteñen un dereito de código.	260. CCL 1. CSC 263. CC EC 1. CSIEE 266. CD 1. CAA 2. CSC 270. CAA 1. CCL

Ética e Filosofía do Dereito. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
			272. EFDB3.5.5. Utiliza a súa iniciativa para atopar información sobre algunha tradición xurídica de corte non occidental, como as do oriente asiático, a hindú, a musulmá, etc., e diserta argumentadamente sobre os seus trazos esenciais, analizándoa nos seus logros e nas súas carencias, e comparándoa co dereito de códigos continental e o dereito de casos anglosaxón.	273. CD 1. CSIEE 2. CCEC 3. CSC
277. 1. h	279. B3.18. A lexitimación do dereito nas cosmovisións mítico-relixiosas.	280. B3.6. Describir o papel xogado polos discursos lexitimadores do dereito, e recoñecer algunha das primeiras xustificacións, producidas en sociedades onde imperaban as cosmovisións mítico-relixiosas	281. EFDB3.6.1. Le algún texto de carácter mítico-relixioso no que se faga referencia á orixe e ao valor dos códigos xurídicos, e analízao e coméntao á luz do fragmento do Eutifrón platónico, onde se discute a fundamentación relixiosa da xustiza.	282. CCL 1. CSC 2. CCEC
285. 1. d 2. e 3. h	289. B3.19. Primeiros intentos de fundamentar filosoficamente o dereito. Debate entre <i>nomos</i> e <i>physis</i> na sofística grega.	290. B3.7. Explicar e valorar o papel dos pensadores sofistas ao debater sobre o criterio de validez das normas da pole, diferenciándoas claramente das leis naturais, e recoñecer algunha das posturas máis salientables neste debate.	291. EFDB3.7.1. Procura e selecciona información sobre a figura e o pensamento de autores sofistas como Protágoras, Critias, Antífote, Gorgias, Hipias, Trasimaco, Calicles e outros, e, en colaboración grupal, realiza un cadro esquemático coas posturas máis salientables de cada un ao respecto da validez da norma social ou <i>nomos</i> .	292. CD 1. CSC 2. CCL
295. 1. d 2. e 3. g 4. h	300. B3.20. Iusnaturalismo 1. B3.21. Posturas de Platón, o estoicismo e Cicerón ao respecto da lei natural. 2. B3.22. A lei natural na escolástica de Tomé de Aquino. 3. B3.23. O iusnaturalismo na modernidade en filosofía do dereito e en filosofía política.	304. B3.8. Recoñecer os fitos máis importantes do iusnaturalismo, desde as posturas de Platón, o estoicismo e Cicerón na antigüidade clásica, pasando pola reflexión sobre a lei natural en Tomé de Aquino, e identificar as características do iusnaturalismo na modernidade, comparando o iusnaturalismo en filosofía política co que se dá en filosofía do dereito.	305. EFDB3.8.1. Define a posición iusnaturalista e analiza textos clásicos de Platón, Cicerón e autores estoicos onde se evidencie a existencia desa lei natural que pode ser coñecida polos seres humanos.	306. CCL 1. CSC
			308. EFDB3.8.2. Expón a posición da lei natural no contexto da teoría da lei de Tomé de Aquino, identificando os ámbitos da acción humana nos que se manifesta, e argumentando a posición subsidiaria en que queda a lexislación positiva sobre eses ámbitos.	309. CCL
			310. EFDB3.8.3. Procura información en internet sobre o xurdimento do iusnaturalismo na modernidade nas obras de Grocio, Pufendorf ou Tomasio, e elabora un mapa conceptual onde se recollan tanto as características dese movemento que o diferencian do iusnaturalismo clásico, como as relacións de semellanza e distinción que gardan as escolas iusnaturalistas en filosofía do dereito e filosofía política.	311. CD 1. CCL 2. CSC 3. CAA
315. 1. e 2. g 3. h 4. l 5. m	321. B3.24. Positivismo xurídico ou iuspositivismo 1. B3.25. Obra de Kelsen. Intento dunha teoría pura do dereito. 2. B3.26. Límites do iuspositivismo	324. B3.9. Definir o positivismo xurídico ou iuspositivismo, comprendendo como e por que quen defende esta corrente, en especial o pensador Hans Kelsen, presenta unha separación radical entre moral e dereito como necesaria para a formulación dunha teoría pura do dereito, estimando o intento de facer do dereito un ámbito de estudo estritamente	325. EFDB3.9.1. Diserta sobre os problemas que formulan as fundamentacións iusnaturalistas do dereito, relacionándoos cos que se lles presentaban ás posicións obxectivistas en ética, e expón con rigor as teses básicas do iuspositivismo.	326. CCL 1. CSC

Ética e Filosofía do Dereito. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
		científico, pero sendo conscientes dos límites desta posición e avaliando criticamente un dereito que se pretenda completamente amoral.	<p>328. EFDB3.9.2. Procura e selecciona información en distintas fontes sobre o libro "Teoría pura do dereito", de Hans Kelsen, e elabora, en colaboración grupal, un esquema dos temas máis importantes tratados nel, facendo especial incidencia na separación entre dereito e moral, a concepción do dereito como unha árbore xerárquica baseada na norma fundante, ou o carácter coercitivo das normas, que apuntan ao exercicio do poder, e valorando o intento de "purificar" o coñecemento xurídico para o converter nun discurso estritamente científico.</p> <p>333. EFDB3.9.3. Participa nun debate en grupo sobre os riscos contrarios de naturalizar ou positivizar completamente o dereito, expondo de xeito argumentado as súas propias conclusións sobre as limitacións de ambos os enfoques, e amosando respecto e tolerancia polas razóns achegadas por outras persoas que poidan disentir.</p>	<p>329. CD 1. CCL 2. CAA 3. CMCCT</p> <p>334. CCL 1. CSC 2. CSIEE</p>
Bloque 4. A xustiza, a democracia e os dereitos humanos como puntos de encontro da ética, a filosofía do dereito e a filosofía política				
337. 1. b 2. c 3. d 4. e	342. B4.1. A xustiza como ponte entre o dereito e a moral. 1. B4.2. A xustiza como finalidade do dereito.	344. B4.1. Recoñecer a dimensión intersubxectiva da xustiza como elemento que lle permite funcionar como nexa entre a moral e o dereito, comprendendo o seu papel como finalidade dos ordenamentos xurídicos.	345. EFDB4.1.1. Identifica no concepto de xustiza a referencia á intersubxectividade e aos criterios para repartir bens, dereitos, obrigas e cargas entre os membros dun grupo, e explica como estes trazos permiten que sirva como ponte entre o ámbito da moral e o do dereito, podendo ser tomada como a finalidade última dos ordenamentos xurídicos.	346. CS C 1. CCL
348. 1. b 2. c 3. d 4. e 5. g 6. m 7. n	356. B4.3. Xustiza distributiva e os outros tipos de xustiza. 1. B4.4. Criterios para a xustiza distributiva: necesidade, mérito e igualdade. 2. B4.5. A xustiza como imparcialidade de Rawls: situación orixinaria e principios da xustiza.	359. B4.2. Definir os tipos de xustiza e distinguir os criterios que poden orientar a xustiza distributiva, valorando a teoría da xustiza como imparcialidade de John Rawls ao respecto, e distinguindo as teses básicas desta teoría	<p>360. EFDB4.2.1. Explica o concepto de xustiza distributiva, comparándoa cos outros tipos de xustiza.</p> <p>362. EFDB4.2.2. Usando a técnica de brainstorming en colaboración grupal, identifica as vantaxes e os inconvenientes que presenta cada un dos principais criterios de aplicación da xustiza distributiva (necesidade, igualdade e mérito), argumenta de xeito rotatorio a favor de cada un dos criterios e extrae as súas propias conclusións.</p> <p>367. EFDB4.2.3. Realiza, en colaboración grupal e usando a súa creatividade, unha presentación audiovisual onde se presenten as teses básicas da teoría da xustiza de John Rawls, a da posición orixinal e os dous principios da xustiza, como criterios para comprobar a xustiza de determinadas situacións ou accións.</p>	<p>361. CCL</p> <p>363. CCL 1. CAA 2. CSC 3. CSIEE</p> <p>368. CS C 1. CSIEE 2. CD 3. CAA 4. CCEC</p>

Ética e Filosofía do Dereito. 2º de bacharelato				
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave
373. 1. b 2. c 3. d 4. e 5. g 6. h 7. m 8. n	382. B4.6. Democracia: carácter específico da súa lexitimidade. 1. B4.7. Léxico xurídico-político asociado ao concepto de democracia. 2. B4.8. Valores democráticos: liberdade, igualdade, solidariedade e pluralismo político.	385. B4.3. Describir e valorar o carácter específico da lexitimidade democrática, usar con rigor o léxico xurídico-político asociado a este concepto, e distinguir na liberdade, a igualdade, a solidariedade e o pluralismo político os valores irrenunciáveis que inspiran os sistemas democráticos.	386. EFDB4.3.1. Explica como a democracia é a forma de goberno que máis se adecúa ao ideal de xustiza, comprendendo e valorando o carácter específico da lexitimidade democrática fronte a outras modalidades de lexitimación.	387. CCL 1. CSC
			389. EFDB4.3.2. Procura e selecciona información en internet e realiza, en colaboración grupal, unha wiki sobre a democracia, onde se recollan, polo menos, os seguintes ítems: as formas de goberno alternativas, as regras básicas do xogo democrático, as súas dimensións social e liberal, os seus tipos con respecto á distribución territorial da soberanía, a representatividade, os tipos de elección, os poderes, etc.	390. CD 1. CCL 2. CSC 3. CAA 4. CSIEE
			395. EFDB4.3.3. Identifica e define con rigor os valores esenciais dos sistemas democráticos (liberdade, igualdade, solidariedade e pluralismo político) e, en colaboración grupal, elabora a presentación dunha distopía onde un deses valores desaparecera.	396. CCL 1. CSC 2. CSIEE 3. CCEC
400. 1. b 2. c 3. d 4. e 5. g 6. h	407. B4.9. Problema para os dereitos humanos de que o dereito se identifique co Estado. O dereito universal como problema e como necesidade. 1. B4.10. A Declaración Universal dos Dereitos Humanos como norma fundante dos ordenamentos xurídicos orientados á xustiza global. 2. B4.11. Situación dos dereitos humanos no mundo do século XXI.	410. B4.4. Recoñecer os problemas que para a realización dos ideais de xustiza, democracia e dereitos humanos supón o feito de que haxa tantos ordenamentos xurídicos como estados, valorar os movementos a favor dunha internacionalización cada vez maior dos dereitos, e usar a Declaración Universal dos Dereitos Humanos como base xurídica de todos os dereitos internacionais, e ideal desde onde analizar ética e xuridicamente os acontecementos máis salientables da actualidade.	411. EFDB4.4.1. Explica as limitacións aos ideais de democracia, xustiza e dereitos humanos derivadas do feito de que os ordenamentos xurídicos sexan estatais, reflexiona sobre a problemática do dereito internacional, e formula as súas propias conclusións ao respecto dos medios para facer real unha xustiza global, valorando a contribución das institucións internacionais nese sentido.	412. CCL 1. CSC
			414. EFDB4.4.2. Analiza os artigos da Declaración e valóraos como posible norma fundante (no sentido de Kelsen) dos ordenamentos xurídicos xustos.	415. CCL 1. CSC
			417. EFDB4.4.3. Selecciona e integra fontes de información diferentes, e transfere conceptos desenvolvidos ao longo do proceso de aprendizaxe a situacións e acontecementos salientables da actualidade (discriminación, tortura, terrorismo, fundamentalismo, ausencia de liberdades, etc.), examinándoos á luz da Declaración Universal dos Dereitos Humanos e argumentando sobre eles, amosando tolerancia e respecto cara ás opinións das demais persoas, pero guiándose polo rigor, a coherencia e a solidez dos argumentos empregados.	418. CD 1. CCL 2. CSC 3. CMCCT

A materia está estruturada en catro bloques. O primeiro trata os temas clásicos da ética descritiva e a metaética. O segundo, dedicado á ética prescritiva, presenta as teorías sobre o ben moral dos pensadores e das pensadoras máis salientables da historia da filosofía. O terceiro refírese ao tema do dereito, tanto de xeito descritivo, expondo o máis básico dunha teoría do dereito, como de xeito fundacional, presentando as posturas que se dan sobre a validez e o sentido das normas xurídicas. Por último, o cuarto bloque está dirixido á reflexión

sobre a xustiza, a democracia e os dereitos humanos como ideais morais e xurídicos para a cidadanía do século XXI.

INDICADORES DE LOGRO:

Manexa e analiza información procedente de distintos ámbitos, referida ás producións morais humanas, poñendo de relevo aqueles aspectos que teñen relación cos contextos histórico-culturais nos que xorden e operan.

Participa en debates e discusións especificamente morais centrados en problemáticas do mundo actual.

Analiza textos filosóficos pertencentes ás principais teorías éticas, así como calquera outro que presente un claro contido moral, caracterizando as súas diferentes interpretacións do ben moral, así como os postulados filosóficos e as circunstancias históricas que subxacen a eles.

Analiza casos reais e hipotéticos de dilemas e conflitos entre moralidade e legalidade, subliñando e caracterizando os supostos teóricos a que remiten as diversas argumentacións.

Selecciona e integra información procedente de diversas fontes en relación coa problemática dos dereitos humanos.

Analiza datos e problemáticas orixinadas polo uso en exclusiva dun modelo de racionalidade puramente tecnolóxica e instrumental (desastres ecolóxicos, deriva bélica da tecnoloxía, etc.)

e) Concrecións metodolóxicas que require a materia

No que respecta ao desenvolvemento das competencias clave, “a metodoloxía pasa pola xeración de tarefas ou situacións-problema, suscitadas cun obxectivo concreto, que o alumnado debe resolver facendo un uso axeitado de distintos tipos de coñecementos, destrezas, actitudes e valores, sen deixar de pensar no respecto polos distintos ritmos e estilos de aprendizaxe mediante prácticas de traballo individual e cooperativo. Agora ben, esta metodoloxía require tamén, pola parte docente, unha reflexión e unha revisión permanente da súa tarefa e a procura de criterios comúns e consensuados que permitan, finalmente, abordar un tratamento integrado das competencias, facendo realidade a construción colaborativa do coñecemento.”

Daquela, enfócase a materia nun desenvolvemento transversal e práctico, na procura de lle proporcionar ao alumnado situacións, datos e tarefas en función dos seus intereses tanto persoais como académicos. Así, os traballos propostos terán a dobre dimensión de contribuir a adquirir os coñecementos curriculares, e por outra banda, de aplicarlos a

contextos sociais, culturais e mesmo disciplinares do seu interés. As prácticas, para mellor integrar as diferentes competencias, incluírán traballo individual e cooperativo, oral e escrito, manexo das TIC, interdisciplinabilidade dos datos e variedade das fontes (prensa, literatura, cine).

f) Materiais e recursos metodolóxicos que se van a empregar

Materiais facilitados pola profesora

Textos dos autores básicos do programa

Información sobre lecturas relativas á materia e de interés para o alumnado, sempre voluntarias.

TIC: Aula Virtual. Todo o alumnado de 2º Bacharelato ten acceso á AV. Na AV aparecerán os contidos da materia, as tarefas encargadas e os materiais necesarios para o alumnado. Os traballos, cuestionarios e outras tarefas escritas realizaranse e entregaranse á profesora mediante á AV. O alumnado tamén poderá empregala para facer consultas e comunicarse coa profesora se non puidera asistir ás clases presenciais. Sempre que sexa posible e para protexer á saúde do alumnado e da profesora, todo o traballo escrito do alumnado e todas as instrucións da profesora entregarase de xeito dixital mediante a AV ou o correo electrónico.

g) Criterios sobre a avaliación, cualificación e promoción do alumnado

1.- 1.- A nota de cada avaliación será un 70% para os traballos individuais,

10% para os traballos en grupo e

20% da participación no traballo de aula

2.-As probas de recuperación consistirán na realización dun traballo escrito individual indicado pola profesora.

3.- Tanto na avaliación ordinaria como na avaliación extrordinaria, aqueles alumnos e alumnas que non teñan superada a avaliación continua realizarán unha proba escrita que abranguerá contidos impartidos no curso.

4.- Cando unha avaliación suspensa non sexa recuperada terase en conta para a cualificación final a nota máis alta. Para a media aritmética da avaliación ordinaria terase en conta as cualificacións máis altas (sexan previas ou posteriores ao redondeo) das avaliacións ou recuperacións e se o resultado fora inferior a 4,5 o alumno ou alumna terá dereito a unha proba final escrita.

5.-Redondeo: Decimais iguais ou superiores a 0,5 redondeados ao enteiro superior. Decimais inferiores a 0,5 redondeados ao enteiro inferior.

6.- Fraudes nas probas: A cualificación da totalidade da proba será 0. Cando o traballo ou proba sexa confeccionado fora da aula ou empregando medios ou canles dixitais para a súa entrega, a profesora poderá facer unha entrevista ao alumno ou alumna para comprobar a autoría do mesmo.

h) Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente

	ESCALA			
	1	2	3	4
1. O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado.				
2. Conseguiuse crear o interese que favoreceu a aprendizaxe.				
3. Conseguiuse motivar para lograr a aplicación e transferencia do coñecemento.				
4. Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado.				
5. Adoptáronse as medidas curriculares adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
6. Atendeuse adecuadamente a diversidade do alumnado.				
7. Usáronse distintos instrumentos de avaliación.				
8. Correspondeuse o traballo do alumnado dentro do grupo coa avaliación obxectiva da materia.				
9. A avaliación foi obxectiva.				
10. A asistencia e compromiso coa materia foi a adecuada.				

	ESCALA			
	1	2	3	4
1. Como norma xeral, fanse explicacións xerais para todo o alumnado.				
2. Ofrecénselle a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa.				
3. Elabóranse actividades atendendo á diversidade.				
4. Elabóranse probas de avaliación adaptadas ás necesidades do alumnado con NEAE.				
5. Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas para tratar.				
6. Combínase o traballo individual e en equipo.				
7. Poténcianse estratexias de animación á lectura.				
8. Poténcianse estratexias tanto de expresión como de comprensión oral e escrita.				
9. Incorporáanse as TIC aos procesos de ensino-aprendizaxe.				
10. Préstase atención aos elementos transversais vinculados a cada estándar.				
11. Ofrecénselle ao alumnado de forma rápida os resultados das probas, traballos etc.				
12. Analízanse e coméntanse co alumnado os aspectos máis significativos derivados da materia.				
13. Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus acertos e erros.				
14. Grao de implicación do profesorado nas funcións de titoría e orientación.				
15. Os materiais son axeitados ás capacidades do alumnado e aos contidos da materia.				
16. Os cuestionarios son adecuados a cada bloque temático.				
17. Avalíase a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación...				

Asemade, a práctica docente avaliarase con relación aos momentos de exercicio seguintes:

- 1.- Programación: para facilitar a corrección, aplicación e elaboración da dos vindeiros cursos.
- 2.- Desenvolvemento das clases, actividades, contidos e temporalización.
- 3.- Avaliación: valoración dos procedementos de avaliación, recuperación e cualificación e información ao alumnado sobre os mesmos.

i) Organización das actividades de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes.

Non é pertinente.

j) Organización dos procedementos que lle permitan ao alumnado acreditar os coñecementos necesarios en determinadas materias, no caso do bacharelato.

Non é pertinente

k) Deseño da avaliación inicial e medidas individuais ou colectivas que se poidan adoptar como consecuencia dos seus resultados

A avaliación inicial fundaméntase na rutina de pensamento KWL e concretarase nun cuestionario sobre os coñecementos previos, o interese pola materia e o motivo polo que o alumnado escolleu a optativa de Ética e Filosofía do Dereito. A consulta dos expedientes académicos e a información que o profesorado de cursos anteriores e o Departamento de Orientación proporcionen servirá tamén de orientación para enfocar a materia.

l) Medidas de atención á diversidade

Para calquera alumno ou alumna que precise dalgunha medida especial, consultarase co Departamento de Orientación segundo as directrices do Plan de Atención á Diversidade e adaptaranse a duración dos exames e a formulación dos mesmos. O profesorado elaborará

os correspondentes planes e informes para todo o alumnado que precise alguna medida especial (Informe Individual Final sobre medidas de Reforzo Educativo).

M) Concreción dos elementos transversais

Como en todas nas outras materias deste Departamento, todos os traballos propostos fomentarán o pensamento autónomo, crítico e rigoroso, así como o uso de hábitos de investigación, diálogo e debate. A interdisciplinaridade, implícita ao plantexamento desta materia, conduce aos alumnos cara unha reflexión de carácter metacognitivo que os axude a aprender por sí mesmos e transferir o aprendido.

n) Actividades complementarias e extraescolares programadas polo departamento

No curso 2022-2023

Participación programa “Educar en Xustiza”	2º Bacharelato (ETFD)	Xaneiro-Febreiro 2023
--	-----------------------	-----------------------

o) Mecanismos de revisión, avaliación e modificación das programacións didácticas

Como é preceptivo, unha reunión do Departamento de cada mes lectivo terá na orde do día a revisión e seguimento da programación. Ao rematar o curso, a Memoria do Departamento será o mellor instrumento para valorar e avaliar a programación e propor as correccións e melloras que se farán na seguinte programación.

REFERENCIAS LEGAIS

Real Decreto 1105/2014, de 26 de diciembre. por el que se establece el currículo básico de la Educación Secundaria Obligatoria y del Bachillerato.

Orden ECD/65/2015, de 21 de enero, por la que se describen las relaciones entre las competencias, los contenidos y los criterios de evaluación de la educación primaria, la educación secundaria obligatoria y el bachillerato.

Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia.

Resolución do 26 de maio de 2022, da Secretaría Xeral de Educación e Formación Profesional, pola que se ditan instrucións para o desenvolvemento das ensinanzas de educación infantil, educación primaria, educación secundaria obrigatoria e bacharelato no curso académico 2022/2023 do currículo establecido no Decreto 86/2015, do 25 de xuño, da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia.

Decreto 2229/2011 do 7 de decembro polo que se regula a atención á diversidade do alumnado dos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia nos que se imparten as ensinanzas establecidas na Lei orgánica 2/2006, do 30 de maio, de educación.

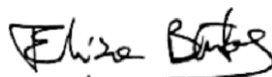
Orde do 8 de setembro de 2021 pola que se desenvolve o Decreto 229/2011 do 7 de decembro polo que se regula a atención á diversidade do alumnado dos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia en que se imparten as ensinanzas establecidas na lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación.

Orde do 20 de maio de 2022, pola que se aproba o calendario escolar para o curso 2022/23 nos centros docentes sostidos con fondos públicos na Comunidade Autónoma de Galicia.

Orde do 27 de decembro de 2022 de modificación da Orde do 20 de maio de 2022 pola que se aproba o calendario escolar para o curso 2022/23 nos centros docentes sostidos con fondos públicos na Comunidade Autónoma de Galicia.

Genoveva Cabo Aparicio X.D.

Elisa Bentos-Pereyra Rey

Santiago Vázquez Vázquez